fil hamdi

AZİZ NESİN

TÜRK SANATÇILARI DİZİSİ : 20

AZİZ NESİN

FİL HAMDİ

Dördüncü Basım

HİKÂYELER

TEKİN YAYINEVİ
SUNAR

Kapak : Erkal Yavi (San Grafik)

FİL HAMDİ

- Bu kitabın 1956 yılında birinci basımı yapıldı (8000)
- Fil Hamdi adlı hikâye, 1956 yılında İtalya'da yapılan Uluslararası Mizah yarışmasında birinci seçilerek ALTIN PALMİYE kazandı.
- Birinci basımı kısa zamanda tükendiğinden, 1958 yılında ikinci basımı yapıldı. (8000)
- Kitabın yazarı, kazandığı ALTIN PALMİYE'yi, 27 Mayıs 1960 dan sonra Devlet Hazinesine bağışladı.
- 1967 yılında üçüncü basımı yapıldı. (12.000)
- Tekin Yayınevi FİL HAMDİ'nin dördüncü basımını sunar.

Hüsnütabiat Matbaası
İstanbul — 1972

Bu kitabın telif hakkı

NESİN VAKFI'nındır

Aziz Nesin, Türkiye'de ve başka ülkelerde yayınlanacak kitaplarının, sahnelenecek oyunlarının, filme alınacak eserlerinin telif haklarıyla, bütün eserlerinin iç ve dış radyo ve televizyonlarda temsil ve yayınlarından elde edilecek telif haklarını tümüyle NESİN VAKFI'na bağışlamıştır. NESİN VAKFI'nın amacı, vakfın yurduna her yıl alınacak dört kimsesiz ve yoksul çocuğu, ilkokuldan başlatarak yüksek okulu, meslek okulunu bitirinceye ya da bir meslek edininceye dek, her türlü gereksinimlerini sağlayarak barındırmak, yetiştirmektir. NESİN VAKFI'nın senedi gereğince, bu vakfın amacına uygun olmak koşuluyla, her dileyen hertürlü yardım, katkı ve bağışta bulunabilir.

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

Fil Hamdi 7
Yepetaş 13
Düdüklü Tencere Fabrikası 20
Mucize Aynalar 25
Çete 32
Plajda Bir Adam Boğuldu 37
Kiracıya Maşallah 41
Belediye Reisi Nasıl Olmalı 68
Sınır Üstündeki Ev 74
Striptiz Basri 83
Kimine Talih, Kimine Kör Salih 91
Amatör Ruhlu Bir Polis 96
Yağma Mı Var? 105
Bir Pazarlık 115
Dalkavukluk İstemem 119
Mutluluğumu Sana Borçluyum 128
Anahtar 132
Bir Kız Nikâh Günü Kaçmıştı 139
Neveser'den Eser Yok 145
Zekânızı Bileyiniz 152
Sinir Doktoru 157
Babıâli Canavarı 162
Tebelleş 167

FİL HAMDİ NASIL YAKALANDI

İstanbul Emniyet Müdürlüğünden, bütün taşra vilâyetleri Emniyet Müdürlüklerine şu telgraf çekilmişti :

«Otuz beş yaşında, uzun boylu, iki yüz kilo ağırlığında, kumral, üç dişi eksik, üst çenede bir azı dişi dolgulu, alt sol köpek dişi altın kaplama, çizgili kahverengi elbiseli, saçları oldukça dökülmüş, ablak çehreli, kahverengi gözlü «Fil Hamdi» adında azılı sabıkalı bir dolandırıcı, üç gün üç gece içinde oturdukları nöbet kulübesini büyük dikkatle bekledikleri için uykusuz kalan iki polis memurumuzun, yolda giderlerken uyuklamalarını fırsat bilerek ellerinden kaçmıştır. Yaptığımız tahkikat, takibat ve tetkikat sonunda, Fil Hamdi'nin kaçtığı kesin olarak anlaşılmıştır. Vilâyetiniz ve vilâyetinizdeki kaza karakollarından birine uğradığı veya bir polis memuruna yol, adres sorduğu takdirde, kendisine lütfen merakla yolunu beklediğimizi, bizi daha fazla intizarda bırakmıyarak, münasip, boş bir zamanında İstanbul Emniyet Müdürlüğüne gelerek teslim olmasını rica ettiğimizi söyleyin. Azılı sabıkalı Fil Hamdi'nin fotoğrafı ilişiktir.»

*

Taşra vilâyetlerinden birinin istasyonunda iki polis memuru konuşuyor:

— Ramazan, kardeşim, şu salep içen herif mutlaka Fil Hamdi...

— Hıı... Benziyor... Resmi çıkar bakalım.

Bir resim çıkarır, arkadaşına gösterir.

— O değil be Ramazan. O senin resmin!

— Hıı... Bayramda çektirmiştim. Nasıl?

— İyi ama, acık gülseydin be!... Şu Fil Hamdi'nin resmini bul.

Ramazan cebinden bir sürü resim çıkarır, karıştırır.

— Bu benim oğlanın resmi... Bu askerlik hatırası. Bu kimdi Mahmut?

— O mu? Şey olacak... Eroin kaçakçısı Duman Ali...

— Bu da otel faresi Suphi... Resimler birbirine karışmış. Bul şu Fili be Ramazan!

Mahmut'la Ramazan resimleri karıştırırlar, Fil Hamdi'nin resmini ararlar.

— Çabuk ol Mahmut... Herif salebi içti, kaçacak...

— Bak, nasıl bakıyor etrafına?

— Buldum, şu resim olacak. Tamam, tâ kendisi!

Şüphelendikleri adamın yanına giderler.

— Hemşerim, şöyle dursana...

Bir resime, bir de adamın yüzüne bakarlar.

— Bir de yan dur bakayım.

— A-ah, benzemiyor be Ramazan.

— Bir kere de komiser bey görsün Mahmut. Belki o benzetir.

— Hemşerim, haydi yürü... Karakola kadar gideceksin.

*

Başka bir taşra vilâyetinin pazar yerinde iki memur konuşuyor:

— Ayıp oldu be Şükrü kardeşim. Akşama kadar fır dolandık, şu Fil Hamdi'yi yakalayamadık.

— Şu adam olmasın?

— Belki de odur. Soralım.

Adamın yanına giderler.

— Bayım, senin adın ne?

— Mustafa...

Birbirinin kulağına:

— Mustafa diyor.

— Hamdi diyecek değil ya... Adını saklıyor.

— Aklı sıra bizi kandıracak.

— Bayım, biraz gelir misiniz?

*

Bir taşra vilâyetinin kahvesinde iki memur konuşuyor :

— Dün ben üç tane Fil Hamdi yakaladım, komiser hiç birini beğenmedi.

— Şu bizim komiser de amma müşkülpesent haaaa...

— Hişşt!... Yavaş konuş, çaktırma. Şu çay içen adama yan gözle bak!

— O be... Tâ kendisi!...

— Ama, gelen evrakta şişman diye yazıyordu. Bu zayıf, iskelet gibi herif...

— Zayıflamıştır birader, kaçak geçmez kolay mı?

— Öyle ya... Ama bu esmer. Fil Hamdi kumralmış.

— Dağda bayırda gezmekten rengi atmıştır.

— Haklısın. Yalnız birader bunun sık siyah saçları var. Evrakta Fil Hamdi'nin saçları dökülmüş diye yazıyordu.

— Eh artık o kadarcık da olur. Herif tanınmamak için belki peruka takmıştır.

— Ne duruyoruz? Yakalıyalım.

Adama yaklaşırlar.

— Adın ne senin?

— Hamdi...

Birbirlerine manalı manalı bakıp gülerler.

— Yürü bakalım karakola... Haydi!

— Ne var? Ne oldu?

— Fazla sorma! Karakolda öğrenirsin.

Bir taşra vilâyetinin, bütün taşra vilâyetlerinde olduğu gibi, bir iki kilometrelik asfaltı üzerinde iki polis yoldan geçen bir adamı yakalarlar.

— Aç ağzını!

— Ağzımda bir şey yok ki benim.

— Madem bir şey yok, açarsın.

Adam ağzını açar. İkisi birden adamın dişlerine bakarlar.

Polisin biri öbürüne sorar:

— Baksana şu evraka, kaç dişi yoktu?

Öbürü evrakı okur:

— «Üç dişi eksik, üst çenede bir azı dişi dolgulu, alt sol çenede köpek dişi altın kaplama...»

Polis memuru, adamın dişlerini sayar:

— Bir, iki, üç... Dört... Oynama be! Şaşırttın. Bir, iki, üç, dört, beş... Yirmi dört... Yirmi dört dişi var.

— Yirmi dört mü? Kaç tane eksik? Senin kaç dişin eksik, biliyor musun?

— Sekiz...

— Çektirmiştir. Delilleri ortadan kaldırmak için dişlerini çektirmiştir.

— Benim dişlerim takmadır. Ağzımda hiç kendi dişim yok... Hattâ dört tanesi de mısır yerken kırıldı.

— Evrakta takma olup olmadığını yazıyor muydu?

— Yazmıyor. Unutmuşlardır. Bu canım bu... Tâ kendisi... Köpek dişine baksana altın kaplama... Bayım, gel bizimle beraber.

— Nereye?

— Karakola !... Yürü..

*

Taşra vilâyetleri Emniyet Müdürlüklerinden İstanbul Emniyet Müdürlüğüne günde yüzlerce telgraf geliyordu:

«Falan falan tarihli, filân filân sayılı telgrafa cevaptır :

Vilâyetimiz dahilinde on dört tane çizgili kahverengi elbiseli, sekiz tane köpek dişi altın kaplamalı olmak üzere on dört Fil Hamdi yakalanmıştır. Bu miktarın isteğe yeter olup olmadığının, araştırmağa devam edip etmiyeceğimizin emir buyurulmasını saygı ile rica ederim.»

*

«Falan falan tarihli, filân filân sayılı yüksek telgrafınıza cevaptır:

Vilâyetimiz dahilinde 180 kilo ile 220 kilo arasında iki düzüne Fil Hamdi yakalanmış olup, aradaki kilo farkının, kantarların ayarsızlığından ileri geldiğini, hepsinin de gözlerinin kahverengi olduğuna göre, Fil Hamdi olduklarında en ufak bir şüpheye yer kalmadığını, yakalanan Fil Hamdi'ler sevkedilmiş olup, gözden kaçmış olanlar varsa, onların da büyük dikkatle arandığını ve peyderpey sevk edileceğini saygı ile arzederim.»

*

İstanbul Emniyet Müdürlüğünden, taşra Emniyet Müdürlüklerine gönderilen telgraf i

«Koyacak bütün yerler dolmuş olduğundan, şimdilik eldeki Fil Hamdiler yeter görülmüştür. İkinci bir emre kadar Fil Hamdi'lerin yakalanmasına ve aranmasına ara verilmesini teşekkürlerimle rica ederim.»

NOT : Firar eden Fil Hamdi yakalanmıştır.

YEPETAŞ

TT zun zaman işsiz güçsüz gezdikten sonra, bir gün köprü üstünde giderken, intiharın cesaret mi, yoksa korkaklık mı olduğunu kendi kendime ve yüksek sesle tartışıyordum. Biri koluma yapıştı:

— Çıldırdın mı Nuri?

Okul arkadaşımı tanıdım. Adını birden hatırlıyamadım.

— Bilmem, belki de çıldırmışımdır, farkında değilim.

Beraber yürüyorduk.

— Ne iş yapıyorsun?

— İki yıldır her sabah saat sekizde evden çıkıyorum... Akşamın dokuzuna kadar iş arıyorum.

— Zor iş...

— Zor mor. İş iştir. İstanbul'da ne kadar resmî, hususî müessese varsa, hepsinde adresim var. Kimden iş istesem, siz adresinizi bırakın, biz size mektupla bildiririz, diyor.

— Sana şimdilik ayda üç yüz yeter mi?

— Alay etme!

— Gel benimle.

Bir taksiye bindik. Çok büyük bir mağazanın önünde indik. Vitrin camında «Yepetaş» yazılıydı.

Mağazanın asma katında mükemmel bir büroya girdik. Arkadaşım,

— Hayret ediyorum, dedi, sen bizim mektebin en tenbeli, en haylazı idin. Zar zor liseyi bitirdin. Yüksek tahsil de yapamadın. Oldukça aptalsındır da. Böyleyken nasıl oluyor da bir iş güç sahibi olamadın?

— Bir eksik tarafım var herhalde, dedim.

— Bu yepetaş benim.

— Yepetaş ne demek?

— Yedek parça Türk Anonim Şirketi. Kelimelerin baş harflerini alırsan Yepetaş olur.

— Öbür ortakların kim?

— Ortak falan yok. Lâf olsun diye karımı, baldızımı ortak gösterdim. Şirket olunca, hem müşteri daha çok güveniyor, kolay kazıklanıyor, hem de vergi falan işlerinde kolaylık... Neyse sonra hepsini öğrenirsin!

— Burada ne satıyorsun?

— Hiçi...

— Nasıl hiç?

— Basbayağı hiç. Şu koskoca mağazaya bak. Bir şey görüyor musun?

Gerçekten koca mağazada birkaç büyük saksıda palmiye, ve geniş yapraklı süs bitkilerinden başka bir şey yoktu. Raflar boştu.

— Şirketimin Adana'da, Konya'da, Malatya'da, İzmir'de, Ankara'da beş şubesi var. Eğer istersen seni de yetiştiririm, yeni açacağım şubelerden birine müdür yaparım. Şimdilik üç yüz. Yetişince bin liraya kadar artar.

— Ne iş yapacağım?

Dosya dolabından büyük, kalın bir defter çıkardı.

— Burada malzemelerin adı, fiyatı yazılı.

Defterin ilk sayfasına baktım. Şunlar yazılıydı:

«Akümülâtör, ana mili, şaft, silindir gömleği, küçük mahrût...»

— Hemen işe başlıyabilirsin.

Aşağı indik. Ceviz, uzun tezgâhın başında duran adamla,

— Saim... Nuri bey...

diye bizi birbirimize tanıştırdıktan sonra:

— Nuri bey sizin yanınızda staj görecek, dedi, gitti.

İşi öğrenmek için gözümü dört açmıştım. Saim bey sigara ikram etti. Sigaramızı bitirmeden içeri iki köylü girdi.

— Selâmünaleyküm.

— Aleykümselâm ağalar... Buyurun.

Saim bey köylülere çok saygılı davranıyordu.

— Bir emriniz mi var? Buyurun, oturmaz mısınız?

— Sağ ol bey başımız dertte.

— Traktör mü?

— He ya... Traktörün priz direği kırıldı. İşler yüzüstü kaldı. Ne edeceğiz? Sizde var mı?

— Vah vah vah!... Vardı ama biraz evvel sattık. Beş dakika evvel gelseydiniz...

Köylülerden biri:

— Tüh, diyerek elini dizine vurdu.

— Birisinde var galiba... Eğer satmadıysa...

— Amanın bey... Bir soruştursak...

— Siz parasını bırakın. İki gün sonra bir uğrayın...

— Allah razı olsun. Kaç para?

— Vallahi, öyle bir şey ki... Beş dakika evvel yirmi beş liraya sattık. Bizde olsa kolay.

— Neyse canım, işten kalmıyalım da.

— Herif çok namussuz. Bilmem ki, iki yüz elliye verir mi?

İki köylü fısıldaştılar. Sonra iki yüz elli lirayı saydılar.

— Yarıntesi günü geliriz Bey... Allaha emanet ol!

— Güle güle...

Aradan beş dakika geçti geçmedi, bir köylü daha girdi:

— Sizde cer dişlisi var mı?

— Ayna dişlisi var, cer dişlisi yok.

— Bana cer dişlisi lâzım.

— Bulunmuyor şimdi. Birinde var ama, çok namussuz herif, anasının nikâhını ister.

— Tek olsun da istesin. Traktör bir haftadır leş gibi tarlada yatıyor.

— Sen üç yüz lira bırak da, bakalım belki razı ederiz. Daha fazla isterse, biz veririz de sen sonra ödersin.

Adam üç yüzü saydı.

— Yarın gel, al.

— Sağ ol beyim.

O çıktı, arkadan biri bu sefer ayna dişlisi istedi. Ona da,

— Bizde cer dişlisi var, ayna dişlisini az evvel sattık, dedi.

Kamalı mil istiyene, şanjman mili var, diyor, şanjman mili istiyene de kamalı mil var, diyordu.

— Piston kolu var mı?

— Piston var ama, piston kolu yok. Az evvel sattık. Ama namussuz bir herifte var. Eğer satmadıysa...

O çıkıyor, arkadan başka biri gelip soruyordu:

— Geri vites dişlisi var mı?

— Ah, şimdi sattık...

— Yuvarlak bilya var mı?

— Masura bilya var. Ama isterseniz, namussuz bir herifte var. Çok namussuz... Karaborsa fiyatına veriyor.

Her giren çıkan üç yüz, beş yüz bırakıyordu.

Bir köylü geldi:

— Bizim akıs geldi mi? diye sordu. Evvelki gün yedi yüz elli lira bırakmıştım.

Saim bey,

— Bulduk ama, dedi, herif öyle namussuz ki kardeşim, yüz lira daha istiyor.

Adam yüz lirayı da verdi. Saim bey, tezgâhtara,

— Koş, Apostola aksı getir, dedi.

Evvelden parasını verip mal ısmarlayanlar geldi mi, Saim bey tezgâhtarı, Apostola, Vasile, Avrama yolluyordu.

Akşam üzeri, Yepetaş'ın sahibi arkadaşım geldi.

— Nasıl? dedi.

— Çok iyi... dedim.

— Görüyorsun ya, bizde hiç bir şey yok. Burada hiç satıyoruz. Akşam kapıyı kaparken, kasaya en az üç beş bin lira kâr girmeli. Yalnız defterimiz gayet muntazamdır. Değil mi Saim bey?

— Evet, beyefendi.

— Deftere fatura fiyatları üzerinden işleriz. Nasıl Nuri, yapabilecek misin?

— Tabii... işleri kavradım. Artık çalışabilirim.

O sırada iki köylü içeri girdi.

— Haydi bakalım, görelim seni...

Köylülere, hemen,

— Buyurun ağalar, dedim.

— Vantilatör kayışı var mı?

Tıpkı Saim beyden öğrendiğim gibi başladım.

— Ah!.. Vantilatör kayışı vardı ama az evvel sattık. Eğer isterseniz pantalon kayışı var. Ama, durun bakayım, tamam... Birisinde vantilatör kayışı da var:

— Kaça?

— Fiyatını hiç sormayın. İnsan söylemeğe utanıyor. Öyle namussuz, cibiliyetsiz bir pezevenk ki... Anasının nikâhını ister. Yüz liradan aşağı vermez hergele... Aşağılık, namussuz, karaborsacının biri, milleti soyup soğana çeviriyor. Allah belâsını versin!..

Köylüler yüz lirayı verdiler. Ben hâlâ sayıp dökü-yordum :

— Tıynetsiz dürzü.. Yüz liraya vantilatör kayışı olur mu? Ama ne yaparsın? Sütü bozukların elinde kaldık. İtoğlu itte din, iman yok ki..

Köylüler,

— Öyle, öyle bey, diye tasdik ederek gittiler. Nasıl olsa koğulacağım için, ben de onların arkalarından çıkmağa hazırlanıyordum ki arkadaşım.

— Aşkolsun, dedi, ne kabiliyet bu... Maşallah bir günde işi kavradın. Şimdiden sana beş yüz lira aylık.

Altı aydır Yepetaş mağazasında çalışıyorum. Maaşım bin liraya çıktı. Bu bin lirayı kazanmak için sabahtan akşama kadar patronumuzun anasına, avradına küfürler savuruyorum. O duydukça,

— Yaşa be!.. Tam aradığım adammışsın!.. Diye sırtımı okşuyor.

DÜDÜKLÜ TENCERE FABRİKASI

Yerli endüstriyi korumak hepimizin görevidir.

Düdüklü tencere fabrikası basına bir çağrı yapınca çok sevindim. Birçok gazeteci oradaydık. Gelenleri daha kapıdan karşılıyorlardı. Müdür güler yüzlü bir adamdı. Yerinden kalkıyor, salonun kapısında gazetecilerin elini sıkıyor, koluna giriyor, onları rahat koltuklara oturtuyordu.

Memleketimizde millî sanayiin düdüklü tencere yapacak kadar ilerlemiş olmasından çok sevinçliydim. Müdür hepimize ayrı ayrı cıgaralar sunduktan sonra, zile bastı, içeri giren temiz kıyafetli adamına,

— Beylere bak, ne emrediyorlar... dedi.

Sonra bizlere döndü:

— Gayet güzel, nefis çilek şurubumuz var, dedi.

Otuz kadar gazeteciydik. Kimimiz çay, kahve, kimimize çilek şurupları geldi. Önce havalardan konuştuk. Oradan yerli filmciliğimize geldik, sonra balıkçılığımızı kalkındırmak için yapılması gerekli işlere atladık. Arada, birkaç müstehcen fıkra anlatılıp güiü-

şüldü. İçimizde son derece espri yapmağa meraklı soğuk adamlar olduğundan salon tuluat sahnesine dönmüştü. Bir ara basur memelerinden şikâyet eden bir gazeteciye, fabrika mühendisi bir ilâç salık verdi. Müdür, nazik bir şekilde hepimizi öğle yemeğine davet etti.

Uzun masada koç yumurtasından tutun, balık yumurtasına kadar, kuş sütünden deve sütüne, av etinden dev etine kadar her şey vardı.

Yemek o kadar gülüşmelerle, şakalaşmalarla geçti ki, az kalsın arkadaşlardan biri tavuk budu ağzında gülerken boğulacaktı.

Yemekten sonra kahveler içildi, sigaralar tellendirildi. Gazetelerin iktisat yazarlarından çoğu, başka işleri olduğu için,

— Malûm ya, gazetecilik diye müdüre özür dileyerek fabrikadan ayrıldılar.

Hepimiz her şeyi bildiğimiz için musikiden atom bombasına, tiyatrodan jet uçaklarına kadar her konuda yetkiyle konuştuk. Saat on yedi olmuştu. Müdür,

— Büfeye buyurun, dedi.

Büfe o kadar mükemmeldi ki, öğleyin yediğimiz yemeklerin henüz hazmolmadığına hepimiz üzüldük. İştahımızı açması için içkiye kuvvet verdik. Soğuk mezelerle votka, taze meyvalarla şarap, şekerlemelerle likör, kuru meyvaiarla rakı, peynir çeşitleriyle bira ve mezesiz olarak da viski, cin gibi yabancı uyruklu içkiler içtik.

Arkadaşların bir kısmı daha gitti. Ben kendi hesabıma, millî sanayiimize fazla önem verdiğim için, düdüklü tencere fabrikamız hakkında ne zaman bilgi edineceğiz diye bekliyordum.

Saat yirmiye doğru üç kişi kalmıştık.

Bir spor yazarı, biri de gazetelerden birinde çapraz bulmaca yapan bir arkadaş, bir de ben mizah yazarı.

Müdür «Yedirdik, içirdik işte daha ne bekler bu herifler...» der gibi yüzümüze bakınca, spor yazarına yavaşça sordum:

— Ne olacak?

— Beni müdür bey otomobiliyle götürecek, onu bekliyorum.

Öbürünün de müdür eski arkadaşıymış. Konuşacak lâf da bitmişti... Utanarak,

— Fabrikanız hakkında biraz bilgi edinebilir miyim? diye müdür beye sordum. Müdür biraz şaşkın, kurşun kalemini dişlerinin arasında ezerek,

— Haaa, dedi, fabrika mı? Biliyorsunuz bu fabrika.. düdük... yani... düdüklü tencere fabrikasıdır. Fabrikamızda günde yirmi yedi tane düdüklü tencere yapılır. Ben geldiğim zaman, günlük randıman beş tencereydi. Yakında bu miktarı kırk tencereye kadar çıkarabileceğimizi umuyorum. Biliyorsunuz, hükümet her vatandaşı ev sahibi yapmak gibi, yine her vatandaşı eşya sahibi yapmağı da programına almıştır. Bu sebeple fabrikamızın randımanını arttıracağız. Ancak, bazı zorluklarla karşılaşıyoruz. Bu zorlukları rica ederim gazetenize yazmayın, hususî olarak size söylüyorum. Düdüklü tencere fabrikası için lâzım olan malzeme, yani tencere, tencerenin kapağı, vidaları, düdük vesair parçaları hep Amerikadan gelir. Ama biz burada monte eder, düdüklü tencere yaparız. Yani Türk işçisinin alın teriyle olur. Üzerine «Yerli malı»

diye de madenî bir etiket koyarız. Bu etiketler de Amerikadan gelir. Fabrika, Türk ve Amerikan sermayesiyle ortak kurulmuştur. Parası bizden, akıl vermek onlardan!

Fakat son zamanlarda parçalar gelmediği için düdüklü tencere yapmakta zorluk çekiyoruz. Bizim düdüklü tencerelerimiz, Avrupanın ve Amerikanın düdüklü tencerelerine her bakımdan üstün. Bir kere, bizim düdüklerin sesi gayet tatlıdır. Meselâ tencerenize fasulya koydunuz da pişti, değil mi? Düdük öyle tatlı, öyle ahenkli öter ki, radyoda saz takımı çalıyor sanırsınız. Halbuki Amerika ve Avrupanın düdüklü tencereleri, birdenbire, tiz bir sesle öterler. Bu yüzden kaç gebe kadın korkarak çocuğunu düşürmüştür. Sonra bizim düdükler daha uzun müddet öterler. Yani her bakımdan yabancı mallarına üstündür. Yalnız dediğim gibi malzeme bulamıyoruz. Çok şükür memleketimizde düdük çok, fakat tencere yok. Şimdi biz buna karşı bir çare düşündük. Yalnız düdük yapıp piyasaya çıkarıyoruz. İsteyen tenceresini kendi alır, yemeğini pişirir. Ara sıra gider bakar, yemek pişmişse düdüğü öttürür yemek pişti diye haber verir. Bu suretle düdüklü tencere sahibi olur.

Hem bunun başka faydaları da var: İstiyen düdük yerine, boru, keman, davul kullanır. O zaman kemanlı tencere, davullu tencere olur ki, bu buluş yalnız bize mahsustur. Davullu tencere olursa, evde ve mahallede yemeğin piştiğini duymıyan kalmaz.

Müdüre, verdiği bilgiden ötürü teşekkür ederek fabrikadan ayrıldım. Ertesi gün gazetelerde, gezdiğimiz fabrika hakkında, ziyafetteki gazeteciler şöyle yazılar yazmışlardı:

«Kalkınan sanayiimiz»

«Yerli düdüklü tencerelerimiz, her bakımdan Avrupanınkine üstün.»

«Yılda yirmi beş milyon düdüklü tencere yapıyoruz.» ve daha neler...

MUCİZE AYNALAR

Yedek parça ithalâtçısı Davut Soyuvar'ın apartmanında ziyafet veriliyordu. «Lâbada Bank» müdürü, körpe eşi, cömert baldızı, sıkı politikacılarımızdan Hamza Yatmaz, kısır karısı, büyük emlâk ve irat sahibi Medenî bey, badem gözlü sekreteri bayan İpek, Adanalı tüccarlarımızdan Hacı Osman Bayır ve metresi, bu büyük ziyafetin davetlileri arasındaydı.

Radyo spikeri konuşuyordu:

— Muhterem dinleyiciler! Bu akşamki klâsik Türk musikisi konserimiz burada bitti. Şimdi «Yeni buluşlar» saatinde yüksek mühendis Mekki İşlev, konuşmasına başlıyor.

Lâbada Bank müdürünün körpe eşi,

— Aman, bu herifin sesini de hiç sevmem, dedi.

Adanalı Hacı Osman Bayır,

— Gurban olayım, misâde idin dinliyelim, dedi, geçen hafta «Kâhattan pamuk nasıl yapılır?» diye anlatmıştı...

Yüksek mühendis Mekki konuşmaya başladı:

— Muhterem dinleyiciler! Bu haftaki «Yeni Bu-

luşlar» saatinde atomun insanların hizmetine tatbiki hakkında konuşmaya başladığım şu andan itibaren Amerikanın Atom - York şehrindeki büyük atom istasyonu çalışmağa başlayacaktır. Bu yeni atom buluşu insanları şaşırtacak bir mucizedir. Atom ışınları, dünyanın neresinde olursa olsun, bütün aynaları etkileyecek ve bu aynalar, ilk yapıldıkları tarihten en son baktığınız tarihe kadar üzerlerine akseden bütün hayalleri gösterecektir. Örneğin, evinizde yirmi senedir kullandığınız bir ayna var. Yirmi sene içinde bu aynaya ne kadar hayal aksetmişse, atomik ışın yayınları başlar başlamaz, bütün bu hayaller aynada geçit resmi yapacaktır. Şimdiye kadar yapılan deneyler, başarı ile sonuçlanmıştır. Bu olağanüstü buluşla, gençliğinizi, çocukluğunuzu, seviştiğiniz günlerin hâtıralarını aynalarınızda seyretmek mümkün olacaktır.

Yarın sabah saat dokuzdan sonra aynalarınızın başında bulununuz!

Lâbada Bank müdürünün eşi,

— Aman ne güzel, ne güzel... diye ellerini çırptı, çocukluğumdan beri kullandığım bir ayna var. Bütün hayatımı seyredeceğim.

Ziyafet sofrasından kalkmışlar, salonda grup grup bu yeni atomik ayna mucizesi üzerinde konuşuyorlardı.

Sıkı politikacılarımızdan Hamza Yatmaz, sayılı irat sahiplerimizden Medenî beye, fısıldar gibi şunları söylüyordu:

— Monşer, bu yeni buluş bir harika... Bir çok hakikatlerin meydana çıkmasına sebep olacak. Bir tarihte beni Emniyet müdürlüğünde, affedersiniz, eşek sudan gelene kadar ıslatmışlardı. Serbest bırakılır bı-

rakıimaz, Adlî Tıptan, dayak yediğimi bildiren on beş günlük bir rapor alıp, mahkemeye müracaat ettim. Mahkemede kimler tarafından dövüldüğüm ispat edilemeyince, kendi kendimi dövdüğüm anlaşıldı.

Medenî bey,

— Peki ama Hamza bey, dedi, ayna ile bu işin ne ilgisi var?

— Ne söylüyorsunuz? Olmaz olur mu? Dayak yediğim sırada duvarda bir ayna asılı olduğunu gördüm. Bu ayna her şeyi meydana koyacak.

Medenî bey,

— Gerçekten öyle, dedi, ben bu sihirli aynalar sayesinde en azından kırk, elli bin lira vurdum, demektir.

— Nasıl yapacaksınız bu işi?

— Gayet basit. Büfenin önündeki kristal ayna sayesinde olacak. Kallâvizadelerin kızı Altıngül'le uzun zaman seviştiğimizi biliyorsunuz.

— Evet... Dedikodusunu duymayan kalmadı.

— Babası kızı vermedi. Kız da hâtıralarını çarçabuk unutuverdi. Halbuki Kallâvizadelerin kıziyle evlenmem demek, milyonların üzerine oturmam, demektir.

— Evet?..

— Altıngül'le bizim apartmanda büfe aynasının karşısında günlerce seviştik. Yarın sabah bütün aşk sahneleri, aynada tekrarlanacak. Kallâvîzadeye aynayı götüreceğim. Anlıyorsun ya, ya kızı verecek, yahut aynayı benden satın almağa mecbur olacak.

— Ya olmaz derse?

— O zaman daha iyi... Tiyatro gibi herkese oy-

natır, dünyanın parasını kazanırım. Yaşasın bu mucize aynalar...

Yedek parça ithalâtçısı Davut Soyuvar'ın karısı da, Hacı Osman Bayır'ın badem gözlü metresi Fıstıka hanımla konuşuyordu:

— O delikanlıyı bir türlü unutamıyorum..

— Kaplan'ı mı?

— Evet... Ah Kaplan.. Beni ne çabuk unuttu. Şimdi aynanın karşısına geçip o tatlı hâtıraları yeni baştan yaşıyacağım.

— Ben de bizim Beye, eski halimi aynada gösterip intikam alacağım. Beni tanıdığı zaman böyle miydim? Şimdi beni beğenmiyormuş. Erkek milleti değil mü...

Salondakilerin hepsi sevinç içinde yeni buluştan konuşuyor, neşe ile gülüşüyorlardı.

Fıstıka hanım,

— Ah bir yarın olsun... diyordu.

Lâbada Bank müdürünün cömert baldızı,

— Yarına kadar nasıl bekliyeceğiz? Hiç sabrım kalmadı, diyordu. Ah eski hâtıralar!.. Ah gençlik...

Kimisi mucizeli aynalarda merhum annesini, kimisi de çocukluğunu göreceği için sevinçliydi. Kapının zili çaldı. Gelen, tanınmış jinekolog operatör Dr. Şahap Cenabettin Bey'di. Doktorun suratı sapsarıydı. Bitkin bir hali vardı. Ev sahibi,

— Ne o doktor, hasta mısın? diye sordu.

Doktor inler gibi,

— Duymadınız mı? diye kekeledi, duymadınız mı?

— Neyi doktor? Fena bir haber mi var?

— Daha ne olsun?... Hiç bir şeyden haberiniz

yok. Az evvel radyoda söylendi: Atomik ışınlarla aynalarda her şey meydana çıkacakmış.

Salonu dolduran neşeli insanlar bir kahkaha koyverdiler.

— Bundan daha güzel, eğlenceli ne olabilir doktor?...

Doktor Şahap Cenabettin,

— Siz hepiniz çıldırmışsınız, diye haykırdı.

Sonra erkekleri kollarından çekip kadınlardan ayırdı:

— Bu yeni buluş, benim ölümüm demektir. Ameliyat odamda, tam da ameliyat masasının karşısında büyük bir ayna var...

— Evet?...

— Anlıyor musunuz? Mahvoldum. Bütün kürtajlar, bütün çocuk almalar... Evet, her şey hattâ öbürleri bile, yarın sabahtan itibaren aynada geçit resmi yapacak...

Bunu dinleyen erkekler, ellerini başlarına vurdular...

— Vay anasını!...

— Bu aklımıza gelmemişti.

— Bütün rezaletimiz...

— Hattâ benim gizli cinayetim... Şey... yani başka şey demek istemiştim.

Kadınlar, erkeklerin fısıltılarını duymuşlardı. Yedek parça ithalâtçısı Davut Soyuvar'ın karısı,

— Yirmi senelik aile saadetim mahvoldu, diye inledi, kocam her şeyi öğrenecek... Şoförü, sonra daha öbür şoförü... Hepsi aynanın karşısında olmuştu...

Fıstıka hanım,

— İnsan ne bilir günün birinde aynaların böyle gevezelik yapacağını... dedi.

Sıkı politikacılarımızdan Hamza Yatmaz'ın karısı,

— Ah kurt köpeğim... kurt köpeğim... diye üç defa inledikten sonra bayıldı.

— Ben onun cebinden her sabah... Ah cüzdanından her sabah... Uyurken yapardım bu işi. Farkına varmazdı. Şimdi her şeyi öğrenecek.

— Biraz limon kolonyası... Çabuk kızım... Fenalık geliyor.

Hacı Osman Bayır,

— Hizmetçi ile bu işi yapmamalıydım, dedi, nasıl da şeytana uydum.

Salondan bir ah vah yükseliyordu. Biraz sonra salonu bir ölüm sessizliği kapladı.

Tanınmış doktor Jinekolog Operatör Şahap Cenabettin tok sesiyle bu sessizliği bozdu:

— Muhterem bayanlar, baylar!... Bu yeni buluşun atomik aynaların hepimizin saadetini bozduğuna şüpheniz var mı?

— Hayır...

— Katiyen...

— Bu aynalar bizi mahvedecek.

Doktor tane tane konuştu:

— Üzerinde atom ışınları yansıyan bu aynalar, toplumun sosyal düzenini bozacak.

Yer yer sesler yükseldi:

— Evet... Ama ne yapabiliriz?

— Elimizden ne gelir?

— Bir kurtuluş çaresi var mı?

Doktor Şahap Cenabettin,

— Tek kurtuluş yolu, bütün aynaları kırmak, parçalamak! diye bağırdı.

Medenî bey,

— Bu da yetmez... Paramparça etmeliyiz... dedi.

Badem gözlü sekreter Bayan İpek, ipek gibi pürüzsüz sesiyle haykırdı:

— Havanda dövelim parçalarını, tuz buz edelim...

Davetliler evlerine dağıldılar.

O gece şehrin bütün evlerinde sabaha kadar, görülmemiş bir şangırtı gürültü duyuldu.

Sabah erken sokakları temizleyen, apartmanlardan çöpleri alan çöpçüler şaşırdılar. Her taraf ayna kırığı, ayna tozu ile dolmuştu.

Sabah saat tam dokuzda radyoda müzik arasında spiker şunları söyledi :

— Vatandaşlar!... Dünyanın en güzel aynaları Mucize markalı aynalardır. Yalnız baktığınız zamanki hayalinizi gösterir ve sonra her şey üzerinden silinir. Markaya dikkat: Mucize aynaları... Mucize aynaları...

Mucize aynaları fabrikasının sahibi bir günde milyoner olmuştu.

ÇETE

Kadıköy iskelesinde genç kadın,

— Eyvah!... Çantam, çantam!... Yakalayın, kaçıyor!...

Diye bağırdı.

Kalabalık birbirine girdi. Yalınayak bir serseri, Köprü merdivenini üçer üçer atlıyordu.

Genç, güzel kadın, sağında solundakilere,

— Tutun ne olur!... diye yalvarıyordu.

Hırsızın gözden kayboluşundan beş dakika kadar sonra bir polis, eli çantayı çalan hırsızın omuzunda göründü.

— Çanta kimin?

Siyah, parlak, büyük bir çantaydı. Genç, güzel kadın sevinçle kalabalık içinden çantasına atıldı :

— Benim... Ah, çok teşekkür ederim.

Yalınayak hırsızın üstünde tutacak bir şey olmadığı için, polis kaçmasın diye uzun saçlarına yapışmıştı. Ayağındaki eski asker pantalonunun yırtıklarından çıplak vücudu, kirli butları görünüyordu.

Polis genç kadına,

— Lütfen karakola kadar geleceksiniz, dedi.

— Neden?... Çanta benim. Bu herifin elimden kaptığını herkes gördü.

— İfadenizi alacağız, hırsızı mahkemeye vermek için...

Hırsızla polis önde, kadın arkada karakola girdiler... Komiser kadını dinledikten sonra, leş gibi kokan hırsıza iğrenerek baktı:

— Utanmıyor musun ulan? Eşek kadar herifsin.. Çalışsana!...

Hırsız, başı önünde, dinliyordu.

— Ne diye çalıyorsun? Ha?...

Hırsız, başını ağır ağır kaldırdı,

— Onlar sanki ne yapıyorlar?... dedi.

— Sus!... Şimdi...

Komiser, genç kadına,

— Hanımefendi çantanızda neler var? diye sordu.

— Param var... rujum, aynam, pudriyerim...

— Kaç paranız var çantanızda?

Kadın susuyordu. Komiser, elini masanın üstündeki çantaya uzatınca kadın atıldı:

— Karıştırmayın rica ederim, içinde mahrem eşyam var...

Komiser çantayı açtı, içindekileri çıkardı. Kadının söylediklerinden başka biraz bozuk para ve iki yüz dolar vardı çantada.

Komiser,

— Bu dolarları nerden aldınız?... diye sordu.

— Ben kimseden davacı değilim. Çantamı verin, gideyim...

— Dolarları soruyorum.

— Aman çantayı da istemiyorum. Sizin olsun.

— Gidemezsiniz... Dolarları nerden aldınız?

Güzel kadın başını önüne eğdi:

— Madam Eleni sabahleyin verdi.

Hırsız, başını kaldırıp komisere baktı, bıyık altından güldü.

— Nerede bu Madam Eleni?...

Genç kadın fısıldar gibi, adresi söyledi.

Komiser, polis, hırsız, kadın bir polis arabasiyle Madam Eleni'nin apartmanına gittiler. İlk girdikleri odada karşılaştıkları, uygunsuz durumda bir çiftti. Komiser açtığı altı odada, altı uygunsuz vaziyet görünce bağırdı :

— Demek altı aydır harıl harıl aradığımız randevucu Eleni sensin ha?... Bu dolarları kimden aldın?

— Bir müşterim verdi, Rıza Bey adında bir müşterim.

Uygunsuz vaziyette yakalanan erkekler, erkek oldukları için serbest bırakıldı. Kadınlar da, erkek olmadıklarından Ahırkapıdaki hastahaneye gönderildi. Sonra, polis, komiser, hırsız, güzel kadın, Eleni polis arabasıyla Rıza Beyin apartmanına gittiler. Rıza Bey, apartmanının katında inşaat yaptırıyordu.

— Ne yapıyorsunuz?

— Hiç...

— Hiç mi? Bu duvarcılar, ustalar ne?... Demek kaçak inşaat yapıyorsunuz.

Hırsız, başını kaldırdı, komisere baktı, bıyık altından güldü. Kaçak inşaat için zabıt tutulduktan sonra komiser Rıza Beye sordu:

— Bu dolarları nerden aldınız?

— Ali Bey verdi.

Komiser, Emniyet Müdürlüğüne telefon etti, bir

kapalı kamyon istedi. Öncekilerle Rıza Bey kamyona doldular. Ali Beye gittiler. Komiser Ali Beye sordu:

— Bu dolarları Rıza Beye siz mi verdiniz?

— Evet...

— Niçin verdiniz?

— Bana inşaat demiri sattı...

Komiser, Rıza Bey döndü:

— İnşaat demiri mi? Nerde?... Beyannameniz var mı? Yok ha?... Demek demir karaborsası yapıyorsunuz...

Sonra Ali Beye döndü:

— Nerden aldınız bu dolarları?...

— Hüseyin'in evinde geçen gece kazandım.

Hırsız, hep yerde duran başını kaldırıp komisere baktı, bıyık altından güldü. Polis, komiser, hırsız, Eleni, güzel kadın, Rıza Bey, Ali Bey, kamyona doldular, Hüseyin'in evine gittiler. Yeşil çuha örtülü masada 10 bin lira, zarlar ve oyun kâğıtları vardı. Yakalanan altı kumarbaz savcılığa gönderildikten sonra Komiser, Hüseyin'e sordu:

— Bu dolarları nereden aldın?

— «Çemişgezek» vapuru Amerika seferinden dönmüştü. Onun çarkçısı Nuri verdi.

Öncekilerle Hüseyin kamyona doldular... Çarkçı Nuri'nin evine gittiler. Çarkçı Nuri'nin evinde on kilo saf eroin bulundu. Nuri, dolarları İhsan'dan aldığını itiraf etti. İhsan Boğaziçinde bir tepedeki köşkte eroin fabrikasında suçüstü yakalandı.

— Dolarları kimden aldın?

— Rezzan'dan...

— Kim bu Rezzan?...

— Beyrut'tan kaçak naylon kadın çamaşırı getirir.

Hırsız, başını ağır ağır kaldırdı, komisere baktı, bıyık altından güldü. Hepsi kamyona doldular. Rezzan'ın evine gittiler. Rezzan bu dolarları, kaçak çamaşır, lasteks mayo sattığı Nevin'den aldığını söyledi. Fakat bu hatun bir türlü Paris'e, Roma'ya doyamadığı için yerinde bulunamadı. Polis de,

— Zâten kamyonda da boş yer kalmamıştı... dedi.

Hırsız başını yerden kaldırıp, komisere baktı, bıyık altından güldü.

Komiser,

— Anladık ulan! diye bağırdı, gülüp durma öyle... Anladık, sen onlara bakarak namuslusun işte...

Hırsız, suçu teşebbüs halinde kaldığı için sekiz ay yatıp çıktı. Şimdi, namuslu bir vatandaş olarak çalışıyor ve nerede bir kadın çantası görse bir cüzamlı görmüş gibi ondan kaçıyor.

PLAJDA BİR ADAM BOĞULDU

Bu yazıda, mizah mübalâğasının, uydurmanın zerresi yoktur. Plajda bir adam boğuldu. Gördüklerimi, duyduklarımı olduğu gibi yazıyorum.

Adamı, hesap pusulasıyla plaj lokantasının garsonları boğmadı.

Kayık sahile yanaşır yanaşmaz, plajı dolduran kadın, erkek, çoluk çocuk etrafını aldı. Arkada kalan meraklı bir hanım, öne geçip daha iyi görmek için öndekilere:

— Ayol, çekilin başından, adam havasızlıktan boğulacak!... diye bağırırken, bir yandan da kalabalığın içine sokuluyordu. Adamı kayıktan çıkardılar, başaşağı sarkıttılar.

Meraktan, mayosunun üstünü takmadan kabinden fırlayan bir genç kız, bir müjde sevinciyle elini sallıyor:

— Anne, anneee!... Koş, bir adam boğulmuş! diye bağırıyordu.

Çocuklar, ellerini çırparak gülüyorlardı:

— Boğulmuş, boğulmuş!...

Lâsteks mayosundan sular süzülen genç bir kadın, çırpınarak kalabalığı yardı. Kumlara uzatılmış adamı görünce bir feryat kopardı, üzerine kapandı. Saçını başını yolarak ağlıyor:

— Hamdiciğim, Hamdiciğim!...

Diye feryat ediyordu. Şişman, kısa, badi badi yürüyen bir adam koştu. Ağlayan kadını kaldırdı:

— Ben buradayım!...

Genç, güzel kadın, şişman dazlak kafalı adamın kollarına atıldı.

— Ah... Seni zannettim Hamdicim...

Hamdiciği güzel kadını plajın gazinosuna götürdü. Masada bir kaç kadın daha vardı. İçlerinden biri :

— Ayol, dedi, o adamın Hamdi'ye benzer yeri var mı?

Boğulan adam uzun boylu, zayıf, genç, gür saçlı, ağlayan kadının Hamdiciği ise kısa boylu, şişman, ihtiyar, dazlak kafalı idi. Ağlayan kadın öbürüne:

— Ben onun Hamdi olmadığını biliyordum, diye fısıldadı, numaradan öyle yaptım, kendisini ne kadar sevdiğimi anlasın diye...

Kumlara uzatılmış adamın başında her kafadan bir ses çıkıyordu:

— Doktor... Doktor yok mu burada?

— Yahu çekilin de adam nefes alsın!...

— Bu ne biçim plaj!... Hani bunun can kurtaranı?...

— Adam ölmüş mü bari?...

— Çoktaaaan!...

— Göğsüne bastırın... Kolarını açıp kapayın!

— Ayol, telefon edin şurdan karakola...

— Karakol ne yapsın buna?... Cinayet değil ki.. Hastahaneye telefon etmeli.

— Başaşağı sarkıtın...

— Sakın kollarını oynatmayın... daha fena olur...

Bu sırada plajın sahibi geldi:

— Nerde o Bekir olacak namussuz?... Onu da adam diye buraya muhafız tuttuk... Ne cehennemin dibine gitti?

— Nerede olacak... Kabin deliklerinden karıları seyrediyordur.

— Nabzına bakın!...

— Kalbi çalışıyor mu?

— Suratı mosmor olmuş zavallının...

Bir kadın çocuğuna çıkışıyor:

— Gördünüz ya... Allah esirgesin. Bundan sonra boyunuzu geçmek yok.

Plajda çalışanlar, adamı ellerinden ayaklarından tutup bir kabine soktular.

Şimdi plajda küme küme olmuşlar, hep bu boğulandan konuşuyorlar:

— Geçti artık. Tam bir saat denizin dibinde kalmış.

— Kardeş, tahtalbahar (!) mı bu, bir saat hiç insan deniz dibinde kalır mı?

— Belki de intihar etmiştir.

— Hiç zannetmem... İntihar edecek adama benzemiyordu. Ben gözümle gördüm, onda o surat yoktu...

— Kardeş, sen surata ne bakıyorsun?... Bizim bir komşumuz intihar etmişti...

— Allah göstermesin...

— Yüzmesini bilmiyorsa, denize girmesin... Oh olmuş...

— Sus ayol...

— Arkadaşları söylüyor, gayet iyi yüzermiş.

— Bir atlamış, bir daha çıkmamış...

— Tok karnına girdiyse ondan da olur...

— Rakı içmişler...

— Hah tamam... Sarhoşken denize girdiyse...

— Belki de kalbi vardı...

— O yaşta insanda kalp olur mu?

— Ayağına kramp girmiş...

Doktor geldi. Polis geldi.

Dört kadın kumlara uzanmışlar konuşuyorlar:

— Ah bir görsen, aslan gibi çocuk...

— Gözleri de güzel, yeşil yeşil de ortası böyle hareli hareli...

— Bir kirpikleri var... Nah böyle böyle...

— Yazık...

— Dişleri tertemiz... İnci gibi bembeyaz.

— Ah, insan öleceğini bilse...

Adam öğleden evvel boğulmuştu. Ben akşam plajdan ayrılırken, hâlâ ölen adamın kaşından, gözünün renginden tutun, bir dişinin altın olduğuna kadar her şeyinden konuşuluyordu.

KİRACIYA MAŞALLAH

«Bu hikâyedeki vak'a eskiden olmuştu, ama ne kadar eskiden, belli değil...»

Beyefendiciğim, bendenizden hiç böyle gayrı ahlâkî bir hareket memul eder misiniz? İstirham ederim muhterem Beyefendi, min gayri haddin, çoluk çocuk sahibi bir aile reisiyim. Bu memlekette hiç öyle, konukomşu yardımiyle değil, hepsini alnımın teriyle meydana getirmiş bir aile reisiyim. Bir bakın yeter, hepsi de şıp demiş, affedersiniz burnumdan düşmüş gibidir.

Bendeniz, adab-ı umumiyeye mugayir hareket edecek, alâ meleinnas, affedersiniz, o hareketi yapacak insan mıyım? Hiç bir tarafımı teşhir etmiş değilim. Sabi sübyanlara hiç böyle şey yapılır mı?

Bende yalan yok beyfendi, yalnız elimle, haşa min huzur, şöyle bir harekette bulundum. Onun da esbabını arzedeyim efendim. Eğer fakire hak vermezseniz, cezama razıyım efendim. Meseleyi minelbab ilelmihrab arzetmezsem olmaz efendim, desturun o el

hareketini yapmaklığırmn helbet bir esbabı var efendim.

Allah gani gani rahmet eylesin, peder merhumdan Zeyrek Yokuşunda bir viran hane miras kalmıştı. Bu ahşap hanenin üç direğinden biri bendenizindi. Biri de bilâderin. Bilâder gibi boynu altında kalsın. Defterdarlıkta memurdur. Üçüncü direğin sahibi münazaalı idi. Hemşireyi, nur içinde yatsın, sizlere ömür toprağa verdikten sonra, üç haylaz oğlanla, amcamızın yetimleri bu direği bir türlü paylaşamıyorlardı.

Haaaa... Affedersiniz, kendimi takdim etmeyi unuttum. Başta akıl mı kaldı beyefendi. Bu tellâllar yok mu, insanda vallahi ne akıl bırakıyorlar, ne fikir.. Son günlerde öyle dalgın, öyle dalgın oldum ki...

Bendeniz, yirmi beş lira aslî maaşlı, yirmi beş senelik Belediye Mezarlıklar Müdürlüğünde memur Hasbi kulunuz.

Zeyrekteki fakirhane beş odalı idi. İki odasında, bizim bilâder olacak mendebur, habis otururdu. Vallahilâzim, herif karısının elinde oyuncak. Oyuncak olduğuna göre değse a beyim... Karıyı da görseniz, bari karı olsa, affedersiniz çingene maşasından farksız.

Kadın, bir türlü oda beğenmez. İlle de gözü bizim oturduğumuz odalarda. Dirlik düzenlik bozulmasın diyerekten:

— Hadi, gel sen otur, deriz.

Gelir, oturur bir kaç gün sonra cayar. Senede bir kaç kere evin içinde göç ederiz.

Refika bendeniz, hani zevcem diye söylemiyorum, neme lâzım iyi kalblidir, mazlum, halim selim bir hatundur. Vur ensesine, al ağzından lokmayı...

Bir gün daireden döndüm ki, aman efendim, a-

man efendiciğim, ne göreyim, ne görsem beğenirsiniz... Yengemiz olacak şıllık, almış refika bendenizi ayağının altına, ver yansın ediyor. Sille, tokat, tekme, terlik, yumruk, şamar... Hafazan Allah...

Bendeniz yanına varacağım, varacağım ama... Nasıl varacağım? Şöyle bir öksürüp:

— Yengânım!... Yengânım!...

Diyecek oldum, demeğe kalmadı nasıl oldu anlayamadan Beyefendi, daireye öğle yemeğimi götürdüğüm bakır sefertası bir yana, evrak çantam bir yana... Kendimi, refika cariyenizin yanında, yerde buldum.

Ondan sonra efendicağızıma söyliiim, ne diyordum? Haaa... O gün bugün, bilâder olacak herif-i nâ şerifin de, yengemiz olacak hay —hay yengeler götürsün iiişallah— karının da yüzünü görmedim. Şeytan görsün yüzlerini...

Uzatmıyalım Beyefendiciğim... Evin iki odasında biz otururuz. O kadar kalabalık ta sayılmayız hani... Abd-i âciz, refika cariyeniz, mahdum bendeniz, kerime köleniz, bir de baldız... Tekir'i unuttum. Bir de tekirimiz... Efrad-ı ailemiz bundan ibarettir. Öbür odalarda kiracılar ikâmet ederler. Odaların birinde gümrük memuru Zâti Beyle hane halkı, birinde manav İsmail Efendi, familyası, üç yumurcağı, kaynanası oturur.

Kapıdan girdiniz mi malta gelir, taşlıktan sağ tarafı mutbak. Zemin odada Sâfinaz Hanım oturur. Öbür odada Necati Efendinin altı nüfus ailesi ikâmet eder.

Bir kaç kere Belediyeden Fen memurları geldi. Viran hanemizin kesret-i nüfus dolayısiyle, bu kadar

sıklete mütehammil olmadığını mübeyyin raporlar tanzim ettiler. Bizi evden kapı dışarı edeceklerdi. Öğünmek gibi olmasın, karınca kararınca hatırlarını hoş ettik, öyle ya efendim... Siz bizim sayımıza ne bakıyorsunuz? Siz bu hanede oturan 29 kişiyi kantara vursanız, sekiz adam etmez... İçi havayla şişirilmiş balon gibi, zayıf zuafa takımıyız. Gerçi nüfus kaydında insanız. Eh, ne denir, onlar bize o payeyi verdikten sonra, bize de artık susmak düşer. Diii mi ya?... İstida verip, insanlıktan kaydımızı düşürecek değiliz ya...

Geldiler, gittiler... Geldiler, gittiler. Sonunda:

— Size on gün mühlet, dediler. On güne kadar, başınızın çâresine bakın...

Senin bu çâre dediğin şey, aktar Faik efendide olsa, ver elli dirhem dersin... Çâre nerde?

Ha deyince ev bulunur mu? Döküldük mü sana çoluk çocuk yollara... Daireden izin vermezler. Verseler bile, bir verdi, iki verdi... Her gün izin olur mu?

Arzetmiş miydim, bilmem, refika cariyeniz, doğma büyüme Aksaraylıdır. Ama gel gör, Valde Camisinin ilerisini bilmez. Şimdiki çocuklar malûm, zamane... Kıznan oğlan bir yandan paçaları sıvadılar...

Hadi Hasbi Efendi, dedim, kendi kendime, sıva kolları, iş başa düştü. Aman Beyciiim, ev mi? Ateş pahası, yanlarına yaklaşılmıyor. Bizim ev aramamız bir yılan hikâyesidir. Biz ev arıyorduk, arayacaktık, memlekete demokrasi geldiydi, gelecekti, hürriyet gelmişmiş, gelecekmiş, derken efendim, bir sabah kazma kürek evin kapısına dayanmazlar mı? Mirim, zatıâliniz olsanız? Yalvarırsınız. Biz de yalvardık.

— Aman etmeyin, eylemeyin... Hep bir Allahın

kuluyuz. Çoluk çocuk bizi sebilhane bardakları gibi sokak ortasına dökmeyin...

— Olmaz... bir kere emir çıktı, dediler.

Bre vâiden yahşi, pederin yahşi, anlamazlar.

Birden aklım başıma geldi. Bazen öyle olurum efendim, aklım birden gelir.

— Daha verdiğiniz mühlet dolmadı, dedim.

Meğer efendim, bu seferkilerin maksadı başkaymış... «Maili inhidam» olduğu için değil de, buralarını yeşil saha yapmak için yıkıyorlarmış.

Canım mîrim efendim, belediye ile başa mı çıkılır? Bir kere yıkmağa niyet ettikten sonra, maili inhidamdı der yıkar, maili inhidam değildi der yıkar, yeşil saha der yıkar, toprak saha der yıkar... Yıkar oğlu yıkar. Eğer hem mail-i inhidam olan yıkılsa, neler yıkılmaz... Hepsi de maaşallah, Piza kulesi gibi yana yatmış, sapa sağlam yerinde durur. Az bir şey yana çarpılmakla, hemen yıkılmak mı lâzım?...

Siz evimizin duruşuna bakmayın, maaşallah hükümet gibi sağlamdır, dedikse de, kime anlatırsın a beyim!

Kaymakama yalvar yakar olmaya gittik. Kaymakam Beyi üç günde makamında bulduk. Teftiş askerleri gibi çoluğu çocuğu boy sırasına soktum. Akıl yaşta değil, başta demezler mi? En başa en küçük mahdum geçti.

— Kaymakam Beyefendi, Allah devlete millete zeval vermesin. Bu kış kıyamette, bu zehir zemheride sokakta mı kalalım?

Diyerekteh âb-u rû döktük. Kaymakam bir iyi adammış. Dünya öküzün boynuzunda durur derler, vallahi yalan. Böyle iyi insanların üstünde duruyor.

Evet efendimiz, ne arzediyordum? Haaa... Kaymakam bize ilk iptida:

— Kanun kanundur! dedi.

— Elbette Kaymakam Bey elbette kanun kanundur. Amenna ve saddaknâ... Evimizi değil, isterseniz, bizi de istimlâk eder yeşil saha yaparsınız.

Tatlı dil yılanı kovuğundan çıkarır derler. Allah razı olsun Kaymakam Bey yumuşar gibi oldu.

— Size bir hafta mühlet, dedi. Sevinç delisi olduk. Dualar, senalar, çoluk çocuk güle oynaya bendehaneye döndük. Gayri gözüm daire mi görür, iş mi görür. Allah sizi inandırsın, yirmi beş sene içinde, bir günden bir güne daireye yirmi beş saniye geç gitmiş değilim. Fakat doğrusu bu sefer, hükümet günahımı affetsin, astım efendim, astım daireyi.

Eksik olmasın, bizim dairede mukayyit bir Misbah Efendi vardır. O bir ahbabını salık verdi, tellâllık, ev simsarlığı yaparmış. O zata gittim. Yana yakıla arz-ı hâl ettim.

— Vallahi bilâder bey, dedi, bu zamanda sizin gibilere ev yok, beyhude aramayın.

Kanım beynime sıçradı. Bereket versin kan zafiyeti vardır da bir şeycik olmadım. Bendeniz müddeti ömrümde bir topal karınca bile incitmiş değilim. O hiddetle :

— Bilâder dedim, neden bizim gibilerine ev yokmuş sanki... Yâni biz ümmet-i Muhammed'den değil miyiz? Biz de elhamdülillah müslümanız. övünmek gibi olmasın ama biz de efrad-ı milletten sayılırız.

Affedersiniz Beyefendiciğim, ağzıma ne geldiyse söyledim. Tellâl:

— Darılma bilâder, dedi, senin gibi, benim gibi-

ler adamız diye övünüyoruz ama, görüyorsun ki, bizi adam yerine koyan yok.

Sonra bana sordu:

— Sinemaya gider misin?

— Nerdeee?

— Tiyatro?

— Yoooo...

— Maça gittiğin var mı?

— Ömrümde gitmişliğim yok.

— Günde kaç kilo et alırsın?

— Ayıptır söylemesi, maaştan maaşa.

— Her yemekte tatlı yer misiniz?

— Eh... bulursam, sabahları kahve ile nefsimi körletirim.

— Kitap, mecmua alır mısın?

— Ne gezer? Peder merhumdan kalma bir Muhammediye vardır. Arasıra açar okurum.

— Senede kaç kat elbise yaptırırsınız?

— Senede mi? Allah şahidimdir, şu üstümdeki pantolon beş sene önce Bitpazarından alınmıştır. Bereket versin, Allah dağına göre kar verirmiş, refikam da ev kadınıdır da... Birinci sene elbiseyi giyerim, ikinci sene boyar, üçüncü sene tersyüz eder, dördüncü sene tersini bir daha boyar, beşinci sene yamar, altıncı sene bozar mahdumun üstüne yapar, yedinci sene satılacak hâli kalmışsa eskiciye satar, kalmamışsa tahta bezi olaraktan kullanır.

— Pazarları olsun plaja gider misiniz?

Artık bu ahret suallerinden içime fenalık geldi.

— Sorması ayıp olmasın ama bilâder, dedim, hani sakın darılma. Boyuna ne sorup duruyorsun?

— Lâfı sen açtın, ben de sordum, dedi. Sinema

bilmezsin, tiyatro bilmezsin, plaja gitmezsin, gezmeye gitmezsin. Tatlıya, et yüzüne hasretsin. E peki, sen söyle bakalım, yani sen de adam mısın?

Vallahi dünya başıma yıkıldı sandım. Meğer ben ne sersem herifmişim. Şu adamcağız da hatırlatmasaydı, kendimi hâlâ adam zannedecektim.

— Affedersiniz Bey bilâder, dedim, ben şimdilik nâââpiiim?.

— Bana ne soruyorsun? Kelin merhemi olsa kendi başına sürermiş... Bu zamanda gemisini kurtaran kaptan. Güya komisyonculuk yapıyoruz da, ona buna ev buluyoruz. Ev nerde? İşimiz, önümüze kim gelirse kafese koymak. Eh işte biz de at kıçında sinek gibi yaşayıp gidiyoruz.

Baktım olacak gibi değil. Bir başka tellâla gittim. Aman efendim, dünyada ne iyi insanlar varmış. Tellâl sordu:

— Nasıl bir ev istersiniz?

— İki, üç oda olsun.

— Mutfak da olsun mu?

— A beyim, istediğimiz ev, dükkân değil ki... Mutfaksız ev olur mu hiç?...

— Hela da ister misiniz?

Hani nerdeyse terbiyemi bozacaktım. Herif beni çıldırtacak.

— Beyciğim, dedim, haydi bekâr olsam, affedersiniz lâzımlık kullanayım ama, beş nüfus...

— Elektrik de ister misiniz?

— Elbette.

— Havagazı?

— Tabii.

— Banyo?

-— Olursa iyi olur.

— Kalorifer?

— Eh, oldu olacak, o da olsun.

— Apartman mı istersiniz, yoksa müstakil ev mi?

— Bize lâyık değil ama, apartman olsun...

— Manzarası?

— Kasvetli olmasın aman, Leb-i derya olursa memnun oluruz.

— Havadar...

— Oh, oh...

Doğrusu ağzımın suyu akıyordu.

— Şöyle vapura, tramvaya, çarşıya, pazara yakın.

— Münasip... âlâ...

— Telefonlu mu istersiniz?

— Bilmem. Ne yapalım, varsın telefonlu olsun.

— Möbleli mi olsun?

— Olsun... efendim, ne olursa olsun razıyım. Başımızı sokacak bir yer olsun da...

Bu kadar sorgu sualden sonra, adam ne dese beğenirsiniz?

— Beybaba, sizin aradığınız ev nerde? Adresinizi verin de deftere yazayım, demesin mi?

— Hay gözün kör olsun emi? dedim. Dedim ama, terbiyem müsaade etmediği için, içimden dedim.

Oradan ters yüzü döndük mü? Ah Beyfendiciğim, hangisini, hangi birini anlatayım? İstanbul kazan, Hasbi kulunuz kepçe, aramadık mahalle, bakmadık yol, sormadık sokak mı kaldı? Yok, yok, yok... Olmasına var ama, bir münasibi yok. Bir tellâl :

— Bir ev var, dedi, kirası da ucuz, iki yüz lira...

Aklım başımdan gitti.

— Nee?... İki yüz lira mı?

Adamcağız benim şaşkınlığımı ucuz bulduğum için sandı da :

— İki yüz ama, dedi. bir senelik te peşin istiyor.

— Eeee?

— iki bin lira da şey...

— Ney?

— Şey... İçine tamir koydu. Sonra, evvelki kiracıları çıkartmak için de... Malûm ya, şimdi kiracılar hava parası almadan çıkmıyorlar. Ev sahibi, sizden o parayı istiyor.

— Hakkıdır ister.

— Bir de efendim, şimdi kiralar yeni kanuna göre, malûmu âliniz, yükseltilmez.

— Evet?...

— Kontratı iki yüzden yapacak ama ayda elli liradan farkını da bir senelik ne tutarsa istiyor.

Bendenizin hesabım kuvvetlidir. Bir kaleme vurdum, tas tamam beş bin lira... Adam zahir aklını oynatmış. Beş bin lira bu... Dile kolay. Adama:

— Baksana sen bana bilâder dedim, bende öyle, kötü bir adam hâli var mı?

— Estağfurullah, dedi.

— Sen beni, affedersiniz efendim randevucu mu sandın, heroyin tüccarı mı sandın, yoksa kaçakçı mı sandın? Ben kumarhane işletmiyorum... Kabzımal değilim, hiç bir yerde kaydım yok. Anladın mı sen? Bunca senedir, Allahıma bin şükür, namusumla yaşadım.

— Hâlinizden belli, ama neden sinirlendiğinizi anlamıyorum, dedi.

— Daha nasıl sinirlenmiyeyim, dedim, görüyorsun elim ayağım zangır zangır titriyor. Bütün sinirlerim boşandı. Bende kötü bir adam hâli mi var? Çok teessüf ederim size. Benim gibi namuslu adamda beş bin lira ne gezer?...

Bir kızdım, bir kızdım, Allaha ısmarladık demeden kapısını çektim. Adam arkamdan baka kaldı.

Hiç unutmam, daha o gün maaş almıştım. Maaşım bordroda iki yüz küsur liradır, Vergisi, algısı, girdisi çıktısı, kala kala elimde yüz lira ya kalır, ya kalmaz. Onu da eve gelene kadar, bakkala, çakkala, kömürcüye, kasaba, manava yatırır, borçların bir kısmını kapatırım. Geriye bir kaç kuruş kalmışsa, eve dönünce onu da çoluk çocuk elimden alır. Hasbi kulunuz da böyle tiğ-ı teber şah-ı merdan dımdızlak kalır.

Bu sefer, maaşı alır almaz, para suyunu çek meden, mutlaka bir ev bulmağa karar vermiştim. Allanın bildiğini kuldan ne saklıyayım? Niyetim şöyleydi: Münasip bir ev bulup, sabah namazı erkenden bir arabaya eşyayı yükleyip kaçmak. Dükkânlar bir açıldı mıydı, artık yandım demektir. Mahallenin cümle esnafı kapıya dolacak. Bir kere, şu evden kimselere görünmeden kaçalım, ondan sonrasına Allah kerim. Borç yiyen kesesinden yer, demişler, yavaş yavaş borçlarımızı öderiz.

Tramvay yolu üzerinde, affedersiniz, bizim memişhane kadar daracık bir komisyoncu dükkânı bulduk. Camekânında bir sürü ilân:

«Satılık ev» «kiralık kat» «Apartman dairesi»

«Boş pansiyon» «Her nevi evrak takibi» «istida yazılır» «Hususî Fransızca ve piyano dersleri», «İkmâle kalan talebeler yetiştirilir», «iş bulma bürosu»...

Usûletle kapıdan başımı soktup:

— Bey bilâder, tellâl siz misiniz?

Der demez, adamın bir ağrına gitsin de, ağzını açıp gözünü yummasın mı?

— Efendi, efendi! Burada tellâl yok. Burada resmen komisyoncu var!... Anladın mı sen?

Bir defter açtı:

— İşte ticaret odasına kaydımız, işte sicilimiz... Biz hükümete vergi veriyoruz.

Zembereği boşanana kadar konuştu. Sonra birden bire yumuşadı :

— Affedersiniz, dedi, piyasada kahve bulunmuyor da, başım tuttu. Ondan biraz sinirliyim. Kusura bakmayın.

— Estağfurullah kardeşim, dedim ben hâlden anlarım. Bağır bağır!... Rahatla!... Allaşkına bağır, çağır. Biz de birbirimize bağırmazsak, kime bağıracağız kardeşim?...

Adam :

— Teşekkür ederim, dedi, beş dakika kadar bağırdı, söylendi.

Hiç ısrar etmeyin, neler söylediğini anlatamam.. Yooo... Mazur görün. Neme lâzım, adamcağızın başı belâya girer. Hem efendim, onun neler söylediğini zâten anlamışsınızdır ya...

Ah efendiciğim, sizden iyi olmasın, öyle iyi adam, öyle iyi adam. İnsan bu zamanda, bu kadar iyi adamı görünce yadırgıyor âdeta:

— Tam size göre uygun bir ev var, dedi, peşini de yok, hava parası da yok.

— Aman görelim.

Duvardaki ilânı gösterdi:

«Müşterilere ev göstermek için peşinen 5 lira alınır. Beğenilmeyen evlerden mesuliyet kabul edilmez!»

Beş lirayı takdim ettim. Yola düzüldük. Yolda komisyoncu anlatıyor :

— Kutu gibi bir ev. Tam size biçilmiş kaftan. Düz ayak. Bakla sofa, fasulya oda...

Uzatmıyalım efendim bir apartmana geldik. İkinci kata çıktık. «Zırr, zırrr!...» Çalarız zili, kapı duvar.

Komisyoncu bey:

— Eh nâââpalım,-yoklar, dönelim bari, dedi.

— Aman efendi kardeşim, dedim, başka bildiğiniz ev yok mu?

— Olmaz olur mu? Var ama, dedi, malûm ya biz her evi göstermek için komisyonumuzu peşin alırız. Bizim de geçinmemiz bu yoldan. Deftere tâbiyiz, hükümete vergi veriyoruz.

Evvelce de arzetmiştim ya, o gün maaş aldığım için, bir beş lira daha takdim ettim. Bir başka eve gittik. O da kapalı. Bir beş lira daha... Şansımıza bakın o da kapalı değil mi?... Kimseler yok evde. Yirmi beş lira komisyoncu parası gidince ağlamaklı oldum :

— Allah lillâh rızası için beni boş dolu lotarya çeker gibi ev ev dolaştırma, diye yalvardım.

Ev aramaktan ayaklarıma kara su inmişti. Komisyoncu :

— öyleyse yarın teşrif edin, dedi.

Eve gidip bir boylu boyunca uzanmışım, üstüme ölü toprağı serpmişler gibi, tâââ ertesi sabah zor uyandırmışlar.

Sabah sabah evden fırladım. Ah beyciğim, hangi birini anlatayım. Bendenizi size sabi sübyana gayr-i ahlâkî harekette, el işaretlerinde bulundu, diye şikâyet etmişler. Durun, istical buyurmayın!... Hepsini bir bir anlatacağım. Elinizi vicdanınıza koyun, haklı değilsem cezama razıyım.

Bir başka komisyoncuya gittim. Dedim ki :

— A beyim, dün, bütün gün boş ev aradık. Bir tellâl, beni ev ev gezdirdi. Ama talihimize hepsi kapalı çıktı. Sizden rica ederim. Beni boş yere gezdirmeyin!...

Vicdanlı bir adammış. Dedi ki:

— Bak, beş parmağın beşi de bir mi? Şimdi bazıları, beş lira komisyon almak için böyle yapıyorlar. Kapalı evlerin adresini bulup müşteriyi boşu boşuna gezdiriyorlar.

O zaman kafama dank dedi. Kazıklandığımı anladım.

Adam istemeden beş lirayı uzattım:

— Buyurun hakkınızı, dedim.

Yollara revan olduk.

Yolda adam anlatıyordu :

— Göreceksiniz ya... Harikulade bir kattır. Ben para canlısı adam değilim. Tek sizin 'işiniz olsun.

— Nasıl bir ev?... Diye sordum.

— Üç oda, geniş mutfak, aydınlık sofa, ferah balkon...

Caddeden bir sokağa, sokaktan başka bir sokağa saptık. Oradan bir ara sokağa girdik. Bir yokuş

çıktık. Çöplük olmuş bir meydanlık geçtik. Bir bayır indik. Saptık. Sağa, sola... Derken bir çıkmaz sokağın dibine girdik.

— İşte burası!... dedi.

Gösterdiği yere baktım. Ev falan yok. Toprağı kazmışlar, iki karış kadar temel duvarları yükselmiş. Tuğla duvarlar birazıcık örülmüş. Kutu kutu oyunu gibi, evin içindeki odaların duvar çizgileri belli olmuş. Ortada tuğla, çimento, kum yığılı. İki duvarcı ile bir işçi çalışıyor.

— Nasıl?... Beğendiniz mi? diye sordu.

Cevap veremedim. O, yerden bir karış yükselmiş tuğla duvarları göstererek anlatıyordu :

— Burası mükemmel yatak odası... Burası da salonu. Banyo bu tarafta...

Sanki adam hayal görüyordu.

— Helâ geniştir. Hol aydınlık... İsterseniz bu katı tutun.

Elini havaya kaldırıp boşluğu gösterdi :

— İsterseniz ikinci katı tutun... Eğer inip çıkmaktan rahatsız olmazsanız, üçüncü kata taşının...

Adamın havaya kaldırdığı parmağiyle, ben de başımı yukarıya kaldırdım. Üçüncü kat dediği yerde bulutlardan başka bir şey yoktu.

— Dördüncü katın manzarası çok güzeldir ama, orası tutuldu. Beşinci kat da tutuldu.

— Siz hayal mi görüyorsunuz? Diye sordum. Nerede üçüncü kat, nerede beşinci kat?... Nerede kapı, pencere?... Esrar mı içtin?... Afyon mu yuttun? Bir sonradan görme gibi hep havadan atıyorsun...

Komisyoncu hiç bozulmadı :

— Altı yedi aya kalmaz, apartman tekmil tamamlanır, dedi.

— Ayol, sen bana ev hazır demedin mi?

— Hazır ya...

— Neresi hazır...

— Şimdi evleri hep böyle kiraya veriyorlar. Siz uyuyor musunuz bayım? Evler daha yapılmadan tutuluyor.

Meğer Beyefendiciim, eline bir arsa geçiren bir de apartman plânı yaptırırmış. Daha temeli atmadan, plânı gösterip, plân üzerinden katlan kiraya verirmiş. Birer, ikişer senelik te kirayı peşinen alırmış. Üst yanını da pangadan borç alır tamamlanmış. Sonra başlanmış apartmanı yaptırmaya. Apartman yapılırken bir de bakarmışsın ki çivi piyasadan kalkmış. Artık altı ay mı olur, Almanyadan çivi gelecek diyerekten beklenmiş. Almanya, eski takdığınız borçlarınızı ödemeden size çivi değil, toplu iğne bile vermem diye aksilik edermiş. Sonra bizimkiler, size palamut satalım, tütün verelim, salyangoz, kurbağa ihraç edelim diyerekten onların ticaret heyetini allar pullanmış. Çünkü biz ticarette bir, siyasette iki, bir de tahin helvacılığında pek ileri imişiz. Çiviler gelirmiş. Bu sefer inşaat demiri kalmazmış. Bu sefer Amerika'ya «ya bize yardım edersin, yahut ta biz hapı yutarız, o zaman da sen de gününü görürsün!..» diyerek tehdit edermişiz. Amerika her ne sebeptense, bizim hapı yutmamıza razı olamazmış. Demirleri başka işte kullanmazsanız veririm, dermiş. Bir sene sonra mı, iki sene sonra mı ne, demirler gelirmiş. Tam apartman yapılırken bu sefer de boya, çimento bitermiş. İşte böyle böyle apartmanlar yapılarak, memleketimiz imar edilirmiş. Beş

sene önce, plân üzerinden kirasını ödedikleri halde hâlâ evin içine girememiş kiracılar varmış. Şimdi kiracılar, bir adamın elinde bir ev, apartman plânı gördüler mi, medeniyet icabı kuyruk olup sıraya girerlermiş.

Benim bunlara aklım ermez, hep o komisyoncu efendi anlatıyordu.

— Şimdi nerde içine girilecek hazır ev?

Dedi.

Ondan da ümidimizi kestik. Başka bir komisyoncuya gittim. Adama :

— Peşin peşin al şu beş liranı, dedim, yalnız senden ricam, ayağının altını öpeyim, kulun kölen olayım, beni yapısı bitmemiş eve götürme, yalan yere kiralık diye yazlığa gidenlerin evlerini dolaştırma...

Adam,

— Peki, dedi, ama ağzım yanmış ta bir türlü inanamadım. İnanmasan da ne yapacaksın?.. Denize düşen yılana sarılır.

Adam beni bir eve götürdü. Ama ne ev... Bizim Zeyrek'teki berhane, yanında saray... Gezinirken duvarları sallanıyor. Duvarlarındaki çatlaklarında tahta kuruları şehir yapmışlar. Ne yapacaksın, çaresiz beğendim.

Sıra ev sahibi ile pazarlığa geldi. Bir de çaçaron kadın... Bana evli misin? diye sormaz mı?

— Önümüzdeki Rebiülâhırın on üçünde, teehhül edeli yirmi iki sene oluyor hamfendi, dedim. Kadın beni gözüne mi kestirmiş ne? Suratını asıp ta:

— Yoksa çocuklarınız da mı var? deyince, artık beynim attı da :

— Hanım, hanım, sen baksana bana, dedim. Ben

senin bildiğin erkeklerden değilim. Şunca yıllık evli olurum da çocuğum olmaz mıymış?

Bu sefer kadın :

— Ben çocukluya verememe, dedi.

Ölür müsün, öldürür müsün?

— Ayol, bunlar öyle sübekli kundaklı çocuk değil; biri gelinlik, biri askerlik...

— Verememe.

— Ah beyefendiciim, ah, neler geldi, bu ev yüzünden başıma, neler.

Affedersiniz, oradan da ardımıza baka baka döndük.

— Komisyoncu, bilâder, şimdi nââpiciiz?

Dedim,

— Bir ev daha var bakalım mı? dedi.

— Bakalım.

Elini uzattı. Bir beşlik daha takdim ettim.

Doğrusu bu eve diyecek yoktu. Tam mânasıyle maaile mesut ve müreffeh oturacak düz ayak bir ev, iş pazarlığa gelince, ev sahibi olan zat:

— Efendim, dedi, biz öyle bildiğiniz gibi insafsız, namussuz ev sahiplerinden değiliz.

— Aman efendim.

— Biz öyle kiracıların ciğerini söken takımından da değiliz.

— Estağfurullah beyciim.

— Hani görmemiş ev sahipleri vardır, kiracıdan satış bedeli kadar kira alırlar, bizi onlardan zannetmeyin.

— Ona ne şüphe efendim. Bendeniz insan sarrafıyım, zatıâlinizin mübarek nâsiyenizden ne iyi kalpli...

— Biz bu apartırnanı başkaları gibi, rüşvetle, hediye ile yapmadık. Alnımızın terile...

Parmaklarını, alnına götürüp akan terleri siler gibi yaparak bağırdı :

— Nah böyle, şıpır şıpır... Defterdaklıkta, Belediyede, altı ay memurluk yaptım. Sekiz nüfuslu ailemiz, yemedik içmedik, «İşten artmaz, dişten artar,» dedik...

Bir nefes aldı :

— İşte, altı katlı bu apartımanı yaptık.

— Bendeniz de yirmi küsur senelik memurum da...

— Biz görmemiş insanlar değiliz. Sizi de gönlüm çekti. Onun için. Kirayı bir senelik... Başkalarından beş senelik istiyorum. Sooona, 1500 lira da, malûm ya, daha ustalara borcumuz harcımız... Kira meselesinde nasıl olsa uyuşuruz. Siz yabancı sayılmazsınız, yalnız mâhiye peşinen iki yüz seksen lira...

Komisyoncunun yüzüne baktım ellerini uğuşturuyor. Bende ağzımı açacak takat kalmamıştı.

— Allaha emanet olun, efendim, dedim. Kapıdan çıktım. Arkamdan hâlâ:

— Ben namusumla altı ay memurluk yaptım, dişimden tırnağımdan...

Diye söyleniyordu.

Sokağa çıkınca, daha o ağzını açmadan komisyoncunun eline bir beşlik daha sıkıştırdım.

— Yoo... alamam, dedi. Bu kadarına namusum elvermez. Sonra anlatmıya başladı:

— Bey bilâder görüyorum ki pek temiz insansınız. Allah razı olsun. Sayenizde yevmiyeyi doğrulttuk. Başkalarının size kazık atmasını içim götürmüyor.

Ah bilâderi canberaberim âh, bu zamanda sizin gibi, bizim gibilere kiralık ev nerede? Eh biz de komisyoncuyuz, ağzımızı poyraza açacak değiliz â... Akşama çoluk, çocuk nafaka bekler. Bazı ev sahipleriyle anlaştık. Ayağınızın türabı olayım, üstünüze almayın. Nasıl söyliim, nasıl anlatıım...

Adamın lâfını kestim.

— Anladım bilâder, anladım, ben söyliim, enayileri, aptalları beklersiniz.

— Hay babana rahmet.

— Onlar size gelir, kiralık ev var mı der...

— Hay ağzını öpeyim.

— Siz de var dersiniz, evvelce anlaştığınız ev sahiplerinin evlerine götürürsünüz. Ama peşinen beş lirayı cebe indirirsiniz.

— Hay gözünü seveyim.

— Hay Allah belânı versin, diyecektim, terbiyem müsaade etmedi.

Başınızı ağrıttım beyefendicim, tam bir hafta böyle tellâl komisyoncu komisyoncu dolaştım.

Maaş ta suyunu çekti efendim. Hergün bakkal çakkal da kapımızın eşiğini aşındırmağa başladı.

Maaştan cebimde kala kala son bir iki buçukluk kalmıştı. Allaha yalvardım. Beyoğluna çıktım. Büyük caddeden, bilmediğim yan sokaklara saptım. Bir dükkânın camekânında üzeri yazılı kâğıtlar asılı idi:

«Her türlü muamele yapılır.»

«Vatandaşların her çeşit ihtiyaçları görülür.» «Kiralık daire, kat, pansiyon».

Besmele ile içeri girdim :

Selâmün aleyküm, aleyküm selâmdan sonra :

— Evlât, dedim. Bize müsait bir şey bulunur mu sizde?

Adam bıyık altından pis pis güldü,

— Kendinize göre mi istiyorsunuz? dedi.

— Elbette.

— İnce mi olsun, geniş mi?

— Eh, pek dar olmasın evlâdım, içinde rahat nefes alalım.

— Sarışın mı, esmer mi?

— Yani badanası mı evlâdım, nasıl olsa olur, badanayı bendeniz de yaparım ama, şöyle toz pembe olursa...

— Ne kadara kadar olsun.

— Aman hava parası olmasın kuzum, yirmi, otuz.

— Var beybaba... tam size münasip, otuzunun içinde.

— Oh, oh, inşallah bize kısmettir.

— Parayı kim verirse ona kısmet.

Başınızı ağrıttım beyciim, pazarlıkta uyuştuk. Ah efendim, ah, bu yaştan sonra neler geliyor insanın başına. Tellâlları çıktık mı yola? Beyoğlunun rutubetli yıvış yıvış, güneş görmez arka sokaklarına saptık. Allah sizi inandırsın; bu yaşıma gelmişim, yedi göbek İstanbullu olacağım, gördüğüm yerler değil. Tellâl bir ev gösterdi :

— Burada tam sana göre vardı ama beybaba dün gece mühürlediler.

— Neden?

— Cürmü meşhut yaptılar da...

— Oh olmuş nasıl el âlemden hava parası alırlar mı? Demek yakayı ele vermişler ha?..

Nihayet bir eve girdik. Ah nasıl anlatiim nasıl

söyliiim? Hicabımdan yer yarılsa da, yerin dibine geçsem. Boy boy, renk renk, çeşit çeşit kızlar. Meğer ben, affedersiniz ev tellâlı diye; muhabbet tellâlının arkasına düşmemiş miyim? Rabbim günah yazmasın, benim içimde fenalık olmadığını biliyor ya...

— Tuuu reziller! diye bağırıp kendimi sokağa zor attım. Bu yaşıma geldim, harama uçkur çözmüş, nâmahreme el uzatmış herif değilim.

Ayağınızın türabı olayım, sıkıldınızsa söyleyin. İnsanın derdi bini aştı mı, geveze oluyor. Hulâsai kelâm, koca İstanbulda başımızı sokacak bir kovuk bulamadık. Bir gün artık canıma tak dedi. Bizim hatuna :

— Yahu! diye seslendim.

— Ne var hûûcum, dedi.

— Kalk çarşaflan hanım, dedim.

— Noolacak efendim? dedi.

Kadın milleti değil mi, saçı uzun aklı kısa... En iyisinin boynu altında kalsın. Neyse efendim, bizimki çarşaflandı. Çıktık mı yola... Gittim, gittim de, nerede en büyük apartıman varsa çaldım kapısını.

— Bu daire kiralık mı efendim?

— Evet efeeem...

— Kaça efeem?

— Beş yüze efeeem.

Hanımla beraber içeri giriyoruz. Ev sahibi anlatıyor :

— Bir senelik peşin efeem.

Biz evi baştan aşağı geziyoruz, ondan sonra :

— Vallahi beş yüz değil, bin de veririm, hattâ iki senelik de peşin verirdim ama, maalesef evinizin soğuk hava tertibatı yok.

Çat kapayıp dışarı çıkıyorum. Hatun korkmuş bir halde :

— Huucum, sen çıldırdın mı Allaasen? diyor.

— Sen sus, kadın kısmı... diye onu tersliyorum.

Bu sefer başka bir apartımana giriyoruz; bin lira aylık. Adamakıllı apartımanın içinde gezip eğleniyoruz. Çıkarken ev sahibine:

— A, bu nasıl ev ayol, banyosu kıbleye karşı değil, dedikten sonra çat kapıyı kapıyorum. Nihayet, dalgayı bizimki de çaktı. Apartımanı gezdikten sonra; bana ağız açtırmıyor.

— Ayol, aaa... diyor, bu diyor, bu nasıl apartıman böyle?... Muşambasının çiçekleri pek demode...

— İlâhi bin diil, beş bin verelim ama, kalorifer musluğunun boyası atmış...

O gün akşama kadar bir eğlendik. Refika köleniz ne dese beğenirsiniz?

— Huucum, dedi, bunca yıllık eyâlimsin, hiç bugünkü gibi beni eğlendirdiğini bilmiyorum.

Ama siz hak verin, hep bizimle ev sahipleri mi alay edecek ayol! Akşam eve yorgun argın geldik. Meteliğimiz de kalmamıştı. Bir ay geçineceğimiz maaşı, ev bulmak bahanesiyle körolası tellâllar elimden almışlardı. Ertesi sabah daha kahvemi içmeden hanıma seslendim.

— Haydi çabuk ol, şimdi bakkal, kasap kapıya dayanır.

Çıktık yola. Artık işi Allaha havale etmiştik. Gazetelerde bazı kiralık hane ilânları oluyor. Cebimdeki son parayı verip bir gazete aldım. Hâtûnun başı yukarda, hep perdesiz pencere arıyor. Bendeniz de şöyle gazeteye bakayım dedim. Hay bakmaz olay-

dım. Küçücük bir şey, nasıl da gözüme ilişti? «1289 doğumlu ölü Abdürrezzak oğlu, yine ölü Safinaz'dan doğma Hasbi, hiç bir sebep ve mazeret dermeyan etmeden on beş gündür vazifesi başına gelmediği için..... kanununun..... maddesi hükümlerine uyularak, kendisinin müstafi sayılacağı Genel Müdürlükçe onaylanarak tarafımıza ivedilikle iletilen ..... ilân olunur.»

Başım döndü, gözlerim karardı. Yirmi beş yıllık memuriyetten olduğuma yanmıyorum. Yirmi beş lira aslî maaştan olduğuma, çoluğun çocuğun nafakasından, olduğuma yanmıyorum. üstelik ev bulamadığıma da yanmıyorum. Fakat, şu ilâna ne dersiniz, buna ne buyrulur? Ölü Abdürrezzak oğlu ha... Hani affedersiniz, sözüm meclisten dışarı, Eşşoğlu gibi bir şey. Ölü Safinazdan doğma ha... Hani ölmüş tavuğun makadından yumurta çıkarır gibi... Ölü ha, hay ölüsü kandilliler... Hay ölüsü kınalılar. Ayağınızın turabı olayım, affedin, ben bu yaşıma geldim, ağzımı bozmuş adam değilim. Refika bendeniz sordu.

— Huucum, nooldu sana böyle, rengin duvar gibi...

— Noolacak, baksana işten kovdular!

Eve döndük. Bir adam sabahtan beri beni bekliyormuş.

— Ne istiyorsunuz? dedim.

— Size bir iyilik yapmağa geldim, dedi.

Öyle gözüm korkmuş ki iyilikten, adama,

— Kimseye bir fenalık yapmadım, neden herkes bana iyilik yapmak ister, bilmem ki... dedim. Adam:

— Evinizi istimlâk edeceklermiş, istimlâk bedelini aldınız mı? dedi.

— Hayır, daha almadım. Alınca elimden gider diye korkuyorum da...

— Ne kadar veriyorlar?..

— Beş bin veriyorlar ama, benim hisseme bin iki yüz elli düşüyor.

— İki bin versem hisseni bana satar mısın?

Uzatmıyalım efendim, adam binliğin ucunu gösterince elim ayağım titremeye başladı. Hemen o gün satış muamelesini yaptım. Ayıp değil ya, hayatımda bin lira görmemiştim. İki bini cebime koyunca cihetimi şaşırdım. İlk işim borcu harcı temizledim. Arkadan yeni bir hızla ev aramağa başladık. On gün geçti geçmedi, fakirde paralar suyunu çekti. Bari ev bulsak, ne gezer...

Ev aramaktan çaresiz vazgeçtik, derdimize yanmak için muvakkaten oturduğumuz baba mirası Zeyrek yokuşundaki fakirhaneye yollandık. Ah efendim ah, hangi birini anlatayım. Eve geldik, ama ne ev... Evin yerinde yeller esiyor... Cinler top oynuyor. Bizim ev yok. Yangın yerine dönmüş. Eşyaları kapının önüne yığmışlar. Kiracılara da bir zabıt imzalatmışlar. Memlekette candarma kalmamış, eline kazmayı, baltayı alan evi yıkmağa gelmiş. Ne de iştahlıymışlar ev yıkmaya kardeşim. Bir saat içinde ev hâk ile yeksan olmuş. Beni görünce bir kâğıt uzatıp, imzala şunu dediler.

İstanbul şehrinin imar plânına göre istimlâk edilerek yeşil saha haline getirilmesi icap eden hanenin sahibine müteaddit defalar evi boşaltması için ihtar

yapılmış ve kendisine yapılan son tebligatla kanunî müddet içinde...

Neticede efendim, yıkılma esnasında hiç bir gûna zarar ziyana uğramadığıma dair mazbata.

— İmzala.

Gerile gerile imzaladım.

Nasıl olsa ev bizim değil artık. Eşyaları, eksik olmasınlar konulara komşulara taksim ettik, kendimiz de sağa sola, ahbap evlerine taksim olduk. Durmadan ha babam ev arıyorum. Artık bizim ev aramamız dillere düştü. Yoldan giderken, çoluk çocuk, bütün haylazı, iti kopuğu peşime takılıyor, hep bir ağızdan makamnan,

— Kiracıya maşallah!... Kiracıya maşallah!... Bir ev bulur inşallah!...

Diye bağırıyorlar.

O gün bir de öğreneyim ki, evdeki hissemi benden iki bine alan herifin bilmem nerde nüfuzlu bir tanıdığı varmış, istimlâk bedeline itiraz etmiş, bir yolunu bulup Belediyeye evi yirmi bin liraya satmamış mış?

Ah Beyefendiciğim ah!... Ben o terbiyesizliği kolay kolay mı yapmışım.

Bu haberi aldığım gün, refika ile birlikte yine kiralık ev aramaktan geliyordum. Bacaklarımda derman kalmamış, yorgunluktan bitmişim, kanter içinde kalmışım, burnumdan soluyorum. Kıtır kıtır kesseler, bir damlacık kanım akmaz. Ben bu haldeyken ma-

hailenin piçleri, besmelesiz veled-i zinalar, peşime düşüp te,

— Kiracıya maşallah, bir ev bulur inşallah!... diye dalıma basmazlar mı?

İşte o zaman kendimi kaybetmişim, ne yapmışsam yapmışım. Belki de dedikleri gibi, adaba muhalif bir el işareti yapmışımdır. Eğer bilerek yaptımsa, kiralık ev bulmak kısmet olmasın Beyefendi.

BELEDİYE REİSİ NASIL OLMALI

Kasabada belediye seçimleri vardı. Birbirine karşı iki partinin iki kuvvetli adayı, öbür adayları gölgede bırakıyorlardı. Kahvelerde, dükkânlarda, evlerde yapılan propagandalar bitmiş, iş meydan nutkuna dökülmüştü. Rakiplerden Beşir Efendi, askerliğinde tezkere bırakıp, Başefendi olmuş, sonra da bu kasabada otuz şu kadar yıl dâva vekilliği yapmıştı. Beşir Efendi'nin karşısında bakkal Kâzım Efendi vardı. Kâzım Efendi, uzun yıllar muhtarlık yapmış, çatrapatra okur ama yazamazdı. Dükkânının hesabını, kendi icadı bir takım işaretlerle yapardı.

Hükümet konağının karşısına, kasaba ilkokulundan, hocanın ders kürsüsü getirilmiş, üzerine sürahi ile bardak da konulmuştu.

Partiler arası hava çok iyi olduğundan, birbirinin can düşmanı iki rakip, dâvavekili Beşir Efendiyle, eski muhtar ve bakkal Kâzım Efendi, kolkola kürsünün yanına gelmişlerdi. Kasabalılar, köylüler meydanı dol-

durmuşlardı. Dâva vekili Beşir Efendi, kasabanın en bilgini olduğu için, nasıl olsa kendisinin önce kürsüye çıkacağına güvenli,

— Buyur Kâzım Efendi, dedi, ilkin sen konuş!..

Kâzım Efendi,

— Tövbe, dedi, biz kimiz, hele sen bir buyur.

Üç devre Belediye Reisliği yapmış olan dâva vekili Beşir Efendi, nazlandı, mazlandı, sonunda kürsüye çıktı. Bunca yıldır kasaba mahkemesinde alışık olduğu dâva vekili edasıyla konuşmaya başladı :

— Vatandaşlar!... Üç devre Belediye Reisliğini bana lütfettiniz. Ben de yine sizlerin yardımlarınızla bu vazifeye lâyık olmaya çalıştım. Şimdi seçimlere giriyoruz. İlle beni seçin demiyorum. Zâten işlerim çok, yorgunum da... Amma, hemşerilerimin ısrarıyla adaylığımı koydum. İster beni seçin, ister başkasını., (yan gözle Kâzım Efendiye baktı.) Şimdi ben sizlere, aklımın erdiği, dilimin döndüğü kadar bir Belediye Reisinin nasıl olması lâzım geldiğini anlatmaya çalışacağım. Belediye Reisinin tecrübeli, olgun, görmüş geçirmiş olması lâzımdır... (Beşir Efendiyle, Kâzım Efendiden başka adayların hepsi gençti.) Belediye Reisliği yorucu bir iştir. Onun için çok yaşlı, saçı dökülmüş, takma dişli, torun torba sahibi insanın harcı da değildir. (Rakibi Kâzım Efendi, Beşir Efendiden 14 yaş büyük, saçı dökülmüş ve takma dişli idi.) Elli yaşını aşmamalıdır. (Kendisi tam elli yaşında idi.) Kanunu, nizamı bilmeyen birini seçerseniz, işinizi göremez. (Kasabada onun kadar kanundan, nizamdan anlayan yoktu.) Beni seçin demiyorum. Ama dikkat edin, Çatpat okuyup da yazması olmayan birini seçmeyin! Belediye Reisi her yere girer, çıkar. Pantaionu ütülü

olmayan, kravat takmayan birini seçerseniz, kasabamızın şerefi düşer. (Kasabada ondan başka ütülü pantalon giyen, kravat takan yoktu.) Şapkası böylece benimki gibi (başından çıkarıp gösterdi) fötr olmıyan birini seçerseniz, iki paralık oluruz. (Kasabada ondan başka fötr giyen yoktu.) Beni seçin, demiyorum. Ama Belediye Reisi seçeceğiniz adamın, anlattığım gibi olması lâzımdır.

Beşir Efendi kürsüden indi. Meydanı dolduran köylüler :

— Doğru söylüyor!...

— Yerden göğe haklı herifi...

Diye söylenmeğe başladılar. Kâzım Efendi kürsüye çıktı :

— Ben, doğru dürüst iki lâfı bir araya getiremem ağalar, diye söze başladı. Beşir Efendi, size her şeyi söyledi. (Rakibi Beşir Efendi'yi göstererek) Seçeceğiniz Belediye Reisinin köpek dişleri altın olmalıdır. (Beşir Efendinin köpek dişleri altın kaplamaydı.) (Yine eliyle Beşir Efendiyi göstererek) Belediye Reisinin gözleri mavi olmalıdır. (Köylüler kahkahalarla gülmeye başladılar.) (Parmağıyla Beşir Efendiyi işaret ederek) Sol yanağında ben olmalıdır. (Beşir Efendi hiddetten kıpkırmızı oldu.) Belediye Reisinin işte bunun gibi elinde bastonu, burnunun üstünde gözlüğü olmalıdır. (Köylüler kahkahadan kırılıyorlardı). Belediye Reisinin adı da Beşir olmalı.

Kâzım Efendi kürsüden indi. Köylüler kahkahadan kasıklarını tutarken, Beşir Efendi de, hiddetten bıyıklarını dişleriyle çekiştiriyordu.

Propaganda ertesi gün yine devam edecekti. Köylüler iki bölük olmuşlardı. Çoğu Beşir Efendi'nin

tarafındandı. Beşir Efendi, artık, siyasî nezâketi bırakmış, rakibinin bütün kirli çamaşırlarını ortaya dökmüştü. Şimdi Bakkal Kâzım Efendi'nin ne mal olduğu dillerde dolaşıyordu. Ertesi gün meydanı dolduran kalabalık iki misli artmıştı. Beşir Efendi, bir gün önceki hırsıyla, soluya soluya kürsüye çıktı:

— Vatandaşlar! Artık baklayı ağzımdan çıkarmağa mecbur oldum. Bu adamın muhtarlığı zamanında neler yaptığını bilmeyen var mı? Kasabaya, dışardan büyük bir adam gelse, nereye gider? Doğru Muhtar Kâzımın evine, değil mi? Neden?... Bunun sebebini hepiniz biliyorsunuz... Geçen sene hususî'yle gelen üç kişi evine inince, yandım Emine'yi iki gün iki gece bağda oynatan bu değil mi?

Köylüler :

— Vallaha doğru...

— Sahi be...

Diye söylendiler.

— Vatandaşlar!... Kurban Bayramında fitre diye aldığı pöstekileri nereye gönderdiğini biliyor musunuz? Belediye Reisi olmak isteyen bu adamın imam nikâhıyle evinde dört karısı olduğunu bilmeyen var mı?

Köylüler arasından :

— Aşkolsun herife!...

Sesleri yükseldi.

— Vatandaşlar! Bu adamın muhtar olmadan önce bir bakkal dükkânından başka bir şeyi yokken, on sene içinde kasabanın yarısına nasıl sahip olduğunu hepiniz bilirsiniz.

Yer yer:

— Amma becerikliymiş be muhtar!... sesleri yükseldi.

— Vatandaşlar!... Daha söylenecek çok lâf var. Ama ben susuyorum. Şimdi artık, ister onu seçin, ister beni!...

Meydanda bir alkış koptu. Sıra Kâzım Efendideydi. O, bıyık altından gülerek, ağır ağır kürsüye çıktı. Kahvede konuşur gibi rahat rahat konuştu:

— Beşir Efendinin dedikleri hep doğrudur. Beşir Efendi, otuz senelik dâva vekilidir. Ne iki dönüm tarlası vardır, ne bir çift öküzü... Çok namuslu adamdır, on parası yoktur. Evine bir yabancı misafir gelse, oturtacak, yatıracak yeri bile yoktur. Bana gelince, onun dediği gibi muhtar olana kadar on param yoktu. Şimdi iki yüz elli dönüm tarlam var. Hamdolsun param da çok... Onun ütülü pantolu var, fötürü var, gözlüğü var, kravatı var. Benim yazmam çizmem yok... Gayrı siz bilirsiniz.

Nutuklar bitmişti. Herkes dağıldı. İki gün sonra seçimler yapılacaktı. Muhtar Kâzım Efendinin dostları, dükkânına doldular.

— Ne yaptın be Kâzım Efendi? Hiç öyle lâf olur mu? Sen bu Beşir'i melâike yaptın... Onun parası yok mu? O seni satın alır be...

Kâzım Efendi kıskıs gülüyor,

— Hele bakalım seçimlerde ne olur?.. diyordu.

— Yahu... Senin kurban derilerini Hava Kurumu'na gönderdiğini biz biliyoruz. Neye iftira ediyor, demedin?

— Hele seçime bakalım, ne olur?

— Yahu, senin iki yüz baş davarın nerde? Senin babadan kalma otuz dönüm tarlanla, bir çift ökü-

zün var... Yandım Emine'yi bağda oynatan asıl o herif...

Bütün bunlara Kâzım Efendi,

— Dur bakalım... Seçimleri görelim!... diye gülümsüyordu.

Seçimler yapıldı. Dâva vekili Beşir, Muhtar Kâzım'ın dörtte biri kadar bile oy alamamıştı. Oy vermeğe giden köylüler birbirlerine şöyle diyorlardı:

— Bize yol ilâzım, su ilâzım, damızlık hayvan ilâzım, pangadan grado ilâzım... Tohumluk ilâzım. Bu Beşir olacak herif, bunca yıldır kendini bilem onaramamış, gasabaya ne hayırı olur... Beceriksizin biri!... Garı oynatmasını bilmez, böyük adam ağırlamasını bilmez, elinden bir iş gelmez. Oy'unuzu Kâzım Efendiye verin...

O seçimden sonra Belediye Reisliğine adaylığını koyanlar, şöyle propaganda nutku vermeye başladılar :

— Vatandaşlar!... Beş yüz sığırım, dört çift öküzüm, dört te karım var. Beş yüz dönüm tarlam var. Haftada bir karı oynatırım. Bütün bunları açıkgözlüğüm sayesinde altı ayda yaptım...

SINIR ÜSTÜNDEKİ EV

Eve taşındığımızın ikinci günüydü. Sağ yanımızda bir komşu var. Yol önlerinden geçiyor. Pencerenin önüne oturmuş bir yaşlı adam,

— Bu evi tutmasaydınız iyi olurdu, dedi.

İhtiyara sert sert baktım:

— Bizim bildiğimiz bir kiracı bir eve taşındı mı, konu komşu «güle güle oturun» a gelirler. Taşınmasaydınız iyi olurdu, ne demek? Komşuya böyle mi söylenir?

İhtiyar oralı bile olmadan,

— Benden söylemesi, dedi, o eve hırsız girer de ondan söyledim.

Bizim eve hırsız girer de öbürlerine girmez mi?

Cansıkıntısıyla cigara almak için köşedeki bakkala girdim.

— Ne sözünü bilmez adamlar var, dedim.

Bakkal,

— Hayrola? dedi.

— Bizim evin yanında bir bunak oturuyor. Evle-

rinin önünden geçerken «Sizin eve hırsız girer. Taşınmasaydınız iyi olurdu» demesin mi?

Bakkal,

— Doğru söylemiş, dedi, taşınmasaydınız iyi olurdu. O eve hırsız girer.

Bitek kelime söylemeden dışarı çıktım. O gün akşama kadar canım sıkıldı. Gece, sol yanımızdaki komşular oturmaya geldiler. Gece yarısına doğru tam giderlerken, komşumuz,

— Burası iyi evdir ama, hırsız girer, dedi.

Bunları kapıdan çıkarken söylediği için «neden bu eve hırsız giriyor da sizin evlerinize girmiyor?» diye soramadım.

Karım, canımın sıkıldığını görünce güldü:

— Ayol, anlamıyor musun, dedi, şimdi kiracıları evden çıkarmanın bin yolunu bulmuşlar. Demek, bir yolu da bu. Eve hırsız giriyor diye korkutup bizi evden çıkaracaklar. Evin kirası ucuz olduğundan ya kendileri taşınacaklar, ya da bir tanıdıklarını getirecekler.

Aklım yattı ama, yine de gece gözümü uyku tutmadı. Hırsızı, randevu vermiş gibi, ha geldi, ha gelecek diye bekliyordum. Derken uyuya kalmışım. Bir tıkırtı ile fırladım. Fırlamamla yastığın altındaki tabancayı alıp,

— Kıpırdama, yoksa yakarım!... diye karanlığa doğru bağırmam bir oldu. Eve yeni taşındığımızdan, elektrik düğmesini bir türlü bulamıyorum. Elektrik düğmesini bulacağım diye kendimi o duvardan bu duvara çarpıyorum. Derken ayaklarıma bir şey takıldı, şangırtıyla kendimi yerde buldum. Hırsız çelme taktı diye az kalsın tabancadaki kurşunları herifin karnına

dolduracaktım ama, yuvarlanırken tabanca bir yana gitmiş, ben de bir yana... Karanlığın içinden,

— Hah, hah, hah!.. diye insanın tüylerini diken diken eden bir kahkaha yükseldi.

— Ulan, biz korkunç yerli film mi çeviriyoruz, erkeksen karşıma çık alçak! diye bağırdım.

— Her halde elektrik düğmesini arıyordunuz. Kapının sağındadır. Yeni kiracılar elektrik düğmesini bulmak için hep böyle zorluk çekerler.

Ses karanlıktan geliyordu.

— Ben adamı ne yaparım, sen beni biliyor musun? diye bağırdım.

Karanlıkta görmediğim adam,

— Bilmiyorum, dedi. Müsaade ederseniz elektriği açıp size yardım edeyim.

Çıt, diye elektrik düğmesinin sesi duyuldu, oda aydınlandı. Ben yere düşünce masanın altına girmişim, karım da karyolanın altına. Karşımda dimdik, benim iki boyumda bir adam vardı. Ayağa kalksam, herifi korkutamıyacağım. Yattığım yerden ne olduğumu anlamaz diye, sesimi kalınlaştırıp,

— Sen kimsin? diye sordum.

— Hırsızım.

— Bana bak, ben yutmam, sen hırsız değilsin. Bizi hırsızım diye korkutup evden uğratacaksın. Baksana sen benim gözüme...

Adam,

— Hırsız mıyım, değil miyim, şimdi görürsün, dedi.

Babasının evi gibi her yanı karıştırıp, işine gelenleri almaya başladı. Hem de bir yandan söylenip duruyordu:

— Demek siz burasını yatak odası yaptınız. Sizden önceki kiracılar, burasını oturma odası yapmışlardı. Daha öncekiler de öyle...

— Bana bak, dedim, sen hırsızlık ediyorsun ama sonra ben seni şikâyet ederim.

İşinden başını kaldırmadan,

— Babana kadar git şikâyet et, bir de benden selâm söyle... dedi.

— Ama ben karakola gidene kadar sen kaçarsın.

— Kaçmam.

— Vallahi kaçarsın. Evde ne var ne yok toplar kaçarsın. Onun için, ben seni bağlayıp, karakola haber vermeye gideceğim.

Karım,

— İmdaaaat!... diye bir çığlık attı.

Mahalleli de bizim kapının önünde hazır mıymış ne, birden içeri doldular. Komşular hiç aldırış etmeden,

— Aaa!... Bu eve yine hırsız girmiş... diyorlardı.

Bazısı da,

— Bakalım hangisi? diye birbirlerine soruyorlardı.

Bizim komşuların içinde hırsızla tanışanlar, halhatır soranlar bile vardı. Hırsız kılı kıpırdamadan hababam öteyi beriyi kaldırıyor.

— Konu komşu, yardım edin de şu hırsızı bağlıyalım. Gidip karakola haber vereceğim, dedim.

İçlerinden biri,

— Vallahi siz bilirsiniz ama, boşuna zahmet ediyorsunuz sanırım, dedi.

Biz ne biçim bir yere taşınmışız, şaşırdım. Karım çamaşır iplerini getirdi. Hırsız da hiç karşı koymadı. Adamı bir güzel bağlayıp, bir odaya koyduk. Üzerinden kapıyı kilitledim. Hemen karakola koştuk. Karım olanı biteni komisere anlattı. Komiser evin yerini sordu, söyledik.

— Haaa... O ev mi? dedi.

— Evet, o ev, dedim.

— Biz o eve karışamayız, dedi. Bizim bölgemizin dışında.

— Peki, biz ne yapacağız? Zavallı adamı boşu boşuna mı bağladık?

— Bir üst yanınızdaki evde otursaydınız, bizim bölgemize girerdi. O zaman biz karışırdık.

Karım,

— Üst yandaki ev boş değildi, ne yapalım... dedi.

Bizim ev, iki karakolun emniyet bölgelerinin tam sınırındaymış. Komiser,

— Sizin eve «.....» deki karakol bakar, dedi.

Söyledikleri karakol da uzak. Biz oraya gidene kadar sabah oldu. Oradakilere anlattık. Evimizin yerini sordular. Söyledik. Bir polis,

— Haa... O ev mi? dedi.

— Evet o ev, dedim.

— Bir altındaki ev olsaydı, biz bakardık. Sizin ev bizim bölgemizin dışında kalır.

Karım,

— Vah, vah, dedi, adamı da sımsıkı bağlamıştık...

— Bizim ev hangi bölgeye girer? diye sordum.

Polis,

— Sizin ev jandarmanın bölgesine girer. Oraya polis karışmaz. Siz jandarma karakoluna gideceksiniz, dedi.

Yola çıktık. Karım,

— Aman önce eve gidip şu hırsıza bir bakalım, dedi, adam öldü mü kaldı mı?

öyle ya... İster misin, bir de hırsız, sıkı bağlanmaktan kanı dönmesin de ölsün. Hırsızı tutalım derken, bir de kaatil olup çıkalım.

Eve gittik. Hırsız bağladığımız gibi duruyordu.

— Nasılsın? dedim.

— İyiyim ama, karnım acıktı, dedi.

Karım hırsıza yemek çıkardı. Tersliğe bakın, evde bamya varmış. Hırsız da bamya yemezmiş. Karım kasaptan biftek aldı, hemen pişirip hırsızın önüne koydu. Biz hırsızı şikâyet için jandarma karakoluna gittik. Olanı biteni anlattık. Jandarma komutanı, evin yerini sordu, biz de söyledik.

— Haaa... O ev mi? dedi.

Bizim evi de herkes biliyordu. Jandarma komutanı,

— Sizin eve jandarma karışmaz, polis karışır, dedi.

— Aman efendim, dedim, nasıl olur. Polise gidiyoruz, jandarma karışır, diyor, Jandarmaya gidiyoruz, polis karışır, diyor. Bu bizim eve elbet bir karışan görüşen olacak.

Jandarma komutanı bir harita çıkardı.

— Bakın, dedi, siz haritadan anlar mısınız? Bu

140 rakımlı tesviye münhanisi. Burası da su terazisi. Burası da 208 rakımlı tepe. İşte jandarmanın bölgesi buradan geçiyor. Eğer sizin oturduğunuz ev, iki metre daha kuzey batıya yapılsaydı, o zaman jandarmanın bölgesine girerdi.

— Canım iki metre için mi? Bakıverin ne olur?

— Ne mi olur? Onun ne olacağını siz değil, biz biliriz. (Haritadan gösterdi). Bakın sizin ev burada işte. Jandarma ile polis bölgesini ayıran sınırın üstünde. Anladınız mı? Bizim bölgeye evinizin bahçesinden ikibuçuk metre kadar giriyor ama, hırsızlık bahçede olmamış.

Yine polise gitmekten başka yol yoktu.

Karım,

— Aman bir kere eve girip hırsıza bakalım, dedi, Allah korusun bir ölürse, başımız derde girer.

Eve gittik, hırsıza,

— Nasılsın? dedim.

— Yanıyorum, çabuk bir su... dedi.

Suyu içtikten sonra :

— Bakın söylüyorum, dedi. benim hürriyetimi kısıtlıyorsunuz. Buna hakkınız yok. Buradan bir kurtulursam sizi dâva ederim.

— Peki, ne yapalım kardeşim, dedim, bizim evin kimin bölgesine girdiği belli değil ki, seni oraya şikâyet edelim. Böyle cenabet yere ev yapılır mı canım? Tam sınırın üstüne yapmışlar.

— Eeee... dedi, ben söylemedim mi? Siz beni salıverin, yoksa hürriyetimi kısıtlamak suçundan sizi mahkemelerde sürüm sürüm süründürürüm.

— Akşama kadar müsaade et, dedim, polise bir kere daha gidelim de...

— Gitmesine git. Ama biz bu işi kaç zamandır biliyoruzç Önce sizin evin hangi bölgeye girdiğine karar verilecek. Yahut bölgelerin sınırları değiştirilecek. O zamana kadar heheey...

Bir daha polise gittik. Bir harita da komiser çıkardı.

— Bakın, dedi, jandarma bölgesinin sınırı burası. Bahçe jandarmada... Evin bir kısmı bizde, bir kısmı jandarmada.

— Yatak odası sizin bölgede kalıyor. Hırsızlık da yatak odasında oldu, dedim.

— Evet ama tesbiti lâzım, dedi, hem sonra bu hırsız yatak odasına uçarak girmedi ya, bahçeden girdi. Bahçe jandarmanın... Bu, yeni bir iş değil. Müzakere halinde. Bakalım sizin evi hangi bölgeye verirlerse biz de ona göre işlem yapacağız.

Eve dönüyorduk. Sağımızdaki evin penceresinden yine o ihtiyar seslendi :

— Geçmiş olsun, evinize hırsız girmiş.

— Girdi, dedim.

— O evde hiç bir kiracı oturmaz da onun için o kadar ucuza veriyorlar. Ev sahibi, kendi oturamıyor, kiracı bulamıyor. Evini yıktırıp, iki metre içeri alacaktı. O zaman tam bölgeye giriyor. Sonra sizi bulunca kiraya vermiş.

İhtiyarın karısı,

— Suç sizin değil, ev sahibinin, dedi. Ev yaptırırken suyu, elektriği, havagazını, manzarayı düşünüyorlar da, hangi bölgeye girdiğini hiç hesaplamıyor-

lar. İnsan hiç böyle sınır üstünde ev yaptırır mı?

Bir yıllık da kirayı peşin verdiğimizden evden çıkamazdık. Eve girdik. Hırsızı bağladığımız ipleri çözdük. Hırsız karşımıza geçti, oturdu. Birlikte akşam yemeğini de yedik. Sonra,

— Bana şimdilik Allaha ısmarladık, gene gelirim, dedi.

Şimdi dört beş hırsız evimizin gediklisi oldu. Mahallede onları herkes tanıyor. Hatta onlarla işbirliği de yaptık. Başka, yabancı hırsızlar da dadanmasın diye elbirliği ile evimizi koruyoruz. Bakalım, ne olacak? Ya konturatımız bitene kadar, evde altı hırsız, iki de biz sekiz kişi oturacağız ya da bizim evi bir bölgeye sokacaklar. O zaman da hırsızları bulabilirsek, bölgemize karışan karakola şikâyet edeceğiz. Birbirimize pek de alıştık, şikâyet de ayıp olacak ya.. Çünkü evin bir takım masraflarını da onlar görüyor.

— Bu hikâye daha önce «Ölmüş Eşek» adlı kitapta çıkmıştır.

STRİP - TİZ
BASRİ

Basri Beyi sabah uykusundan mahalle bakkalı uyandırdı. Bir pazar günü bile rahat yoktu.

— Kaçacağım, alıp başımı kaçacağım! diye bağırdı.

Karısı,

— Kaçarsan kaç!... dedi. Ben senden önce kaçacağım, sen şimdi, bakkala ne cevap vereceğiz? Onu söyle!

İki aydır şu altmışiki lira otuzdört kuruşu denk getirip ödeyememiştik.

— Herifin hakkı var.

— Var tabiî...

— Evde yok de.

— Olmaz, diyemem. Edepsizlik eder.

— Annene söyle, o söylesin.

— İhtiyar kadın bu yaştan sonra, yalan mı söylesin?

Basri Bey ezile büzüle kapıya gitti:

— Tanaş efendi, kusura bakma. Vallahi ne de-

sen haklısın birader. İki ucunu bir araya getiremedik işte...

— Ama Basri Bey, ay başı dedin, kaç ay başı geçti...

— Doğru.

— Bu altmışiki liranın iki lirası bile bana kalmaz.

— Haklısın.

— Her pazar, her pazar. Bıktım artık.

— Söz Tanaş efendi, söz mösyö Tanaş. Bu hafta... İnşallah bu hafta...

— Kaçıncı söz bu Basri Bey?

— Son söz.

Tanaş, hiddetle gitti. Basri Bey söylene söylene içeri girdi.

— Hay Allah belâsını versin bu hayatın...

Kaynanası,

— Belâ okuma sabah sabah, dedi.

Kuzu gibi adamdı. Yirmiiki yıllık evliydi. Allah çocuk vermemişti.

Kapı çalındı. Karısı,

— Ev sahibi, dedi.

— Hay Allah...

Ezildi, büzüldü. Ev sahibini atlatana kadar kanter içinde kaldı.

— Kaçacağım. Beni bilmedikleri bir memlekete giderim. Kimse tanımaz. Dilenirim be! Dilenirim... Var mı ötesi?... Ne o, adımız Basri Bey... Hay Allah... hanım! Bir kahve pişir!

— Kahve var mı ayol? Ne kahve var, ne şeker...

— Hay Allah... Ben böyle hayatın...

Kaynanası,

— Sus!... Sus! Allanın gücüne gider, diye seslendi içerden.

— Giderse gitsin... Gitsin artık... Tövbe... Tövbe estağfurullah... Varsın gücüne gitsin!... Tövbe, tövbeler tövbesi...

Karısı,

— Sucu gelecek, dedi, ne yapacağız?

— Ne yaparsanız yapın... Siz beni çıldırtacak mısınız? Sucusu, bakkalı, ev sahibi, hepiniz elbirliği etmişsiniz, delirteceksiniz beni be!

Kapı çalındı.

— Sucu mu geldi?

— Değil. Kömürcü, çırağını yollamış.

— Söyle. Yok de. Basri bey yok de... Öldü de, öldü... Basri bey öldü, sizlere ömür. Tövbe estağfurullah... Ben böyle hayatın...

Bekçi tahsildarı, arkadan da kasap gelince artık dayanamadı. Pantalonunu ayağına geçirdi, ceketini giydi.

— Hanım, cebimde ikibuçuk lira vardı. Ne oldu?

— Ben aldım.

— Canım, sormadan ne alırsın?

— Aaa... Üstüme iyilik sağlık. Ne yapacaktım? Aç mı duralım?

— Hay Allah... Hay Allah!... Ben bu hayatın... Ben böyle hayatın... Tövbe estağfurullah...

Kendini sokağa attı. Cebinde on parası yoktu.

— Ne yapsam? Ne yapsam? diye söylendi. Hamdi aklına geldi. Yıllardır görmemişti. Zengin olduğunu duymuştu. Bunca yıllık arkadaşı. Giderdi ona. Durumum böyle, böyle böyle derdi. Borç isterdi. Bir elli lira da vermez miydi yani?..

— Ben istiyeyim de... Yüzümü kızartırım. İstiyenin bir yüzü kara, vermiyenin iki...

Ne tramvay, ne otobüs parası vardı. O kadar yolu yayan yürüdü.

— Bir de evde yoksa... Tüh... Ben bu hayatın... Tövbe, tövbe...

Nerede ise akşam olacaktı.

— İster misin evden taşınmış olsun? Hay Allah... Böyle hayatın ben...

Karanlık basarken Hamdi'nin evine vardı...

— Vay Basriciğim... Vay hayatım! Vay canım!... Nerelerdesin?.. Nereden çıktın?

Hamdi, ne de olsa eski arkadaş. İyi karşılamıştı onu. Evin balkonuna masasını kurmuş, hafif hafif demleniyor.

Yorgunluktan Basri beyin bacaklarına karasu inmişti. Açlıktan da soluğu çıkmıyordu.

— İyi ki geldin. Bu zıkkım da yalnız içilmiyor. Şerefine!..

Sofrada meze diye, yemek diye de bir şey yoktu. Yalnız leblebi... Basri Beyin boş midesini rakı yaktı, kavurdu.

Basri bey utana utana sordu :

— Yahu Hamdi, senin hanım ne oldu, Allah aşkına? Demin başka bir kadın gördüm.

Hamdi elini havada salladı :

— Oooo!... Ona yol vereli hanidir. Ondan sonra dört karı değiştirdim. İlâhi Basri. Ben tek karıyla ömrümü geçirecek kadar avanak mıyım? Sen beni o kadar sersem mi sandın? Eşek miyim ben? Baksana bana sen, ben öyle tek karı ile avunacak öküzlerden miyim? İçelim!... Şerefine!...

Basri beyin başı dönmeye, midesi bulunmaya başladı. Rakı içmezdi. Bir kere kendi düğününde, bir iki kere de ziyafetlerde hatır için yarım kadehcik içmişti. Ama şimdi, belki açlığını bastırır diye, Hamdi kadehleri uzattıkça, dikiyor, gözlerinde kıvılcımlar çakıyordu.

Saat onbire kadar içtiler. Basri Beyin midesi neredeyse alabura olacaktı. Kendini zor tutuyordu. Acaba nasıl istesin? Ne desin? Borç istemek de ne zor şey!... Şimdi bütün cesareti kırılmıştı. Az istese, yoksulluğunu anlar, çok istese... Ya vermezse?

— Tüh... Ben bu hayatın... Ben böyle hayatın içine... Tövbe, tövbe...

Hamdi,

— Ne oldu? diye sordu.

Basri Bey kendini toparladı,

— Hiç... Hiç birşey...

Elli liradan vazgeçti. Bari bir ikibuçuk verse... Gece yarısı eve kadar nasıl yayan giderdi?

— Kaçacağım be!... Alıp başımı kaçacağım!... Hay Allah... Tövbe tövbe... Ben bu hayatın...

— Ne diyorsun be Basri? Hadi içelim... Şerefe!...

Paradan vazgeçti. Bari bir yemek çıkarsalar.

Hamdi,

— Haydi gidelim, dedi, şimdi benim arabaya atlarız, bir pavyona gideriz. Kırk yılda bir yüzünü gördüm. Seni bırakmam bu gece. Bir dansöz gelmiş, duydun mu? Soyunup çırılçıplak dans ediyormuş. Haydi, kadehini yuvarla...

İki şişeyi bitirmişlerdi. Sallana sallana arabaya bindiler,

— Kadın oynaya oynaya soyunuyormuş. Çırılçıplak... Anadan doğma... Striptiz mi ne diyorlar?

Acaba söylese mi? Nasıl desin? «Bu kadar zaman aramadın da, elli lira istemeye mi geldin?» demez mi?

— Hay Allah... Böyle hayatın...

Pavyon tıkabasa doluyordu. Zorla bir boş masa buldular.

— Aç bir şişe garson!.. Meze istemez, fındık, fıstık getir, tuzlu leblebi...

— Dayan Basriciğim... Şerefine!...

Elli lira... Verse, hemen kalkar giderdi.

— Şerefe!... Haydi Basri!...

Orkestra çalıyordu. Lâmbalar söndü. Projektörler pisti aydınlattı. Kadın çıktı ortaya, oynuyordu. Robunu çıkardı. Vay anasını! Basri Bey yorgunluğunu unutmuştu, açlığını unutmuştu, borç istemeyi unutmuştu.

Kadın oynuyordu. İskarpinini çıkardı. Bileziklerini, küpelerini çıkardı.

Hamdi, «İçelim!» demeden, Basri kadehe yapışıp başına dikti.

Kadın oynuyordu. Jartiyerini çıkardı. Çoraplarını çıkardı. Bir sutyen, bir de kilot...

— Şerefine!...

— Şerefine Hamdiciğim! Şerefine be Hamdi!...

Kadın oynuyordu. Soyunduğu çamaşırlarını masalara atıyordu. Sutyeni... evet, çözdü, çıkardı, fırlattı. Sarı renkli sütyen havada bir daire çizdi ve Basri Beyin iki eli arasına bir kanarya gibi kondu.

Kadın oynuyordu. Ve... Yarabbi!... Ve... kilolunu...

— Haydi be Hamdi!... Allah!... Şerefine!...

Basri Bey, avucu arasındaki sutyeni sıktı.

Kadın ne varsa çıkardı. Seyirciler coşmuştu. Alkış, ıslık, bağırma, çatal, bardak sesleri. Kadın oynuyordu. Basri Bey de oynatıyordu.

Bu kadarla bitmedi. O... o anadan doğma güzel, geldi, geldi... geldi ve Basri Beyin ışıl ışıl yanan çıplak kafasından öptü. Yer yerinden oynuyordu. Lâmbalar söndü, tekrar yanınca artist ortada yoktu.

İki arkadaş birbirlerine dayanarak çıktılar. Basri Bey, arabadan nasıl indiğini, nerede indiğini hatırlamıyordu. Kaynanası horluyordu. Basri Bey,

— Kalkın ulan! Kalkın!... diye bir nağra attı, kalkın diyorum!

O melek gibi, yumuşak, nazik adama ne olmuştu? Karısı yataktan fırladı.

— Soyun!... Soyun ulan!... Kocakarı sen de soyun!... Yoksa şimdi... Tepelerim haa!... Tepelerim diyorum, soyunun!

Korkudan tirtir titreyen iki kadın soyunuyordu. Basri de soyunuyordu. Bütün elbiselerini çıkardı. Uzun kollu pembe yün fanilasını da çıkardı. En sonra, uzun paçalı, paçadan bağlı, yamalı donunu da çıkardı.

— Siz de çıkarın!... Çıkarın ulan!...

Kaynanasının pörsük memeleri sarkıyordu.

— Yürüyün sokağa!.... Yürüyün diyorum, yoksa yakarım... Yoksa boğarım sizi...

Anadan doğma çırılçıplak üç sıska vücut, sokağa fırladı.

— Oynayın!...

Basri Bey, ellerini çırparak, parmaklarını şaklatarak göbek atmaya başladı.

O gün bugün Basri Bey, hâlâ çırılçıplak göbek atmaktadır. Şimdi ona akıl hastahanesinde «Striptiz Basri» diyorlar.

KİMİNE
TALİH
KİMİNE
KÖR
SALİH!

Bütün «iş ve işçi bulma» bürolarına başvurmuştu. Hangi gazetede memur, işçi aranıyor, diye bir ilân görse hemen koşardı.

— Adresinizi bırakın, biz size haber veririz, diye masa takvimine bir kere adres yazıldı mı, artık umut yok, demekti.

Her akşam eve dönünce karısının ilk sözü «İş buldun mu?» diye sormaktı.

Yolda düşürülmüş para bulmak, iş bulmaktan daha kolaydı bu zamanda. Karısı,

— Senin gibi pısırık, mıymıntı, sünepe herif, hayatımda görmedim! Ön sözü ile ağır bombardımanlarına başlardı.

— Bir arkadaş sözverdi, yarın gel muhakkak yaparız, dedi.

— Ne yapacakmış?

— İş canım!...

Karısı onu zorla yalancı yapmıştı.

— Nasıl bir iş?

— Çok iyi bir iş, çok güzel, mükemmel bir iş!

— Anladık, ne işi?

— Şey... Ayak işi, ama oturduğun yerde.

— Oturduğun yerde ayak işi olur mu?

— Olur ya... Ayak makinesi ile dikiş dikeceğim.

— Ne verecekler?

— Üç yüz...

Saatlerce karşılıklı sorular ve palavralar sürerdi.

Ertesi akşam,

— İşe başladın mı? diye sorardı karısı.

— Gittim... Terslik... Karısı ölmüş, arkadaş gelmedi. Çarşambaya gelecekmiş.

Çarşambalar, perşembeler, yalanlar dolanlar bitip tükenmezdi. Sonunda bir akşam, kadın sözlü notasını verdi :

— Seni miskin seni!... Sen tembelliğe iyice alışmışsın. Yarından tezi yok, iş bulmadan bu kapıdan bir adım atamazsın.

O gün de dört-beş yere adres bıraktı. Akşam eve dönünce, kapı açılmadı. Dışardan,

— Karıcığım, müjde!... İş buldum, girdim, çalışıyorum, diye seslendikten sonra kapı açıldı. Karısına sevinç içinde, yeni işini öyle ballandıra ballandıra anlattı ki, kendisi de gerçekten bir işde çalıştığına inanmıştı.

Karısı,

— Aman erken yat, sabahleyin işine geç kalma! dedi.

Sabahleyin erkenden de kocasını uğurladı. Adam

sokaklarda, parklarda sürttü. İş bulmak umudu olan her yere başvurdu. Akşam eve dönünce, çalışan her koca gibi karısına kafa tuttu, bağırdı, çağırdı.

Yirmibeş gün bu umutlu hayat sürdü. Aylık alma zamanı yaklaştıkça, zavallı adam, çarpıntılar geçiriyordu. Üçyüz lira alacağım, demişti. Karısı her gece bu üçyüz liranın nasıl harcanacağını hesaplamıştı. Karısına,

— Sen çocukları da al, annenin evine git. Ayın birinde aylığı alınca gelirsin! dedi.

Kadın gık demeden çocukları alıp gitti. Adam kararını vermişti, çalacaktı. Geceleyin gireceği apartmanı da gözüne kestirdi. Ayın son gecesi... Geceleyin soyacağı apartmanın önünde dolaşmaya başladı. Gireceği ikinci katın elektriği söndü. Az sonra o katta oturanlar göründüler. Bütün aile, her gece bu saatte ya sinemaya, ya bir komşuya giderdi. Şansı iyi gitmişti. Hiç korkusuz eve girebilirdi. Apartımanın arkasına dolandı. Kimseler yoktu. Alçak bahçe duvarından atladı. Pencere demirine tutunup, su borusuna tırmandı. Balkona çıkmak hiç zor olmamıştı. Ne talih!.. Balkon kapısı da açıktı. İçeri girince büsbütün cesaretlendi. Elektrik düğmesini çevirdi. Hırsızlığın bu kadar kolay olacağını hiç de ummamıştı. Etrafı şöyle bir gözden geçirdi. Burada da çalınmıyacak bir tek eşya yoktu. Büfede altın zarflar içinde kıymetli fincanlar vardı. Portmantoda asılı elbiseye elini attı. Ceket cebindeki şişkin cüzdanı açınca gözleri döndü, desteyle yüzlükler, ellilikler... Yatak odasındaki çekmecenin gözünü çekti. Darphaneden yeni çıkmış gibi gıcır gıcır paket paket liralar. Başını nereye çevirse para. Cüzdandaki paraların içinden yalnız üçyüz lira aldı.

Masaya geçti. Bir kâğıda şunları yazdı:

«Sayın Bay,

Evinize hırsızlık için girdim. İhtiyacım olan üçyüz lirayı aldım. Param olduğu zaman geri vereceğime inanın. Saygılarımla.»

Kâğıdı masanın üzerine bıraktı. Geldiği yoldan rahatça evden çıktı. Bir ay daha karısının dilinden kurtulmuş demekti. Aylardanberi ilk defa rahat uyuyacaktı. Evinin önüne geldi, pencereden aydınlık görünüyordu. Demek karısı gelmişti. Üçyüz lirayı önüne atacak, biraz da ilerigeri bağırıp erkeklik yapacaktı.

Anahtarı cebinden çıkardı, kapıyı açtı. İki tabanca namlusu birden göğsüne dayandı :

— Eller yukarı!

Tabancalı adamlardan biri,

— Ulan, sen ne sıkılmaz herifsin? dedi, insan günün birinde hırsız girerse mahcup olmıyayım diye evinde bir kaç parça eşya bulundurmaz mı? İki saattir arıyoruz, götürecek bir şey bulamadık.

Sonra üstünü aradılar, üç tane yepyeni yüzlüğü alıp gittiler.

Adam güneş çıkıncaya kadar, karısına uyduracağı yalanları düşündü. Erkenden kapı çalındı. Her halde karısı olacaktı. Titriye titriye kapıyı açtı. Karşısında iki polisle, elleri kelepçeli gece kendisinden üçyüz lirayı alan hırsızları gördü. Sevinçten gözleri parladı. Demek hırsızlar yakalanmıştı.

Polisin biri, elindeki yepyeni üç tane yüzer liralığı gösterdi:

— Bu paralar sizin mi?

Adamın içi cız etti. Kendisi de başkasının ca-

nını yakıp bu paraları çalmıştı. Hiç olmazsa, bu iki zavallıyı kurtarmak için, «Hayır, benim değil» diyecekti. Ama daha önce polis,

— Bu iki sabıkalı dün gece evinize girdiklerini, sizden bu üçyüz lirayı zorla aldıklarını itiraf ettiler, dedi.

Demek bu üçyüz lira kendisine kısmet olmuştu. Karısının talihi vardı.

— Evet, benim.. dedi.

Bu sefer polis,

— Siz nerden aldınız? diye sordu.

Adamın rengi sarardı. Acaba, kendisinin de çaldığını anlamışlar mıydı?

— Niçin soruyorsunuz? dedi.

Polis,

— Paralar sahte de onun için!.. dedi.

Adam olduğu yerde sendeledi. Polis,

— Bizimle karakola kadar gelin! dedi.

AMATÖR RUHLU BİR POLİS

Her Kurban Bayramında o olayı anarım. Bin dokuz yüz... kaçtı? Sanırım, bin dokuz yüz otuz dört filân olacak. Amcam sağ. Ben lise öğrencisiyim. Amcamın Erenköy'de köşkü var. Bizi her zaman köşküne çağırır. Amcam zengin, köşk güzel... Gelgelelim, bize hiç, durdurak dinlemeden askerlik anılarını anlatır, kafamızı şişirirdi. Anlattıkları beribenzer anılar değil. O anlatırken dinlemeye hiç kimse dayanamaz. Seksen yaşındaki amcamın dünya yüzünde iki işi kalmıştı. Biri uyumak, bir de askerlik anılarını anlatmak. Anılarını anlatmadığı zaman uyur, uyumadığı zaman da askerlik anılarını anlatır. Anlattığı olayları kırk, elli, yüz kere dinlemişizdir. Ama o bir kere :

«— Hafız Hakkı Paşa...» diye başladı mı, bir türlü sözünün arkası kesilmez.

Amcam, Hafız Hakkı Paşa'nın ordusunda bilmem kaçıncı fırkanın topçu alayı ikinci batarya komutanıymış. Anlatırken öyle heyecanlanırdı ki, kendini cep-

hede bataryasının başında sanır, duvarda asılı kılıcı kaptığı gibi kınından sıyırır:

— Mesafe iki biiin... Üç barut hakkın... Ateeeş!. diye bağırırdı.

Birgün, amcamın bataryasını düşman sarmış. Amcam,

— Suç bizim değil, derdi, dört gün dört gece uyumamıştık.

— Uyumadınız da ne yaptınız Paşa amca? diye sorardım.

Amcam yüzbaşılıktan emekliydi ama, kendisini hakkını yenmiş sayardı. Arkadaşları paşalıktan emekli olduğu için, o kendisinin de paşa olduğunu söyler, hem de buna inanırdı. Yüzbaşılıktan emekli olan amcam, yetmiş altı yaşından sonra kendisine, herkese paşa dedirtirdi. Onu sonradan tanıyanlar, gerçekten paşa sanırlardı. Paşa Amcam,

— Dört gün, dört gece uyumadık, dedi. Ne mi yaptık? Cephanemiz bitmişti. Ha bugün, ha yarın gelecek diye dört gün dört gece cephane bekledik. En sonunda, cephaneyi bekliye bekliye bütün batarya uyuya kalmışız. Gürültüyle uyandık. Aman cephane geldi, diye sevinirken bir de ne bakalım, düşman bizi çevirmemiş mi!..

Merakla sordum:

— Eeeee... Sonra Paşa Amca?

— Sonrası kurtulduk... Bizi çeviren düşman kuvveti bizden daha uykusuzmuş. Bizi esir aldılar ama, alır almaz da, uyumaya başladılar. Biz de iyice uykumuzu almışız. Bu sefer biz onları çevirdik, esir aldık. Onun üzerine beni paşa yaptılar. Birinci ferik-

liğe terfi ettim. Yaa... Bizim zamanımızda askerlik zor işti, şimdiki gibi oyuncak değildi.

Bunları anlatırken coşar, kılıcını kınından sıyırır, aslan gibi kükrerdi :

— Mesafe iki biiiin... Üç barut hakkın... İkinci batarya, ateeeeş!...

Amcamın askerlik anılarını dinlemekten bıkıp usandığımız için, onun evine ancak bayramdan bayrama gider, bir gece kalır, dönerdik.

O bayram küçük amcamın oğlu,

— Ben de sizinle geleyim, on yıldır, amcamı görmedim, dedi.

Birlikte gittik. Yolda pot kırmaması için, amcama gider, bir gece kalır, dönerdik.

— Kendisine sakın amca demiyeceksin, paşa amca diyeceksin, Amca, yüzbaşılıktan emekliye ayrıldıktan yirmi yıl sonra kendiliğinden paşalığa yükseldi.

Bizim aile, sekiz kişi, kurban bayramının ilk günü paşa amcanın köşküne gittik. Amcam, gece yatana kadar kimbilir kaç kere dinlediğimiz askerlik anılarını anlattı. Köşk büyük. Gece her birimiz bir odaya çekildik.

O zaman İstanbul'da telefonlu ev çok az. Paşa amcamın evi, işte çok az telefonlu evlerden biri. Gece yarısı bir sesle uyandım. Kulağıma, hırsız filân gibi sesler geliyor. Sofaya fırladım. Paşa amcamın karısı da elinden telefon alıcısını bıraktı.

— Ne var yenge?

— Aman sus, hırsız, kaç saattir evin içinde pıtır pıtır geziyor. Karakola, köşkte hırsız var, diye telefon ettim.

Yengem sözünü bitirmiş bitirmemişti, ikinci kat merdiveninden patırtıyla birisi önümüze kadar yuvarlandı. Bir de baktık, küçük amcamın oğlu.

— Bu ne hâl? dedim.

— Sorma, dedi, aman bana çabuk helayı göster. Koca köşkün içinde bir tek helâ bulamadım. Elektrik düğmelerinin yerini de bilmiyorum. Karanlıkta iki saattir helâ diye dolaşıyorum. Açmadık kapı bırakmadım birader, helâ kapısından başka bütün kapılar açıldı. Ama helâ nerde?

Yengemin hırsız sandığı küçük amcamın oğluydu. Bunu anlayan yengem,

— Eyvaaah, dedi, karakoldan polis gönderecekler. Şimdi ne yapacağız?

— Bir daha telefon edelim, göndermezler,

İkinci telefon edişimizde komiser,

— Biz bir polis memuru gönderdik, şimdi yoldadır. Evinize gelince yanlışlık olduğunu söylersiniz, dedi.

Daha biz bunları konuşurken, önce köşkün köpeği havladı, sonra iki el tabanca sesi duyduk. Arkasından da acı acı kapının zili çalmaya başladı. Bütün bu gürültüye, paşa amcamdan başka, köşktekilerin hepsi uyandı. Daha önce amca oğlumla benden başka uyanmış kimse yoktu. İyi ki paşa amca uyanmadı. O tabanca sesleriyle uyansa, uyku sersemi düşman geliyor diye kılıcını çeker, üstümüze saldırırdı.

Uyanıp yataktan korku ile fırlayan «Ne var? Ne oluyor?» diye soruyordu.

Kapı da durmadan çalınıyordu. Hepimiz, ayak-

larımızın uçlarına basa, basa, korku içinde aşağı indik. Teyzem kapının arkasından,

— Kim ooo? diye seslendi.

Sert bir ses duyduk:

— Kanun namına kapıyı açın!

Bizden ses çıkmadığını görünce kapının dışındaki adam,

— Açın, diyorum, Kanun namına... Yoksa kapıyı kırarım... diye bağırdı.

Bu sefer ben,

— Kimsiniz, diye sordum.

— Açınca görürsün. Vakit geçirmeyin. Açın, diyorum.

Kapıyı açınca karşımızda polisi gördük. Polis adımını içeri atmasiyle,

— Kıpırdamayın! Kimse kıpırdamasın!... diye bağırdı.

Sonra karşısında donmuş gibi duran bizleri teker teker süzdü.

— Karakola telefon etmişsiniz, dedi.

— Evet, dedim, bir yanlışlık... Köşke hırsız girdi sandık. Hırsız değilmiş. Affedersiniz, size zahmet oldu.

Polis, anlamlı anlamlı güldü :

— Hı hı... Yanlışlık ha... Demek yanlışlık oldu? Hırsız değilmiş, öyle mi?

Ben de güldüm:

— Evet... Yanlışlık ya... Bir ayak sesi duyduk. Hırsız sandık. Affedersiniz.

Polis birden bağırdı:

— Sus... Hırsızın girip girmediğini ben senden iyi bilirim. Çıkın yukarı!..

Tavuk kışlar gibi bizi merdivenden yukarı çıkardı. Adam çok sertti. Hepimizi bir odaya tıktı.

— Hırsız girdi. Yakaladınız, sonra yalvardı, ağladı. Siz de acıdınız... Hırsızı sakladınız, değil mi?

— Yooo... Böyle olmadı, dedim.

— Ne? Yoksa hırsızı benden mi kaçırdınız?

— Ne münasebet? Sizden hırsızı ne diye kaçıralım?

— Kaçırmadınızsa, çıkarın hırsızı. Fazla lâf anlamam.

Paşa amcamın ihtiyar karısı yalvarmaya başladı:

— Vallahi billahi hırsız yok evlâdım. Olsa teslim etmez miyiz?

— Hı hım... Kime anlatıyorsun sen onu... Biz biliriz teyze. Hep böyle hırsıza acıyıp, polisten saklıyorlar. Sonra da evler soyuluyor. Çıkarın hırsızı!

Bunu söylerken tabancasını çekmişti. Annem yavaşça kulağıma,

— Başka türlü kurtulamayız, seni hırsız diye teslim edelim. Sonra karakola gidince anlaşılır. Canımızı kurtarmak için böyle yaptık dersin, dedi.

Ben sesimi çıkarmadan Bay polis,

— Ne fısıldaşıyorsunuz? Hırsızı kaçırmak için plân mı kuruyorsunuz? dedi.

— Vallahi değil polis efendi, billahi değil... Hırsız mırsız yok. Bir yanlışlık oldu. Sizi buraya kadar getirdik, affedersiniz. Karakola da telefon edip yanlışlık olduğunu Komiser Beye söyledik. Ama siz daha önce yola çıkmışsınız.

— Ben bir kere buraya geldim mi, gelmedim mi! Hırsız ortaya çıkarmadan bir yere gitmem.

Eve bir hırsız girmemiş olduğuna hepimiz yakındık. Artık kızdım,

— Hırsız mırsız yok yahu... dedim.

Kapıdan çıkacaktım, yakama yapıştı:

— Yoksa hırsız içinizde mi? Hepiniz kimliklerinizi gösteriniz!

Üzerimize kapıyı kilitledi. Teker teker bizi alıp, kimliklerimizi getirmeye bırakıyordu. Hepimiz de hırsız olmadığımızı isbat edince,

— Öyleyse iş bana düştü, dedi, ben şimdi arar, hırsızı bulurum.

Polis önde, biz arkada hırsızı aramaya başladık. Polis o kadar dikkatle hırsız arıyordu ki, yavaş yavaş biz de eve bir hırsız sakladığımıza inanmaya başladık. Acaba hırsız nereden çıkacak diye merak ediyorduk. Biz de polisle birlikte evin içini arıyorduk.

Polis, bütün odaları, yüklükleri, dolapları, sandıkları açıp bakıyordu. Karyolaların altına, helalara bakıyor, şilteleri karıştırıyordu. İki saat içinde o koca köşk allakbullak oldu. Bütün çamaşırlar karıştı, kitaplar, yemekler, kunduralar birbirine girdi. Polis, halıların altını bile ararken bir yandan da hiç durmadan konuşuyordu.

— Bir insan bir işi angarya yapmamalı. İnsan para için iş yaparsa ondan hayır gelmez. Şimdi benim yerimde başka bir polis olsaydı, hemen size inanırdı. Öyle di mi? Kandırıverirdiniz. Ama ben kanmam. Neden? Çünkü insan işine sıdk ile bağlanmalı. Ben bu polisliği maaşı için mi yapıyorum? Yoo... Bir insan, hangi işde olursa olsun, eğer içinde amatör ruhu yoksa, çekiver kuyruğunu. On para etmez... Amatör ruhu başka. Para lâzım. Ama vazife aşkı baş-

ka. Ulan, şu hırsızı bir bulsam... Beni hırsız var diye bir kere çağırdılar mı, yandı... O hırsız yandı... Farenin deliğine girse bulurum. Bu neden? Amatör ruhu insanda oldu mu... Şimdi aramadık neresi kaldı?

Ara sıra içimizden biri, canı burnuna gelip,

— Oraya da hırsız girer mi? diyecek olsa polis,

— Hıiı... diye kurnaz kurnaz gülüyor, biz ne deliklerden hırsız çıkarmışız, diyordu. Şimdi benim yerimde başka biri olsa, adam sende, der gider. Öyle ya, sen evine giren hırsızı sakladıktan sonra tasası bana mı düşmüş... Yooo, ama iş öyle değil...

— Kardeşim, beyim, rica ederiz. Vallahi boşuna arıyorsunuz. Zahmetinize yazık. Biz bir yanlışlık yaptık, hırsız var dedik. Hay demez olaydık.

— Dediğiniz çok iyi oldu. Çünkü siz hırsız yok zannedersiniz, ama hırsız vardır. Bu hırsız, en ummadık zamanda hop diye adamın karşısına çıkar. Hırsızı yakalarım. Ev olsun da hırsız olmasın. İmkânsız... Bu ayak izleri kimin? Gelin bakayım buraya. Getirin ayağınızı... Bir kere hırsız olmadık yer olmaz, her yerde vardır. İnsan işine gönülden bağlandı mı... Bu meslekte boş yok... Yukarısını aramadık değil mi?...

Böyle konuşa konuşa koca köşkte aramadık hiç bir delik bırakmadı. Artık bu köşkün eşyaları bir ayda yerli yerine konamazdı. Aranmadık bir tavan arası kalmıştı. Paşa Amcam tavan arasındaki büyük odada yatıyordu. Önde amatör ruhlu polis, arkada biz, tavan arası merdivenini çıkarken, yukarıdan Paşa Amcanın nağrasını duyduk. Rüyasında askerlik günlerini yaşayan Paşa Amcam, bizim gürültümüzle uyanmış olacaktı. Merdiven başında Paşa Amcam, ayağında uzun

fanelâ don, sırtında etekleri diz kapağına gelen gecelik entarisi, kılıcını sıyırmış, üzerimize saldırıyordu:

— İkinci bataryaaa!.. hedef... rakım... üç barut hakkın... Ateeeeş!...

Amatör ruhlu polis, üstümüzden kuş gibi uçarak sekiz merdiven basamağını birden atladı da Paşa Amcamın kılıcından canını zor kurtardı. Biz yine polisin arkasındaydık. Hepimiz köşkten dışarı uğradık.

Paşa Amcam, bizi düşman, bataryasını da düşman tarafından çevrilmiş sanıyordu. En sonunda, amatör ruhlu polis memurunu evde hırsız olmadığına inandırmıştık. Ama Paşa Amcam o geceden sonra bizim düşman olmadığımıza hiç inanmadı. Paşa Amcamın amatör ruhu, polisin amatör ruhundan baskın çıkmıştı.

— Bu hikâye daha önce «Ölmüş Eşek» adlı kitapta çıkmıştır. —

YAĞMA MI VAR!..

Sürmeneli İlyas Reis, bir iş için İstanbula gelmişti. Karaköyde, hemşerilerinin kaldığı «Karadeniz» oteline indi. Bir ayda işini bitirdi. Çocuklarına yemeni, karısına fistanlık, konukomşusuna kına, mavi boncuk, nazarlık, bakır «maşallah», lokum, şeker gibi hediyeler aldı. Her şey tamamdı. Paketlerini, torbalarını, nesi varsa hepsini heğbesine doldurdu. Ertesi sabah erkenden, o zamanın en afili vapuru «Gül Cemâl» le yola çıkacaktı. Cebine baktı, büzmeli torba kesesinde kırkbir lirası vardı. İstanbul'a bir daha gelmek belki de kısmet olmazdı. Bu güzel şehirde son gecesini eğlenceyle geçirmeyi düşündü. Beyaz Gül meyhanesine gitti. Bir şişe, bir daha... Meyhaneden çıktığını, Galata'nın dar, rutubetli sokaklarından geçtiğini, sonra, bir evin kapısında etekleri beline kadar sıvamış, bacakları, baldırları meydanda, boyalı bir kadının kendisini çağırdığını, evden içeri girdiğini ansıyordu. Ondan sonrasını bilmiyordu. Ne olmuşsa bu evde olmuştu. Tevkifhanede aklı ba-

şına geldi. Ucu kıvrık söğüt yaprağı Sürmene bıçağı belinde yoktu. İki cana kıydığını, birini de yaraladığını söylüyorlardı. Cezaevine girdikten üç ay sonra İlyas Reis, yargıcın karşısına çıktı.

— Adın?...

— Penum adumi mi soreysun?...

— Tabii senin adını...

— Pen ne pileyum, pelkim te soreysun ha pu çantarmanin aduni...

— Uzatma!... Adını soruyorum.

— Haçan pen ta masal anlatmeyurum, adımı soyleyorum sağa... Siftahtan koymişler adumi Şukri... Efenduma soyleyim, sonram, haçan var pizum koyin imami...

Yargıcın kaşları çatılmıştı,

— Kısaca adını söyle!... dedi.

— Efentum, uzatmayalum, imam okumiş kulağıma ezani... Temiş ki...

— Bırak imamı... Adını söyle!...

— Az musâde et, pırakacağım imamı... Temiş ki...

Yargıç bağırdı :

— Seni ne diye çağırırlar?

— İlyas Reyus terler ama pıragmeysun anlatayum...

— Nerelisin?...

— Pabam celmiş Pazar'dan Hopa'ya, anami pulmiş Hopa'da... Kaçirmiş oni Surmene'ye... Arkasine tuşmiş çantarmalar... Teruken...

Yargıç hiddetten kızarmış,

— Kısa kes!... Nerede doğdun?... diye bağırdı.

— Haçan anlateyrum, tinlemeysun... Lâfı uzatmiyalum... Celmiş Surmeneye...

— İlyas Reis oğlum, nerede doğdun? Bir kelimeyle söyle...

— Pir çelimeylen efentum... Pabam anami almiş, celmiş...

— Sen Türkçe bilmez misin?

— Haçan piz te gâvurca konuşmeyriz... Tur ki tiyeyim... Pabamin...

Yargıç yumruğunu kürsüye vurdu:

— Mem-le-ke-tin?

— Sürmene...

— Hele şükür... Kaç yaşındasın?..

— Efentum, yaşimi soreysun teyul mi?... Penum yaşim, tamami tamamina... Tur pagayim... (Gözlerini tavana diker, parmaklariyle hesaplar). Haçan hamsi vurmişti karaya, o sene kuram çıkmişti, citmiştum asgere... Sonraciğuma efentum... Geçti üstünden şöyle böyle on beş yıl... Te ki nerden pileysun... Haçan penum kizanim toğmişti yeni...

— Uzun lâfı bırak!... Kaç yaşındasın, onu söyle..

— Hacim pey... Pen te oni esap eteyrum... Şimtik kizanımın pıyıglari terledi. Sen te pağa, hamsi ne zaman vurmişti karaya, pen te sağa tiyeyum yaşumi...

— İlyas Reis!... Surmeneye ne zaman hamsi vurmuş, ben ne bileyim?... Nüfus tezkerende ne gösteriyor!...

— Sen ne pagaysun kafa goçanima... Pen ne teyrum, oni tinle...

Yargıç, zabıt kâtibine,

— Yaz!... dedi, Nüfus kaydının memleketinden getirilmesi... (İlyas Reise) Evli misin?

— Efentum... Paşunizi ağritmayum, lâf lâf i açar terler... Var idim, on tokizinda... Pir gun tavari otarayrim...

— İlyas Efendi!... Evli misin, bekâr mı? Ya evliyim de, ya da bekârım...

— Peçarlik etmesune ettum. Fegat avlulik paşga şey... Pizum çöroğlini, tavari kirda otareyken... Lâfin paşuni söylemetum... Yaylaya çikmiş ituk...

İlyas Reisin, kimliğini öğrenmek bir saat sürmüştü. Kanter içinde kalan yargıç, asıl cinayet meselesine geçemedi. Muhakeme iki ay sonraya bırakılmıştı. İlyas Reis gayet memnun, jandarmaların arasında mahkeme salonundan çıktı.

İlk duruşmadan iki ay sonra, İlyas Reis, ikinci defa mahkeme huzuruna çıkarılmıştı. Zabıt kâtibi, savcının iddianamesini okur: Hopa'nın Cunli köyü, hane 54, sahife 23 ve 93/159 da kayıtlı, evli, yedi çocuklu, Fatma'dan doğma... hâlen katil ve cerh fiillerinden maznunen . . . . . hâkimliğinin 1331 tarih ve . . . . . sayılı tevkif kararına müsteniden . . . . . teşrini evvel ayının on üçüncü cumayı cumartesiye bağlayan gecesi . . . . . gerek maznunun ilk ifadesindeki tevilen ikrarı, gerek celp olunan şühudun ifadelerinden maznunun cürmü işlediği sabit olmakla . . . . . buna binaen tesbit-i delâil ve netice-i kat'iyyenin . . . . . binaenaleyh maznunun Ceza Kanunu . . . . . maddesi ve . . . . . fıkrası hükümlerine tevfikan . . . . . tecziyesini talep ederim...»

İddianamenin okunması yarım saat sürmüştü. Yargıç, İlyas Reise sordu:

— Ne diyorsun?

— Ne tiyecuğum? Hiç...

— Diyeceğin bir şey yok mu?

— Olmaz mi? Pirakun yakamu, haçan melmeçete cideyum...

— Onu sormuyorum. İddianameye bir itirazın yok mu?

— Haçan iytiraz eteyrum eteyrum, tinlemeysunuz... Piragin yakamu teyrum, anlatameyrum...

— Savcılığın iddianamesine ne diyorsun?

— Muttiyum çimdir, tanımeyrum. Muttiymuminen ne yemişliğum var, ne içmuşluğum. Sor oğa, pag pagayim peni piley mi? Evüme mi çeldi, pi gayfemi mi içti, yogsam oğa...

— İlyas Reis!... Ne soruyorsam yalnız ona cevap ver. Demin okunan yazıya bir diyeceğin yok mu?

— Te pağa türkçe, tiyeyum sağa... Haçan o kâğıdı pağa mı okudi?... Pen sandum oni tua okeyi...

Yargıç iddianameyi İlyas Reise anlatacağı dille açıkladıktan sonra,

— Anlat bakalım, dedi, vak'a nasıl oldu?

İlyas Reis anlatmaya başladı :

— Efentum, haçan pizum gaşuk tuşmani tetuçi, fintukları al, pin tagaya, çotir İstanbula... Tetum oğa, citmeycum, pen gari lafuynan adumimi atmam. Haçan o da tetu pağa cideysun... tetum oğa çi citmeyrum. Tetu pağa citeceysun... tetum oğa, gari, citmeycum... Erçeçluk öltü mi?... Tetu pağa cideceysun... tetum oğa... tetu pağa, tetum...

Kızan hâkim,

— Bırak karını İstanbula gel!... dedi.

— Uy haçim pey, cozuni seveyim, haçan nasin pıragayum? On tokiz senelik gari piragilir mi?... Terken efentum, tetu pağa...

— Memlekette olanları bırak ta, hâdiseyi anlat...

— Pen te oni anlatacağum. Misira toli furdi o yil... Pereçet hamsi furdi garaya... Pizum Hıdir Hocanin oğli Temel gaptana tetum...

— İlyas Reis... Neden lâfı uzatıyorsun? Vak'a ile ilgisi olmayan hâdiseleri bırak...

— Paşustune... pıragayım... teruken efentum, tetu pağa, gaşık tuşmani, fintukları al, tagaya, cotur İstanbula...

— Fındıkla olayın ne ilişkisi var?

— Lâfın celişatı teyrum pen sağa... Teruken efentum, pağtum garıynan paşa çıkamayrum, tetum çentu çentume çi, ulan İlyas Reyuz, kırk yılun pi paşi haçan gari lâfını tinle...

Başkan, yararı olmadığını görünce, artık İlyas Reisin lâfını kesmedi. İlyas Reis te anlatmaya devam etti :

— Efentum, paşunizi ağruttum. Tetum gariya : gari, haçan pen citmesine citeyum İstanbula, fegat senun lâfına citmeyrum, gendi lâfımnan citeyrum. Malûm ya gari gısmina yuz vermeye celmez, çigar adamin paşina... Lâf lâfı açey... Uzatmıyalım... cittum pizum Temel gaptana, tetum oğa çi, gaptan, tagayi yukliyelum fintugnan, varmisun, açalum yelgeni, cidelum İstanbula... Tetu pağa...

İlyas Reis iki saat konuşmuş, ancak fındıkları

Temel Kaptanın takasına yükleyebilmişti. Mahkeme dört ay sonraya ertelendi.

İlyas Reis, sanki beraat etmiş gibi memnun, ellerini kelepçeye uzattı. İki jandarmanın arasında adliye koridorlarından sallana sallana geçti.

*

İlyas Reis dört ay sonra, üçüncü, duruşmaya çıktı, sanık yerine geçer geçmez, yargıç,

— Lâfı uzatmadan, hâdiseyi anlat!... diye ihtar etti.

İlyas Reis,

— Peçey efentum, pâşustune... dedikten sonra anlatmaya başladı.

— Nerede kalmıştuk... Ha, pizum gaşık tuşmani, tetu pağa...

— Orasını geç... Anlatmıştın.

— Temel gaptanin tagasına fintuğu yükletuk... Künlerden?... tur pagayum... Yalan lâf temeyum, çıkan senenun avistos ayı... Künlerden sali... Pintug tagaya... Açtuk yelgeni... tuştuk lotoz uruzcerunun önüne... Tetum, Allah selâmet versun Temel gaptan, Tetu yolumuz açik olsun... Uy Reyuz pey... Haçan corsen pizi, pir cideyruz, pir cideyruz... pampurun lâfi mi olur... Temel gaptan çeyfe çeldi... Aldi kemençeyi eline... Pen de paşlatum turçiye...

Cemi celiyor cemi ta
Pacasu pen olayım,
On kocali kızlarun
Son kocası olayım

— İlyas efendi!... Burası mahkeme salonu...

— Pileyrum efentum...

— Burada şarkı söylenmez. Ben sana cinayetin nasıl işlendiğini soruyorum.

— Pentenuz ta oni anlateyrum... Lâfın celişatunu söyleyrum... Neyse efentum, lâfı uzatmiyalum... Akşam oldi, yine pastu kareler. Teruken efentum, pir firtina gopti... Pir firtina gopti... Haçan corsen o tagayi... talgalar paştan furey, kıçtan çıkey...

— Sadede gel İlyas Efendi...

(İlyas Reisin bıçakladıklarından birinin adı Sedat birinin de Celil'dir.)

— Haçan oğa da celecuğum... lâfı piç etmiyelum... Teruken tağ cibi talgalar... Ha pattuk, ha pateyruz...

— Sadede gel!...

— Sedad'a da celeceğum, Celil'e de celeceğum...

O celse de İlyas Reis ancak Hopa'dan Arhavi'ye kadar gelebildi. Vakit geç olduğu için, mahkeme üç ay sonraya kaldı.

Üç ay sonraki celsede İlyas Reis, takasıyla Arhavi'den kalkmış, üç buçuk saatte ancak Viçe'ye gelebilmişti. Viçe'den Pazar'a ikişer saatlik iki celsede geldi. Rize'ye gelişlerini iki buçuk saatte anlattı. Rize ile Of arası hepsinden uzun sürdü.

Her celse arası iki, üç, dört ay sürüyordu. İlyas Reis takasıyla Of'dan Sürmene'ye nasıl geldiğini anlattığı zaman, Cezaevine girişinin ikinci yıldönümü olmuştur.

İlyas Reis'in maceraları o kadar meraklıydı ki, dinleyicileri mahkeme salonu almaz olmuştu. Reis,

yargıcın paylamaları, dinleyicilerin kahkahaları arasında Trabzona kadar gelebilmişti. Hiç kimse, neden onun bir türlü asıl meseleye, cinayet hâdisesine gelmediğini, neden hikâyeyi böyle uzattığını birtürlü anlayamıyordu.

İstanbul'a doğru yaklaştıkça, hikâye de uzadıkça uzuyordu. Mahkemenin üçüncü yılının on üçüncü celsesinde, İlyas Reis ancak Görele'den Tirebolu'ya gelebildi.

— Reyuz pey, lâfı uzatmıyalum, haçan bir sabah, guşlik vakti, Temel gaptan temir aldi. Tetu pağa, İlyaz Reyuz, uç sahata galmaz, Allah izun verirse, Ciresun'tayiz...

Üç saatte gittikleri Giresun yolculuğunu üçer saatlik üç celsede anlattı.

— Neyse efentum... Teruken, pirde pagtum, garayele tuşmişuz... Akinti bizi atay ceri ceri... Uy, ocağına tuştum, Temel Gaptan, tetum, ceri ceri cideyruz... Asıldık turnene... Alabura oleyruz taa... Teruken efentum, lâfı uzatmıyalum, piz tonmişiz ceriye, celmişiz Corele'ye.

Kaşları çatılan yargıç,

— Hiç olmazsa geriye dönme... insaf et! diye bağırdı.

— Pağa galsa toner miyum, haçan akınti coturdu ceri... dedi.

On sekizinci celse olmuştu. İlyas Reis, daha yolun yarısına gelmemişti. Artık hikâyenin uzadığını gören, muhakemeyi bir an önce bitirmek isteyen yargıç,

— İlyas Efendi, artık İstanbula gel!... dedi.

İlyas Reis, sağ elinin işaret parmağıyla, gözünün alt kapağını aşağı doğru çekti,

— Pişşşttt!... dedi, haçan aglimi peynir ekmeklen mu yedum... İstanbul'a celur muyum?

Katil hâdisesi İstanbul'da olduğu için, yargıç,

— Neden İstanbul'a gelmiyorsun? diye sordu.

O zaman İlyas Reis,

— Yağma mi var, dedi, haçan İstanbul'a celeyum ta, tar ağacunda sallanturasun, teğul mi?...

BİR PAZARLIK

Eskiye rağbet olsa Bitpazarına nur yağarmış.

Eğer züğürt bezirgan gibi eski defterleri karıştırmaya başladınızsa bu söze hak verirsiniz.

Sokağın başından, «Eskiler alıyorum!» diye bir ses duyunca yüreğiniz hoplar, içinize umut düşer. Bu karagün dostlarıyla ben pek sevişirim.

— Beyefendi bugün bir şey var mı?

— Palto var, alır mısın?

— Sezon geçti beyim. Elbise yok mu?

Ceket verseniz, pantalon, pantalon verseniz yelek, yelek verseniz şapka sorarlar ve daha ilk anda bütün umutlarınızı kırarlar.

Konukomşuya karşı eskimizi belli etmemek için eskiciyi içeriye alırız.

— Bir pantalon var, alır mısın?

— Bakalım...

Pantalonu yakalar, aydınlıkta muayene için kapıdan çıkar.

— İçeri gir!

İçeri girer. Evirir çevirir, yine sokağa fırlar.

— Yahu içerde bak şuna.

Vücudunun yarısı eşikten içerde, yarısı dışarda, pantalonun paçalarına, beline, ağına bakar,

— İçerde baksan olmaz mı?

— İçerisi karanlık.

Lâmbaları yakarız, perdeleri açarız. Nafile mahalleye karşı bizi rezil etmeye ahdetmiş sanki.

Karşı evde genç bir kız var. Bitişik komşu ile aranız iyi, öbür evdeki bir karaborsa zengini, sol yandaki dedikoducu bir aile... Eskici anlar mı bunları?

Daha bir saat önce bacaklarınızı ve bütün ayıp yerlerinizi örten pantalonu, iki paçasından tutup gerer. O pantalonu kucaklayıp gerdikçe, sanki belimden aşağı açıkta kalmış gibi olurum, önümü ardımı avuçlarımla örtmeye çalışırım.

— Şuna içerde baksana yahu!

— Beyim, mal alıyoruz. Gözü kapalı alınmaz ya... Deliği deşiği, eziği büzüğü var mı görelim.

Yine sokağa fırlar. Pantalonun oturak yerini, sevdiğiniz kızın oturduğu pencereye tam ayar edip, açar. Ve sanki nişan alır gibi, pantalonun bir deliğine gözünü uydurur, kızı oradan dikiz eder.

— Na... Burası delik.

— Delik melik, gir içeri be!...

İçeri girmek şöyle dursun, pantalonun deliği olduğunu isbat için, parmağını delikten sokar oynatmaya başlar. Ayıp değil ya huyluyum, pantalonumla bile oynasalar gıdıklanırım. Bir yandan, karşı pencereden kız güler, soğuk soğuk ecel terleri dökmeye

başlarım. Bizim eskici ile çekişmemizi duyanlar, ne oluyor diye pencerelere üşüşürler. Karşıdaki kız güler, kadın güler, müteahhidin kızı güler, komşunun evlâtlığı güler. Her pencereden beş baş birden fırlar. Hay Allah kahretsin!.

— Ulan rezil ettin beni, gir be!

Eskicinin yakası elimde, onun eli pantalonun paçasında, eşikte bir kapışmadır, gider.

— Uzun etme, ne verirsin?

— Yuzel atirin için... O da sana... İki lira... Namussuzum bana on kuruş bile kalmaz. Ama alışveriş olsun... İki lira.

Hay iki bin defa başında paralansın. Zorbelâ defederim başımdan. Az sonra bir başka eskici gelir. O da konukomşuyu bir hayli eğlendirdikten sonra, birbuçuk lira verir. Üçüncüsü bir liraya düşürür. Hepsi birbirinin ağzına tükürmüştür. Her seferinde biraz daha fiat kırarlar.

Nihayet, biraz sonra, ilk gelen eskicinin sesi duyulur :

— Eskiler alırım!

— Gel, gel!

Nazlana nazlana, kırıta döküle gelir.

— Haydi al bakalım.

— Kaça?

— Kaçası var mı? Demin iki lira dedin ya...

— İkiye mi? Geçti beyim. O demindi. Ben aptallık etmişim.

— Şimdi ne olacak?

— Piyasa düşmüş 50 kuruş verelim.

— Ver bakalım.

— İstersen manda! verelim. Çamaşır mandal... Nasıl?...

— Ver şu elli kuruşu yahu...

— İstersen tabak verelim, bardak verelim.

— Allah cezanı versin. Ver de ne verirsen ver, sen şu elli kuruşu ver.

Pantalonu tekrar alır eline, kapıdan fırlar. İki paçasını gerip, münasip bir deliğe gözünü uydurur. Karşı pencereleri seyre başlar.

— Gir içeri!

— İçerde yozukmez.

Yapışırım pantalonun paçasından, bir paça Yahudinin elinde, bir paça benim elimde. Derken, carrrt!.. Ben eşikten içeriye, Yahudi sokağın ortasına yuvarlanırız, ikimizin elinde birer parça kalır. Pencerelerden kahkahalar yükselir, mahallede bir şenliktir kopar.

Eskici yuvarlandığı yerden söylenir;

— Yordun mu, şimdi elli de etmez. Yirmibeş verelim.

— Ver... ver, yirmi beş ver.

Bü gidişle pantalonu hediye edeceğiz. Rezil olduğumuz da, caba...

Tevekkeli fakirlik rezillik demezler.

1946 «Markopaşa»

DALKAVUKLUK İSTEMEM

Yayın servisinden içeri girdi. Biz yayın servisinde dokuz arkadaş çalışıyoruz. Ben, onu ilk görüyordum. O içeri girince, bütün arkadaşlar ayağa kalktılar. En sonra da ben ayağa kalktım. Onun kim olduğunu bilmediğimden hiç ayağa kalkmıyacaktım. Arkadaşlardan biri dürttü:

— Şişşşt, Câzim Bey...

«Câzim Bey» sözünü duyar duymaz fırladım. Adamın parası yirmi, otuz milyonun üstünde. Üstelik bizim patron da...

— Oturun! diye bağırdı.

Hep birden oturduk, bir Şevki ayakta kaldı. Cazım Bey,

— Ayağa kalkmak da ne oluyormuş.. Ben dalkavukluğu sevmem... dedi.

Hâlâ ayakta duran Şevki,

— Başüstüne efendim, başüstüne. Oturalım efendim! Hakk-ı âliniz var beyefendi... diyor ama, yine dikelmiş duruyordu.

Yalnız öyle dikelmiş dursa iyi, ellerini iliklenmiş caket düğmesinin üstüne koymuş, boynunu kırmış, iki büklüm,

Şevki, bizim yayın servisinin şefidir. Belli bir şey, Câzim Bey, çok zengin olduğundan, parası için kendisine dalkavukluk edilsin istemiyor. Aferin adama. Karşısında elpençe duran Şevki'ye dik dik bakıyorum. Ama onun anladığı yok. Boyuna, Câzim Bey'in sözlerini tekrarlayıp,

— Evet Beyefendi. Herkes kendi işine baksın... deyip duruyor.

Câzim Bey, ona da, ayrıca,

— Oturun! diye bağırdı.

— Emredersiniz, oturayım efendim! dedi, ama Şevki yine oturmadı.

Olur rezillik değil. Adam düpedüz «Dalkavukluğu sevmem» diyor, o daha boynunu kırmış, evet efendim, sepet efendim, diyor.

Yanımda olsa, eteğinden çekip,

— Otur ulan, aşağı!... diye bağıracağım.

Câzim Bey, büsbütün kızdı:

— Otursana yahu! dedi. Ben öyle şeylerden hoşlanmam... Otur, işine bak!.

— Baş üstüne efendim, emredersiniz...

Diyor da oturmuyor. Câzim Bey, belki çekip gidecek, yada birimize bişey soracak, ama karşısında boynu, beli bükük Şevki'ye bakmaktan şaşırmış, ne gidebiliyor, ne de istediği şeyi sorabiliyor. Bu sefer daha yumuşak bir sesle,

— Otursanıza kardeşim, oturun rica ederim... Rahatsız olmayın, dedi.

Şevki de,

— Aman efendim, estağfurullah... Ne rahatsızlığı... Zatıâlinize karşı saygıda kusur etmiyelim de... demesin mi?

Câzim Bey, dayanamadı, güldü, ama pis bir gülüş, kızdığı belli.

— Adınız Şevki Bey'di değil mi?

— Evet efendimiz.

— Şevki Bey, ben böyle konuşmalardan da merasimlerden de hoşlanmam.

— Aman efendim, nasıl olur, estağfurullah... Ne münasebet, rica ederim.

Şeytan diyor ki, kalk, elinin tersiyle iki tokat at, omuzundan tut, oturt! Bizim yayın servisi şefi Şevki için arkadaşlar, dalkavuğun biri derlerdi de inanmazdım... Ben burada çalışmaya başlayalı bir ay bile olmamıştı...

— Otursanıza kardeşim!

— Aman efendimiz, huzurunuzda oturmaya teeddüp ederim. Müsaade buyurun ayakta durayım... Böyle daha rahatım efendim.

Yalvarıyor, neredeyse ağlayacak... Câzim Bey, sinirlendi. Şevki'yi oturtamıyacağını anlayınca, ona arkasını, bize de yüzünü döndü.

— Ben dalkavukluğu sevmem, anladınız mı? Bir daha ben içeri girdim mi, hiç kimse ayağa kalkmıyacak... Herkes kendi işiyle uğraşsın.

Câzim Bey, o kızgınlıkla kapıdan çıkarken, hâlâ ayakta duran Şevki, onun arkasından.

— Evet efendim, başüstüne... diyordu.

öğle yemeğine kalktık. Arkadaşlardan Kerim'e,

— Yahu ne dalkavuk adammış... Böylesini ne gördüm, ne duydum! dedim...

— O çeşit dalkavukluğun modası geçti, dedi, ona şark dalkavukluğu derler.

— Dalkavukluğun da şarkı, garbi olur mu? Zaten bu dalkavukluk şarka mahsus...

— Yooo... Öyle söyleme... Bir de Avrupalı dalkavukluk vardır. Şark dalkavukluğu geçti artık, eskidi... Anladın mı, modası geçti. Her insanın bir dalkavuğa ihtiyacı vardır. Sen daha yeni geldin, bilmezsin. Bu Câzim Bey var ya, her lâfının başında «Ben dalkavukluk istemem, dalkavukluktan hoşlanmam» der, durur. Ama bir Avrupalı dalkavuğa düşsün de bak. İnsan hele zengin oldu mu, yanında ille bir dalkavuk bulundurmalı. Bizim Câzim Bey çok zavallı bir adam. Yirmi, otuz milyonu var, malı mülkü, çiftliği, apartmanları, otomobilleri, karısı, metresleri var ama hiç mutlu değil. Çünkü dalkavuğu yok. İkidebir, «Ben dalkavukluk istemem» demesi, «istediğim gibi bir dalkavuk bulamıyorum...» demektir. Çok acıyorum zavallıya. Amerikan milyonerlerinin yanındaki sekreterlerin işi ne? Dalkavukluk. Ama onlarınki batılı dalkavukluk...

— Sen bu işin bilimini yapmışsın Kerim, dedim,

— Bilirim... dedi. Hem ilmini bilirim, hem felsefesini... Göreceksin, yakında çok şeyler olacak.

Bu konuşmamızdan sonra çok geçmedi. Kerim'in yakında olacağını söylediği çok şeyler olmaya başladı. Benim aylığım ikiyüzelli liraydı. Benden üç ay önce işe başlamış olan Kerim'in aylığı da benimki kadardı. O konuşmadan bir hafta sonra, Kerim'in aylığı birden üçyüz lira oldu. İki, üç yıldır çalışıp da hâlâ yüzelli lira alanlar mırıldanmaya başladılar. Onlar mırıldana dursun, Kerim'in aylığı dörtyüz oldu. Şefimiz Şevki de dörtyüz alıyordu.

Derken, Kerim beşyüz lirayla başımıza şef, Şevki de onun muavini oldu. Kerim, işe bile, haftada ya iki, ya bir gün uğruyordu. Aradan çok geçmedi. Kerim'i yediyüz elli lirayla başka bir servise aldılar.

Aylığı yükseldikçe, Kerim'le aramızdaki mesafe de açılıyordu. Ona, eski arkadaşları Kerim Bey, diyorlardı. Hele, bizim servis şefi Şevki, eskiden yanında çalışan Kerim'i görür görmez önünü ilikliyor, onunla: «Beyefendiciğim, zâtıâliniz» diye konuşuyordu.

Bir de duyduk, Kerim, Câzim Bey'le Avrupa gezisine çıkmış. Geziden dönüşte, Kerim'in aylığı duyduğumuza göre ikibin lira olmuştu. Ama ikibinde de kalmadı. Son duyduğum beşbin liraydı. Yaptığı işi pek bilen yoktu... Câzim Beyin sekreteri, muavini, vekili deniyordu. Câzim Bey olmadığı zamanlar işleri hep Kerim görürdü. Sonraları iş değişti. Kerim olmadığı zamanlar, onun işlerini Câzim Bey görmeye başladı.

Bu Kerim, çalışkan değil, becerikli değil, bilgili değil, bu adamın ne hüneri var, kimse anlamıyordu. Ama ben, batı dalkavukluğuyla böyle yükseldiğini anlıyordum. Bu batılı dalkavukluk nasıl iş, onu bilmiyordum. Sonunda bunu da öğrendim.

Câzim Beyin beş-altı müessesesi vardı. Bizim çalıştığımız, onun en eski işiydi. Müessesede çalışan herkese müessesenin kuruluşunun yirminci yıl dönümünün kutlanacağı bildirildi. Birer aylık ikramiye aldık. O gece, büyük otellerden birinin lokantasında, seksen kişilik bir de ziyafet verildi.

Batı dalkavukluğunu, Kerim'in başarısının sırrını ben işte o ziyafette öğrendim. Ziyafet masasının bir başında Câzim Bey, yanında da Kerim oturuyordu.

Ben Kerim'in üç kişi daha solundaydım. Çok merak ettiğim için Kerim'in her sözüne kulak veriyor, onun her davranışını inceliyordum. Câzim Bey tam eline bir kadeh alıp, şerefe kadeh kaldıracağı sırada, Kerim, onun elini tuttu :

— Olmaz! dedi, biliyorsunuz, dokunuyor size...

Câzim Bey,

— Ne olur, bir kadehçik... dedi.

Kerim sertti :

— Olmaz deyince olmaz... Siz bilirsiniz, istersenız için... Ama sonra ben karışmam. Biliyorsunuz, Kalbinize dokunuyor!

Câzim Bey, şerefe kaldırdığı kadehi yerine koydu, sandalyesine oturdu.

Bir ara Câzim Bey,

— Hava sıcak, şu pencereyi açalım!

demesiyle garsonlardan önce bizim şark dalkavuğu Şevki'nin masadan fırlaması bir oldu.

Bir yandan,

— Emredersiniz efendimiz! diye bağırıyor, bir yandan pencereye doğru seğirtiyordu.

Kerim'in sert sesi duyuldu :

— Bırak! Pencereyi açmayın!

Sonra Câzim Beye döndü :

— Yahu, ne yapıyorsunuz? Çocuk gibisiniz vallahi... Terlediniz canım... Şimdi pencere açılırsa ne olur?

Câzim Bey,

— Vallahi terlemedim... dedi.

— Nasıl terlemediniz. Terleyip terlemediğinizi ben bilmez miyim canım...

Câzim Bey, bardağına su koyuyordu. Kerim,

— Aaaaa!... diye bağırdı. Siz ne yapıyorsunuz Allah aşkınıza, çıldırdınız mı yoksa?

Câzim Bey,

— Hiç! dedi. Bardağa su koyuyorum...

Kerim başını sağa sola salladı :

— Allah Allah... Olur şey değilsiniz vallahi... Ben size su içiriyor muyum? Madem susadınız, bana neye sormuyorsunuz? Garson! Çabuk bir şişe soda getir!..

Câzim Bey ne yapmak istese, Kerim bırakmıyordu. O da, Kerim ne dese, kuzu gibi boyun eğiyor, arasıra şımarık çocuklar gibi Kerime nazlanıyordu:

— Müsaade et, bir kadeh içeyim, ne olur...

— Olmaz, olmaz dedik ya canım... Hiç sağlığınızı düşündüğünüz yok...

Az önce yaptığının tersini yapmaktan da hiç çekinmiyordu. Demin pencereyi açtırmayan Kerim, asıl şimdi herkes terlediği halde, Câzim Bey'e,

— Sıcak, değil mi? Sıkıldın..! dedi.

Câzim Bey,

— Yooo... sıkılmadım! dedi.

— Sıkıldın, sıkıldın... Ben bilirim. Açsınlar şu pencereyi.

Bizim şark dalkavuğu Şevki, çatalı bıçağı elinden attığı gibi fırladı,

— Emredersiniz efendim! diyerek, pencereyi açmaya koştu.

Câzim Bey,

— Yahu, kaç defa söyledim!.. Ben dalkavukluktan hoşlanmam diye!... Bırakın efendim, pencereyi garson açar. Size ne?

Şevki,

— Başüstüne, emredersiniz. Oturayım efendim. Hiddet buyurmayın! dedi.

Câzim Bey,

— Bir cigara içebilir miyim? diye Kerim'e sordu.

Kerim,

— Ama, bir tane, dedi. Bir tane daha içmek isterseniz, bırakmam... Bugün dördüncü cigara oldu.

Gözüm, kulağım onlardaydı. Bir ara,

— Yahu, ben size bu spor kahverengileri ziyafete giderken giymeyin diye kaç defa söyledim... dedi, illallah... Dilimde tüy bitti. Çok zevksizsiniz... Bir dakika yanınızdan ayrılsam, ille de bir münasebetsizlik yaparsınız.

Câzim Bey'e baktım. Koca milyoner, şımarık bir çocuk olmuş :

— Aman, unuttum işte...

Kerim, masadakilere,

— Vallahi çocuk gibi bir adamdır! dedi. Bilemezsiniz.

Şark dalkavuğu Şevki atıldı ;

— Aman efendim, estağfurullah!

Câzim Bey onu,

— Sus, sen sus! diye payladı. Ne dalkavuk adam yarabbi. Çocuk gibiyimdir ya... Elbette çocuk gibiyim... Kerim Bey olmasaydı, kaç defa hastalanıp ölmüştüm...

Kerim, kol saatine baktı,

— Haydi bakalım! dedi. Senin yatma zamanın geldi. Hadi kalk...

Câzim Bey,

— Biraz daha oturalım! diye boynunu büktü.

— Olmaaaaz... Saat dokuzbuçuk... Eve gidene

kadar on. Geç bile kaldık... On dedi mi, yatakta olmalısınız. Hadi bakalım!

Kalkarken Kerim elini kadehe attı. Hemen eline yapıştım :

— Ne yapıyorsunuz siz Allahaşkınıza... Demindenberi bakıyorum, beş kadeh oldu. Siz hiç sıhhatinizi düşünmez misiniz! Çekin elinizi!

Bir iyice payladım. Kerim,

— Ne olur, şunu da içeyim! diye yalvardı.

— Bu seferlik neyse, ama bir daha görmiyeyim.

Elini omuzuma koydu, beni bir kenara çekti:

— Aferin! dedi. Doğulu dalkavuklukla, batılı dalkavukluğun farkını hemen kavradın... Daha bizim batıdan alacağımız ne kadar ders var. Biz daha dalkavukluk etmesini bile bilmiyoruz. Sen kaç lira aylık alıyorsun?

— İkiyüz elli...

— Beşyüz yaptım. Yarın, Şevki'nin yerine sen şef olacaksın, o da senin muavinin...

Şevki koşup kapıya gelmiş. Câzim Bey'i etekliyordu :

— Allah ömürler versin beyefendiciğim... Sağ olunuz, var olunuz. Bu akşamki ziyafette bizleri bahtiyar ettiniz.

— Çekil ordan dalkavuk!... diye bağırdım. Dalkavukluğu da rezil ettin, çekil!... Yıkıl, gözüm görmesin.

— Bu hikâye daha önce, «Ölmüş Eşek» adlı kitapta çıkmıştır. —

MUTLULUĞUMU
SANA
BORÇLUYUM

— Azizim, bir kadınla tanıştım, sorma...
— Çok mu güzel?...
— Ne diyorsun birader... İşte bak, resmi de var.
— Gerçekten güzelmiş!.. Kaçırma bari.
— Kaçırır mıyım yahu!.. Sen bendeki göze baksana.
— Sana ilgi gösteriyor mu?
— Oldukça...
— Kadının kalbini fethetmiye bak!.
— Bütün hünerimi göstereceğim.

*

— Ne haber, ne var ne yok?..
— Vallahi iyilik... Geçen gün anlatmıştım ya, hani bir kadın var, diye...
— Eeee?..
— Alev bacayı sardı. Deli gibi seviyorum.
— O da seni seviyor mu?.

— Bilmem.

— Kendini sevdirmeye çalış!

— Nasıl sevdireyim?

— Bilirsin, tecrübem çoktur. Hediye al. Kadınlar çiçeği sever, özellikle karanfil, hele kırmızısı... Sonra efendim, pahalı hediyeler de al... ikidebir çok zeki olduğunu söyle. Kadınlar övülmekten hoşlanır.

— Dediklerini yapacağım.

*

— Ah... Sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum.

— Ne oldu?..

— Azizim, sen kadın ruhundan anlıyorsun. Senin reçeteyi yaptım. Kadın bana yüz vermiye başladı. Söyle Allahaşkına, başka ne yapayım?

— Sinemaya götür. Ama sakın ciddî bir film olmasın... Ya çok acıklı, ya sulu komedi, ya da müzikal film olsun. Sinemadan çıktın mı, mutlaka bir pastahaneye uğra. Vanilyalı dondurma ısmarla. Mutlaka vanilyalı olsun. Sonra ikram etmek için, daima cebinde şokola draje bulundur, unutma!

— Sen ne dersen yapacağım. Bu kadın için deli oluyorum.

*

— Dün sinemaya götürdüm. Sinemada şokola draje verdim, bayıldı. Sinemadan sonra bir pastacıya gittik, vanilyalı dondurma ısmarladım. «Çok zevk sahibi bir erkeksiniz» dedi. Bu hafta bir yere gezmiye gideceğiz, söyle Allahaşkına nereye götüreyim?

— Bana kalırsa Büyükada'ya götür. Eşekle tur

yaparsınız. Plaja gidersiniz. Sonra dansedersiniz. Ama yalnız valslere kaldır.

— Ah yarabbi... Şu kadını bir elde edebilsem!..

— Dediklerimi yap, edersin.

— Vallahi, sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum.

— Estağfurullah... Ben sana tecrübelerimi söylüyorum, o kadar.

*

— Nasıl, geçen hafta gezmiye gittiniz mi?

— Gittik... Aman ne eğlendik. Ama kadından iş çıkaramıyorum.

— Neye?

— Evliymiş! Yalnız kuru kuruya gezip tozuyoruz.

— Kocasını mı seviyor?

— Yok canım, eşşek gibi bir kocası varmış. Dangalağın birisi, diyor. Hiç kadın ruhundan anlamaz, kabasaba biri diyor.

— Vah zavallı kadın. Neye boşanmıyormuş?

— «Sana güvenebilsem, bugün boşanırım» diyor. Ah nasıl yapayım, bilmem ki...

— Arkasını bırakma.

*

— Ne oldu? İşleri ilerlettiniz mi?

— Sorma... Daha bir kere öpemedim bile. Çok çekingen. Ama beni sevdiğini anlıyorum.

— Hediye almakta devam et. Meselâ güzel losyonlar al. Özellikle «Skandal» al... Sonra meselâ, ne

bileyim ben, bir kumaş al. Kadınların çoğu maviyi sever, havaî mavi bir kumaş.

— Ya kocası çakarsa?

— Nereden çakacak? Baksana kadın aptalın biri demiş... İstersen kumaşı ben seçeyim...

— Peki... Hemen alayım!...

— Durum ne yolda?

— Çok iyi gidiyor. Losyonu görünce, bu benim kokum, dedi. Kumaşın rengine bayıldı. Ama birader, hâlâ okul çocukları gibiyiz... Söyle, bu kadını nasıl elde edeyim?

— Yahya Kemal'den şiirler oku... Kocandan ayrıl evlenelim de...

*

— Çoktan beri görünmedin, nerelerdeydin?

— Gelemedim. İşler aldı yürüdü. Kadın kocasından boşandı.

— Evleniyor musunuz?

— Tabiî...

— Aman vakit kaybetme. Ne olur, ne olmaz...

*

— Sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Dün evlendik. Mutluluğumu sana borçluyum. Senin sayende evlendim.

— Asıl ben sana teşekkür ederim kardeşim. Ben de mutluluğumu sana borçluyum. Çünkü, ben de senin sayende karımdan ayrıldım.

— .....!!!

A N A H T A R

İbrahim,

— Haydi bara girelim, dedi.

— Girelim ama İbrahim, sonra bizi donsuz kapı dışarı ederler, dedim.

— Çocuksun yahu!.. Bizim gibi kurtlar da kafese girecek değil ya!...

Aptala malûm olur, derler, bu gece içim pırpır ediyor.

Kapısında renkli neon ışıkları yanan, iki kat merdivenle inilir, yerin dibinde bir bodruma girdik. Bir masaya geçtik. O sırada caz başladı. Hakem dövmek için sahaya fırlayan futbol seyircileri gibi, masalardaki erkekler, kadınların üzerine atıldılar. Garson geldi.

— İki votka...

Yandaki masadan bir kadın, sigara ağzında,

— Affedersiniz, ateşiniz var mı? dedi.

Biliyorum, ateş versem, arkası gelecek, garanti kazıklanacağız. Ben başımı çevirdim, İbrahim çakmağı çaktı.

— Teşekkür ederim efendim.

— Estağfurullah.

— İbrahim'e bir çimdik attım:

— Uzun etme!...

Bu İbrahim de, barlarda çok paralar yemiş adam, toy değil. Bana gelince, övünmek gibi olmasın, yirmi yıldır, tâ Macar kızları zamanından beri bar kadınlarının sicilini tutmuşumdur.

İbrahim,

— Bu numaraları yer miyiz yahu? dedi.

— Yemesine bal gibi yeriz ya, şimdi yemenin sırası değil...

Yan masadaki kadın derin derin içini çekti:

— Yalnızlık ne kadar zor şey, değil mi efendim?

Ben başımı tavana kaldırdım.

İbrahim,

— Yalnızlık Allaha mahsus hanımefendi! demesin mi?

Söylemeyi unuttum. Burası öyle, ikibuçuk kâğıda bir kokteyl içilip de, kızları değiştire değiştire sabahın üçüne kadar zıpzıp zıplanılan kıtipiyoz barlardan değil. Her konsomatris kız, geceliğini en azından yüz papele getirmezse, meslek şerefinden kaybeder, rahatsızlık duyar. Bunu da biliyoruz hani. Yan masadaki kadın İbrahim'e,

— Kulağınıza bir şey söyliyeceğim, dedi.

İbrahim, başını uzatınca, ben içimden,

— Tamam, dedim. İbrahim elden gitti. Bari ben dayanayım.

İbrahim, karıyı koluna aldı, bar Ameriken'e geçtiler. Ben masada yalnız kaldım. Kadınlarla göz göze gelmiyeyim diye, başım yukarıda, gözlerim tavanda,

— Sizi bir yerden tanıyorum galiba.

Gözlerimi tavandan indirdim. "Melûl, mahzun"

bir çift göz, inci dişlerin parıltısı görünen, yarı açık ve nemli, Fecriâticilerin deyimiyle, «davetkâr dudaklar»...

— Zannetmem! dedim.

— Masanıza gelebilir miyim?

— Başka yer yoksa buyurun...

Kadın, yanımdaki boş sandalyeye çöktü. Ayıp değil ya, herkesin bir huyu vardır; beni de böyle, uçuk benizli, esrarlı bakışlı, güler mi, ağlar mı anlaşılmaz, erkek sesli kadınlar perişan eder.

— İsmim Alis...

— Teşekkür ederim, benim ismim Hasan...

— Çok memnun oldum.

Tam o sırada garson geldi. Benden önce davranıp garsona,

— Bir şey istemez! dedi.

Allah Allah... Bu kadar tokgözlü bar kadınına ilk rastlıyorum. Bu sefer ben,

— Bir şey içseydiniz, dedim.

— Teşekkür ederim, dedi, biliyor musunuz ben bu muhite bir türlü alışamadım. İçkiyle başım hoş değil.

— Yaaa!...

— Derdimi anlıyacak bir insanla başbaşa konuşmaktan başka zevkim yoktur.

Sonra anlatmaya başladı. Babası Ermeni, annesi Rum; kendisi Türkmüş. Bu hayata acıklı bir maceranın sonunda düşmüş. Bir sevgilisi varmış, tıpkı bana benziyormuş. Yalnız yüzü, boyu posu değil, sesi, hareketleri de tıpkı benmiş... Kendisini yüzüstü bırakıp gitmiş. Onun için benim yanıma gelmiş.

— Ben başka bar kadınları gibi değilim, diyordu, hayatımdan iğreniyorum.

Anlattıkça, neredeyse ağlıyacağım. Dünya yüzünde böyle kadınlar da mı var? Yahu, bu benim bütün ömrümce aradığım kadın. Bu sefer ben üsteledim:

— Rica ederim, bir şey içelim...

— Eğer benim ısmarlamama müsaade ederseniz, içelim.

Hoppala!... Kadın bana tutuldu galiba... Eh, bir kadının da bir kalbi yok mu canım? Kendimi yokluyorum, öyle âşık olunacak bir surat da yok bende...

Alis'i hemen hemen zorla bar Ameriken'e götürdüm. Bir de baktım bizim İbrahim, deminki sarışın bombayla birbirlerine iyice, sarmaşdolaş yamanmışlar, Ahtapot olmuşlar, sanki tek kişi...

— Ne içersiniz?

— Kokteyl...

Alis,

— O gözlerin yok mu? diyor, hayatımda gördüğüm en güzel gözler.

Şu Alis zevk sahibi kadın canım. Bir zamanlar benim deli divane olduğum bir kadın vardı, bana hep,

— Gözlerine bakmağa tahammül edemiyorum, derdi.

— Baksana bay barmen. Bize birer kokteyl daha ver...

— Ben senin gözlerine vuruldum.

İnce kadın şu Alis!,..

— Bize cinfis ver!...

— Eğer bu güzel gözlerin benden başka bir kadına bakarsa oyarım vallahi!...

— Aliscim, senden başkasına bakarsam gözlerim kör olsun... Garson, bize birer tane viski!

İbrahim'e baktım, gözleri süzüm süzüm süzülmüş. Anlaşılan kadın onu adamakıllı kazıklıyor.

Alis,

— Ölünceye kadar gözlerimi gözlerinden ayırmasam! diyor.

— Ayırma şekerim.

— Allah ayırmasın...

Benim gözlerimde de arpacık hiç eksik olmaz, biraz da kanlıdır. Ama, aynaya bakınca kendim beğenirim.

— Garson!... Ne içersin Alisciğim? Bol... Evet bol getir.

O sırada Alis, çantasından bir anahtar çıkardı:

— Hayatım, dedi, a! şu anahtarı... Benim apartımanın anahtarı. Bu gece saat dörtte gelirsin. Tarlabaşı, Salkımsaçak sokak, No. 14, Şeref apartımanı. İkinci kat. Seni buradaki kadınlardan kıskanıyorum.

Ne yüksek duygulu kadın!

— Garson, hesap!...

Adisyonu önüme dayadı, 285 lira... Ben kıvranmaya başladım. İbrahim'e baktım, görünürlerde yok.

— Aliscim, benim yüz yetmiş liram var. Hesap 285 lira...

Zavallı Alis'in rengi uçtu,

— Sanki ne diye içtik bu kadar? dedi, bu herifler insafsızdır. Para vermeden bırakmazlar. Bende de vallahi on beş lira var.

O zaman aklıma geldi.

— Aman, Alis rezil oldum. Şu kol saatimi vallahi üç yüz yirmiye aldım, on sekiz taşlıdır.

— Burada ona yüz lira vermezler.

— Dolma kalemim var, altın. Yüz liraya aldım.

— İmkânı yok, dedi.

Altın kol düğmelerini de çıkardım. Alis hepsini aldı, patrona götürdü.

On beş dakika sonra döndü:

— Elli lira bir hesabın kaldı, ben öderim, dedi.

— Teşekkür ederim, ne iyi kalplisin... Ben yarın getiririm sana...

— Bu gece bekliyorum, mutlaka gel... Ah o gözlerin!...

Bardan çıktım. Saat dörde kadar sokaklarda başıboş dolaştım durdum. Saat dört... Anahtar elimde, Salkımsaçak sokağını arıyorum. Bekçilere sordum, bilmiyorlar. Sabah oldu.

Eve gittim yattım. Akşam üzeri uyanmışım. Mutlaka Alisciğimi bulmalıydım. Tarlabaşının bütün ara sokaklarını teker teker aradım. Gece yarısına kadar sokak aralarında dört döndüm. O sırada bizim Macit'e rastgeldim.

— Vay Macitciğim, ne arıyorsun buralarda?

— Bilâder, dedi, bu gece bir bara gittim. Bir kadına rastladım. Vallahi görsen, hiç bar kadını demezsin... Evinin anahtarını verdi. Eve dörtte gelecek.

— Adresi?

— Salkımsaçak sokak No. 14, Şeref apartımanı.

— Adı?

— Alis.

— Barda çok para verdin mi?

— Senin bildiğin bar kadını değil... Vallahi zorla içirdim. Dört yüz lira hesap verdim ama, helâl olsun...

Yanımızdan geçen biri, bize sokulup,

— Affedersiniz, dedi, Salkımsaçak sokak neresi?

— Siz neresini arıyorsunuz?

— No. 14, Şeref apartımanı!...

Cebimden anahtarı çıkardım,

— Apartımanın anahtarı bende, dedim.

İsterseniz, gece yarısından sonra, Tarlabaşının ara sokaklarını bir gezin. Elinde anahtar, Salkımsaçak sokak, Şeref apartımanını arayan en az onbeş yirmi kişiye rastlarsınız.

BİR KIZ NİKÂH GÜNÜ KAÇMIŞTI

Onaltı yaşındaki Emel, tam nikâh sabahı ortadan kayboldu. Aradılar, taradılar, konukomşuya, arkadaşlarına, gidebileceği her yere sordular, bulamadılar. Yok, yok... Koca adayı kapıya dayandı:

— Ulan beni siz enayi mi bellediniz?... Çıkarın kızı, ben dolmaya gelmem!... Bir mal bir kere satılır be!... Sizin foyanız şinci çıktı ortaya... Demekleyim kızı gösterip, gösterip, vatan evlâtlarını kaz gibi yoluyorsunuz ha!...

Emel'in annesi babası,

— Aman Sülüman Efendi, kapının önünde bağırma, gir içeri de anlaşalım! dedikçe Emel'in babasından dört beş yaş büyük olan damat direk direk bağırıyordu:

— Biz bu memlekete soyulmaya gelmedik be!.. Benim şerefim var ulan!.. Avuçnan parayı zebil et-

tim. Beni mâfettiniz. Ben o paraynan sekiz karı alırdım. Neymiş ki, gözü açılmamış karımız olsun dedik.

İki gözü iki çeşme ağlayan Emel'in annesi,

— Sülüman Efendi, n'olursun, gel içeri de istediğini söyle! diye yalvarıyordu. Mahmutpaşa'da dokumacılık yapan Süleyman, direk direk bağırıyordu:

— Beni kazıklayacak daha anasının karnından doğmadı. Ben adamın...

Konukomşu araya girdiler. Dokumacı Süleyman,

— Yedirdiğim paraları versinler vazgeçeyim!.. Yoksam... dedi.

Emel'in babası,

— Napalım, Sülüman Efendi, dedi, helbet verecaz... Ben senden iyisine kızımı verecek değilim ya... Ama besmelesiz piç, namısımı iki paralık etti. Biz tükürdüğümüzü yalamayız.

Emel'in annesi,

— Eksikolma, ne dedikse yaptın.. dedi, eşarp dedik eşarp aldın, iskarpin dedik iskarpin aldın...

Dokumacı Süleyman,

— Hem de ne iskarpin!, dedi, acaba onun sülâlesi öyle iskarpin görmüş mü? Şurdan sağsâlim çıkmaya kısmet olmasın, «İkinci cıgara paketini öperek» nah şu nimet gözüme dizime dursun, haftalığımı o iskarpine yatırdım be! Bir erkek evlendi miydi, karısının gözü dışarda olmamalı! Di mi ya?.. Efendim?... Bu sebepten dolayı, kızınıza her ne almışsam hepsini geriye iade etmenizin icab ettiğini...

Emel'in babası,

— Tabiî... dedi, hepsini... geri veririz...

Karısına,

— Sülüman Efendi o namıssıza ne almışsa getir buraya!... dedi.

Emel'in annesi, kucağında getirdiklerini döşemeye döktü. Dokumacı Süleyman, yerdeki malları birer birer saymaya başladı:

— Bi çit topuklu terlik... Hem ne terlik almışım be!.. En ekistirasından... Mahmutpaşayı alt üst etmiştim o gün...

Emel'in annesi,

— Gözüne dizine dursun inşallah... diye kızına ilendi.

— Üç metre, efendime söyliyeyim, neydi bu cenabetin adı?... Nah, bir daha bulur da giyer o... Yandım ben!.. Amma da kazıklanmışım ulan!... Bu çorapları almam, giyilmiş bunlar.

Emel'in annesi,

— Vallahi billahi bi defa giydiydi... dedi.

— Olsun... Giyilen mal geri alınmaz. Parasını verirsiniz, sekiz buçuk lira... Halis naylondur yâni... İnanmazsanız, aldığım yerin adresini vereyim, gidin fiyatını sorun... Bir havlu... iki don... Bu donları da almam. Babasının malı gibi giymiş be!... Alacağım karıya ben bu müstamel donları nasıl veririm?... Eşarp... Buruşmuş ama, hadi niyse...

Dokumacı Süleyman mallarını geri alırken, komşu kadınlar, böyle bir kocayı kaçırdığı için Emel'e kızıyorlardı.

— Ben ona, iki buçuk liraya bi de küpe almıştım, nerde o?

Bütün mallar tamam olduktan sonra, dokumacı Süleyman, Emel'e yedirdiği paraları sayıp dökmeğe başladı :

— Bi kerem onu mahallebiciye götürmüştüm. Neye dersen, her bi şeyi bende görsün, dedim. Karı milletinin gözünü doyurmazsan, gözü dışarda, olur... Efendim? Ye ulan, dedim, ne canın çekiyorsa ye... Şunlardan isterim, dedi, kaymaklı ekmek kadayıfı... Ben bu kız yüzünden mââfoldum bel... Üç kerem de sinemaya götürdüm. Hani, dünyayı görsün diye, o gün dolmuşa bilem bindirdim. Vay kafa vay!... Ulan Sülüman, nasıl yaşa bastın be!... Tuh babasının canına.. Ben anlamam, yanmışım ben... Ona bi apartman parası yedirdim, paramı isterim.

Emel'in babası,

— Haklısın Sülüman Efendi, dedi, ne desen haklısın kardeşim...

— Dur bakıyım... Şincik hepsini toparlıyamıyorum. Kafa mı kaldı? Hâââ... Bir kere de içkisiz ayile matinasına götürmüştüm. O gün, tam on kâhat verdim. Benim gibi adama bu yapılır mı ulan?... Yapılır mı be!...

Emel'in babasına döndü,

— Hatırlarsın, dedi, hani bi akşam eve kulüp rakısı getirmiştim... Palamut balığıyla domatesi de saymıyorum. Zaten batmışım, o da benden gitsin...

Dokumacı Süleyman, Emel'e harcadıklarını bir bir kaleme vurdu, 218 lira tutuyordu. Emel'in babası,

— Yavaş yavaş öderiz!... dedi.

Süleyman,

— Anlamam, dedi, mahkemeye giderim, bana derim kızlarını verecekler diye derim, beni kaz gibi yoldular, derim, dolandırdılar, derim, sonra, ayriyetene sizden tanzifatı maneviyat parası da alırım... Öyle ya, siz benim şerefimnen oynadınız...

Bu sırada gecekondunun kapısında bir otomobil durdu. İçinden çıkan Emel tanınmıyacak hâle gelmişti. İki günde bambaşka bişey olmuştu. Annesi, babası, dokumacı Süleyman karşılarında Emel'i o kılıkta görünce şaşırıverdiler. Eline geçirilince saçını başını yolacağını söyleyen annesi, geberteceğim diye yemin eden babası donmuşlardı. Hele dokumacı Süleyman'ın ağzı açık kalmıştı. Üstünde Japone kollu, ipek emprimeden dekolte entari. Kollarda bilezik... Saçlar ondüleli, sarıya dönmüş...

Komşular birbirlerinin kulağına,

— Artiz olmuş galiba... diye fısıldadılar. Emel içeri girerken, dokumacı Süleyman,

— Paramı yediniz... Kızınıza avuç dolusu para döktüm, 218 liramı isterim!... diye bar bar bağırmaktaydı.

Emel annesine sordu:

— Ne istiyor bu herif?

— Parasını...

— Ne parası?

— Seni mâlebiciye götürmüş, çorap almış...

Dokumacı Süleyman,

— Yok be yahu, dedi, ben öyle para lâfı edecek sütü bozuk erkek miyim?.. Ayıp ettiniz, milyonumu yese fedâ olsun, benden yana hepsi helâli hoş olsun...

Emel başını geriye attı, kaşının birini kaldırdı,

— Şimdiye kadar sesimi çıkarmadım, dedi, ama şimdi çalışıyorum. İki dünya bi arıya gelse, ben sennen evlenmem...

Omuzuna asılı rugan çantasından üç tane yüz liralık çıkardı, dokumacı Süleyman'ın önüne attı.

— Benim patronum, dedi, 218 lirayı otelin garsonuna bahşiş diye veriyor, anladın mı sen? Al para gör de gözün doysun!..

Emel arkasını döndü. Hışımla başını çevirip, omuzunun üstünden bir kere daha dokumacı Süleyman'a baktı. Sonra kapıyı hızla çekti. Kapıda bekliyen arabaya binince şoföre,

— Çek Beyoğluna!.. dedi.

Dokumacı Süleyman, Emel'in annesine,

— Bi şişe de kolonya almıştım, onu da verin, artık gideyim, dedi.

N E V E S E R'D E N
E S E R
Y O K

Bir genç odaya girdi, çok kibar bir edâ ile,

— Efendim, dedi, «Akasyaları bitten koruma cemiyeti» nin Boğaz gezintisine zatıâiinizi davet ediyoruz.

Herşeyden önce bu «zatıâliniz!» sözüne kesildim. Demek adamdan sayıp bizi de davete kalkmışlar.

— Çok teşekkür ederim, dedim, gezintiniz ne zaman?

— Yazıyor, diye masanın üzerine bir davetiye bıraktı. Elime aldım, baktım, şunlar yazılıydı :

Akasyaları bitten koruma cemiyetinin,

Yüksekkaldırım Parti Bucak Başkanı Sayın Bay Vali'nin yüksek himayelerinde, henüz onsekiz yaşına basmamış olanların menfaatine tertip ettiği Boğaz gezintisine, eşinizle birlikte teşrifinizi saygı ile rica ederim.

İki kişilik - 15 lira

Davetiyenin altında, 15 lirayı görünce bende şafak attı. Acaba bu delikanlı, davetiyeyi parayla mı satmak istiyordu? Yoksa?.. Kendi kendime bir evham geçirdim, her halde gençler benim de aralarında bulunmamı istiyorlar, dedim.

Bütün bunlar olurken, karşı masada bizim Celâl, çaktırmadan kıskıs gülüyordu. İkimiz de aynı gazetenin yazarıyız.

Davetiyeyi cebime koydum, bir büyük adam cakasıyla,

— Beni hatırladığınıza çok teşekkür ederim. Çok meşgulüm ama, gelmeye çalışırım, dedim.

Yangözle Celâl'i dikizliyorum. Sinsi sinsi gülüyor. Bu adam beni zati hiç çekemez. Delikanlı,

— Bir tane yeter mi? Başka davetiye istemez misiniz? diye sordu.

Kendimi önemli insanlar arasına katarak,

— Davet edeceğiniz başka şahsiyetler de vardır, dedim.

— Çok bastırdık, istediğiniz kadar verebilirim, dedi.

— Eh öyle ise, iki tane daha verirseniz memnun olurum.

Delikanlı, masanın üzerine iki davetiye daha bıraktı.

— Teşekkür ederim, dedim.

Yüzüne baktım, oğlan ayakta, o da gözüme bakıyor. Biriki dakika kadar böyle karşılıklı bakıştık. Her halde delikanlı, tanınmış bir yazarla biriki lâf etmek istiyor, diye düşündüm.

— Buyurun, oturmaz mısınız?

— Teşekkür ederim, rahatsız etmiyeyim...

— Estağfurullah.

Delikanlı, karşıma sandalyeye oturdu. Kimbilir buradan arkadaşlarının yanına gidince, bire bin katıp, benimle neler konuştuğunu ballandıra ballandıra anlatacak, övünecek... Beni hatırlamış, buraya ka-

dar gelmiş, üç de davetiye verdi. Buna karşılık bir şey yapmam gerekir.

— Bir kahve içer misiniz?

— Teşekkür ederim.

— İçin, için bir kahve...

Celâl hâlâ, belli etmeden gülüyor. Büsbütün çatlatmak için, inat olsun diye bir kahve de ona ısmarladım. Kahveler geldi, içildi. Delikanlı ayağa kalktı,

— Artık müsaadenizi rica edeceğim, dedi.

Ben de ayağa kalktım,

— Estağfurullah, dedim, beni hatırlamış olduğunuz için tekrar teşekkür ederim. Çok önemli bir işim çıkmazsa gelmeye çalışacağım. Güle güle... Yine buyurun, beklerim...

Delikanlı hâlâ gözümün içine bakıyordu.

— Parasını almak için, sonra mı geleyim? dedi.

Celâl «kik!» diye bir ses çıkardı, mendili ağzına kapayıp öksürdü. Vay anasını, üç davetiye on beşerden kırk beş...

Davetiyeleri cebimden çıkardım, evirdim, çevirdim. Delikanlıya,

— AaaL Bakın, görmemiştim, dedim, buraya eşinizle birlikte diye yazmışsınız. Halbuki ben bekârım, onun için ne yazık ki...

— İlle eşiniz olması şart değil, başka kadın da olabilir.

— Vallahi hiç tanıdığım kadın da yok...

— Yalnız da gelebilirsiniz.

— Ne gündü bu gezinti?

— Bu pazar.

— İmkânı yok. Bu pazar günü için bir yere söz verdim.

— Zarar yok efendim, bir başkasına verirsiniz, o gelir.

Boynumu büktüm,

— O halde iki tane yeter, dedim, birini uzattım.

Elim havada kaldı. Delikanlı onu da almak istemiyor. Bayram harçlığı verir gibi, cebine bıraktım. Daha o sabah elektriğe yatırmak için aldığım otuz lira avansı delikanlıya verdim.

İnsan, kötü yaratık... Mutluluğunu başkalarından kıskanıyor da, başına bir felâket geldi mi, başkaları da paylaşsın istiyor.

— Celâl sen de alsana! dedim...

— İşim var, gelemem, dedi.

Ben, delikanlıdan önce,

— Maksat, bir hayır cemiyetine yardım... dedim.

Kafese girmedi. Delikanlı gitti.

Celâl,

— Çok enayisin! dedi.

— Canım, bunun enayiliği var mı? Çocuk, ünlü bir yazar diye kalkmış buraya gelmiş..

— Yahu o senin kim olduğunu, ne iş yaptığını, adını bile bilmiyor.

Artık dayanamadım. Ne kıskanç adam olduğunu anlatmak için,

— öyle olsa sana da gelirdi, doğru bana geldi, dedim.

— Enayiliğini gözünden anladı da onun için doğru sana geldi, dedi.

— Sen öyle bil!..

— Sen de öyle bil!..

Evde davetiyeleri gösterince karım,

— Bunlara otuz lira mı verdin? diye bağırdı.

— Yok canım, para verir miyim? dedim, gençler ünlü yazarım diye davet etmişler.

Karım hemen komşulara gitti. Onun yerli yersiz, herkese bir münasebet icap edip, «Bu pazar, bizimkini davet etmişler. Boğaza gideceğiz!» diye haberi bütün mahalleye yaydığını biliyorum. Ben de doğrusu, akşam kahvede arkadaşlara, yolda rastladıklarıma, hattâ bir sırasını düşürüp dolmuşta yanıma oturanlara, davetiyeleri gösterip, sanki hiç önemsemiyorum gibi,

— Gençler davet etmişler de... Bizim gazetecilik mesleği de böyledir işte, davetten başımı alamıyorum!.. diye övündüğümü sizden saklıyacak değilim.

Bizim aileyi tanıyanlar tanımıyanlar, hepsi o pazar Boğaz gezintisine davetli olduğumuzu öğrenmişlerdi.

Bizim bir İhsan vardır, taa okuldan arkadaşım; beni hep, bir baltaya sap olmadım, diye küçümser. Nasıl olsa iki davetiye var ya... Onu da o pazar davet ettim.

Davetiyenin arkasında; «Saat sekizde köprüden kalkacak Neveser vapuruna binilecek!» diye yazıyordu. Gerçekten evlerine uğrayıp bizim İhsanları da aldık. Yedi buçukta köprüye geldik. Ben ihsan'la kesiyorum artık:

— Birader, işlerim de çok... Elimde ısmarlanmış iki roman var, hâlâ bitiremedim. Davetlerden baş kaldıramıyorum kî... Gitmesem olmaz, darılırlar...

Aradan bir kaç dakika geçiyor:

— Bizim meslek böyledir işte. Dün akşam, Başbakan gazetecileri Parkotele davet etmişti, fazla kaçırmışım, sabahleyin zor kalktım...

Saat sekize geliyor. Neveser görünürlerde yok. Sakın Üsküdar iskelesinden kalkmasın... Orada da yok... Ada iskelesinde de yok...

— İşte böyle İnsancığım, önceki gün Vali gazetecileri Büyükdere fidanlığına çağırmıştı. Bir şeftali yedik, Allah seni inandırsın, herbiri kafam kadar.

Saat sekiz buçuk... Eh, sen bizde tarifeleri bilmez misin şekerim?

Şu İhsan, benim ne adam olduğumu iyice anlasın...

— Geçen akşam Haiti sefiri, Yeşilköye davet etmişti. Ayni akşam uluslararası bir toplantıya davetliydim. Sen olsan hangisine giderdin ihsan? Ben de öyle yaptım. Yarım saat birinde, yarım saat öbüründe kaldım.

Yahu saat on... Nerede kaldı bu Neveser? Çocuklar vızıldanmıya başladı... Köprüdeki bütün iskeleler arasında koşuyorum, ortada Neveser yok... Kalabalığa şöyle baktım. Hepsinin ellerinde bizim davetiyelerden. Herkes Neveseri bekliyor. Kimi «dolandırıldık galiba!..» diyor, kimi, küfür ediyor, kimi hâlâ bekliyor, kimi de dönüp gidiyor.

Saat bir buçuk... Tepem attı. Ne olsa gazeteciyiz ya. Ben onlara şimdi gösteririm. Eğer bir mandepsiye bastırıldıksa, vallahi duman attırırım. Bir hışımla, iskele başmemurunun odasına girdim. Ben daha ağzımı açmadan, adam elimdeki davetiyeyi görünce, gülerek,

— Neveser değil mi beyim? dedi...

— Evet, dedim, hâlâ Neveser'den eser yok!...

Başmemur,

— Neveser vapuru, bundan onbeş sene evvel

ıskartaya çıkarıldı. Hurda makineleri Hollanda'ya satıldı, teknesi de Haliç'te, Ayvansaray'ın önünde...

Dışarı çıktım.

İhsan,

— Ne olmuş? diye sordu.

— Saat sekiz dedikleri, akşamın sekiziymiş. Vapurla mehtap gezintisine çıkılacakmış, dedim.

Davetiyeler ellerinde kalabalık hâlâ bekliyordu. Enayilik paylaşılınca insana hafif geliyor. Benden başka enayilerin de bulunmasına sevindim.

Bir başka vapura bindik, Küçüksuya gittik. İhsan'a, dönünceye kadar hep davet hikâyeleri anlattım.

Akşam gazeteye gelince, Celâl sordu,

— Gezinti nasıl oldu?

— Gelmediğine öyle enayilik ettin ki... Aman ne eğlendik, ne eğlendik... On dört kişilik incesaz bir tarafta, mükemmel bir caz, danslar, şarkılar, yemekler... Bütün ses sanatkârları oradaydı. Helâl olsun otuz lira... İnsan yüz liraya böyle eğlenemez vallahi...

Celâl,

— Şu haberi bir muhabir getirdi, başlık çıkar da birinci sayfaya verelim, dedi.

«Yeni tarzda bir dolandırıcılık. Bir hayır cemiyetinin adını kullanarak, yirmi yıl önce çürüğe çıkmış olan Neveser vapuruyla, Boğaz gezintisi adı altında, bir şebeke, binlerce saf vatandaşı dolandırmıştır. Halkın şikâyeti üzerine...

Arkasını okuyamadım. Celâl'e görünmeden, sekreter yardımcısına,

— Hastayım, bu gece çalışamıyacağım! dedim, eve gittim.

Z E K Â N I Z I
B İ L E Y İ N İ Z

Meşhur polis hafiyesi Şarlok Holmes'le Nat Pinkerton, bir hafta önce İstanbul'a gelmişlerdi. Bir sabah kaldıkları otelde acı acı telefon çaldı. Bir kadın sesi telefonda,

— Sevgilim!... Sevgilim!... diye bağırdı ve telefon kesildi.

Şarlok Holmes bir elinde telefon alıcısı, öbür eli şakağında bir saat kadar düşündükten sonra Nat Pinkerton'a,

— Telefon edenin kim olduğunu anladım, dedi.

SORU :

1 — Telefon eden kimdi?

2 — Telefon neye kesildi?

CEVAP:

1 — Telefondaki kadın, Şarlok Holmes'in sevgilisiydi.

2 — Telefonun, konuşmanın yarı yerinde kesilmesi, İstanbul'da olağan işlerdendir.

Fakat Nat Pinkerton, izmaritinden derin bir nefes aldıktan sonra,

— Yanılıyorsunuz Mister -Holmes, dedi, sevgiliniz az önce palamut avına çıktı. Telefon etmesine imkân yok.

O sırada telefon çaldı, aynı kadın sesi,

— Sevgilim! Sevgilim!... diye inledi.

Telefon kapanmıştı.

Şarlok Holmes, kasketini burnunun üstüne çekti,

— Nat, bir cinayet karşısındayız, dedi.

Fakat Nat Pinkerton, bir şey söyledi, o zaman Şarlok Holmes, cinayet olmadığını anladı.

SORU :

Nat Pinkerton Şarlok Holmes'e acaba ne söyledi?

CEVAP:

Nat Pinkerton şunu söyledi:

Bu kadın telefonda sevgilisini arıyor. Fakat Türkiye'de bir telefon numarasını çevirdiniz mi, mutlaka aramadığınız yer çıkar.

Bu sırada kapıdan saçını başını yolan bir kadın girdi,

— Niçin telefonuma cevap vermiyorsunuz? Sevgilim öldü... dedi.

Şarlok Holmes piposunu dişleri arasında üç defa çiğnedikten sonra,

— Madam, sevgiliniz nerede öldü? diye sordu.

— Sabahleyin banyoya girmişti. Gece yarısına kadar bekledim. Çıkmayınca âdeta merak ettim. Banyonun kapısını açınca, bir de baktım ki, banyoda boğulmuş.

Nat Pinkerton, son kalan serçe parmağını da yedi.

— İnanma Holmes, namussuzum bu karı atıyor! dedi.

SORU :

Acaba Nat niçin, böyle söylemişti?

CEVAP:

Banyoda boğulacak kadar, İstanbul'da musluklardan su akmadığını Nat Pinkerton biliyordu.

Şarlok Holmes,

— Hımmm!... dedi, Sonra kadına döndü:

— Madam, sevgilinizin suda boğulmasına imkân yok!...

Genç kadın,

— Size suda boğuldu diyen kim? diye bağırdı, havagazı musluğunu açmış!..

Nat Pinkerton, tıpkı radyofonik temsillerde olduğu gibi camları zangırdatan bir kahkaha attı.

SORU :

Nat Pinkerton niçin güldü?

CEVAP:

— Sinirleri bozulmuştur.

— Hayır!

— Açıkta birşey görmüştür.

— Hayır, yine bilemediniz.

Nat Pinkerton, havagazı musluklarından gaz değil, sâde hava geldiğini biliyordu.

Şarlok Holmes'le Nat Pinkerton kadının evine gittiler. Banyoda bir adam boylu boyuna yatıyordu. Nat Pinkerton mendili ile adamın edep yerini örttükten sonra,

— Mister Holmes, havagazı musluğunu açın da biraz temiz hava gelsin, dedi.

Şarlok Holmes hizmetçiye,

— Bey eve ne zaman geldi? diye sordu.

— Hanımın kocası evde bulunmadığı zamanlar gelir. Köprüden 6,45 vapuruna biner, mutlaka 7,30 da burada bulunur.

Nat Pinkerton,

— Bayan Domestik, yalan söylüyorsunuz! dedi.

SORU :

Nat Pinkerton, hizmetçiye neden inanmamıştı?

CEVAP:

Çünkü İstanbulda vapurların, hiç bir zaman tarifeye uygun hareket etmediklerini öğrenmişti.

Şarlok Holmes ölen adamın kâtibelerini sorguya çekti :

— Bey'i ölmeden önce en son nerede gördüğünüzü yeriyle, saatiyle söyler misiniz?

Kâtibelerden birisi,

— Bu sorunuza cevap vermeme terbiyem müsait değildir, dedi.

Nat Pinkerton dişleriyle bıyıklarını çekiştirdi. Bu sırada başka birisi,

— En son ben gördüm, dedi. Saat dörtte Taksim'den dolmuşa bindik, dördü kırkbeş geçe Beyazıt'a geldik. Sonra ben ayrıldım.

Nat,

— Arkadaş, atıyorsun! dedi.

SORU :

Nat Pinkerton niçin böyle söylemişti?

CEVAP:

Şimdi siz, alıştınız, İstanbul'da bir dolmuş hiç bir zaman Taksim'den Beyazıt'a 45 dakikada gelemez de onun için diyeceksiniz.

— Hayır!

— Öyle ise nüfus sayımı vardı o gün, dolmuşlar işlemiyordu.

— Hayır!... Nat, bu adamı şaşırtıp, yüzündeki ifadeden ruhunu okumak için böyle söylemişti.

Nat Pinkerton bir müddet yerinde eşelendi.

— Çaktım dalgayı Mister Holmes, dedi, sonra cebinden lupu çıkarıp güneşe tuttu, cıgarasını yaktı.

Bu sırada Şarlok Holmes,

— Çok önemli bir cinayet karşısında bulunduğumuzun farkında mısın? dedi.

Nat Pinkerton,

— Mister Holmes! diye bağırdı, en sonunda bir ip ucu yakaladım!

ölü adam, yattığı yerden,

— Mister Nat Pinkerton, yakaladığınız benim uçkurum, rica'ederim, çekmeyin! dedi.

Şarlok Holmes, ölü adama,

— Susun! dedi, eldeki kesin delillere göre, sizin ölmüş olmanız lâzım!...

SORU :

— Ölü nasıl konuştu?

CEVAP:

— Yazar da buna bir kulp düşünüyor ama, uyduramadı.

SİNİR DOKTORU

Genç sinir hekimi, çeşitli yollara başvurup, şehrin göbeğinde muayenehane açtı. Nedense müşteri, affedersiniz, yani hasta gelmiyordu. Ne avrupada ihtisasını yapmış olması, ne çalışkanlığı, ne de bilgisi para kazanabilmesine yarıyordu.

Geçim derdi bütün ağırlığıyla üstüne binmişti. Düşüne taşına, yine hekimlik bilgisinin yardımıyla bir yol buldu. Kapısına: «Pazar günleri hasta kabul olunur» yazılı bir tabelâ astı. Ayni ilânı gazetelere de verdi.

Pazar günleri, insanlar işsiz güçsüz, evlerinde oturduklarına göre, elbette sinirleri o gün başka günlerden fazla bozulurdu. Bu koca şehirde sinir bozulmamasına imkân var mı? Pazar günleri, doktorların çoğu hastaya bakmazlardı.

Genç sinir hekiminin düşündükleri oldu. İlânın gazetelerde çıktığının ilk pazarı, kapının zili çalındı. Bir adam bağıra bağıra muayene odasına girdi.

— Doktor bey, sinirlerim bozuldu. Aman yatıştırıcı bir ifâç verin, dedi.

Eli ayağı titriyordu. Doktor,

— Ne oldu? Neyiniz var? Anlatın! dedi.

Sinirli adam anlatmaya başladı:

— Artık burama geldi. Yeter oldu artık! Bir pazar günü olsun insan evinde rahat nefes alamıyor. Nedir bu benim çektiğim?

— Kimden şikâyet ediyorsunuz?

— Kimden olacak... Karımdan elbette. Artık bu hayata dayanamazmış. Rutubetli bodrumlarda oturmaktan kemikleri çürümüşmüş. O da insanmış... Gezip tozmak istermiş. İnsanın şu dünyada iki günlük ömrü varmış. Onu da ahla vahla geçirdikten sonra... Koskoca herifmişim ben de, karımı bir pazar günü bile koluma takıp sinemaya, tiyatroya götürmüyormuşum... Doktor bey, rica ederim, kasap et, keçi can derdinde. Ben çoluğun çocuğun karnını nasıl edip de doyuracağım, nasıl edip de Alinin külahını Veliye, Velininkini Aliye geçireceğim diye düşünüyorum, karının zoru da tiyatro, sinema... Sen ol da sinirlenme bakalım...

Hasta, boşanmış zenberek gibi anlattıkça, doktorun gözleri kaydı. Artık onu dinlemiyor, kendi aile hayatını düşünyordu. Az önce, o da kendi karısı ile, tıpkı bu hastanınkine benzer bir kavgaya tutuşmuştu. Karısı, bu güzel havada gezelim, diye tutturmuştu.

Bu sırada başka bir hasta içeri girdi.

— Elim ayağım zangır zangır titriyor doktor bey, dedi, çarpıntım da var. Aman bana bir ruh mu verirsiniz, ne yaparsanız yapın... Ay, şimdi bayılacağım. Allah bizi kira köşelerinde sürünmekten kurtarmadı. Şu ev sahipleri yok mu! Ah, ah!.. Pazar, Allahın

pazarı... Bir pazar günü bile insana evinde rahat yok. Zırr kapı... Ne o? Kira... Hem de, ucuza oturuyormuşuz da, bizde hiç insaf, din iman yokmuş da, herkesin hakkını yiyormuşuz da... Daha neler de neler... Herifin kafasına sürahiyi geçirince, kendimi doğru buraya attım.

Doktor,

— Buyurun oturun da, reçetenizi yazayım, dedi.

Ama aklı hep kendi ev sahibindeydi. İki gün önce o da doktora, kirayı arttırma teklifi yapmış, aksi halde mahkemeye başvuracağını söylemişti. Sinirden doktorun elleri titriyordu.

Reçeteyi yazarken üçüncü hasta içeri girdi. Bu zavallı da durmadan hıçkırıyor, çırpınıp duruyordu.

— Bittim... bittim!... Artık yaşanmaz...

— Neyiniz var?

— Yooo... Bıçak kemiğe dayandı. Gayri elverir, ne olacaksa olsun. Aman doktor bey, bir iğne yapın. Kalbim çok fena... Bu şoförler yok mu, bu şoförler?.

Hasta, şoförden dert yanarken, doktorun aklı da dünkü olaya gitmişti. Dün gece bir şoförle gırtlak gırtlağa gelmişti. Eğer iki lüminal birden almasa, dün gece uyuyamıyacaktı. Sanki o şoför yine karşısındaymış gibi, doktorun sinirleri gerildi. Ne diye sanki herifin burnunun üstü budur diye bir yumruk indirmemişti.

Orta yaşlı bir kadın muayene odasından girer girmez orta yere yığıldı kaldı. Doktor, kadını zor ayılttı.

Kadın, gözünü açar açmaz,

— Nedir çektiğim benim? diye ağlamaya başladı.

Kadının anlattıklarına göre, o zavallı da hayırsız oğlundan şikâyetçiydi.

— Elim ayağım boşandı doktor bey...

Doktor, kadına sinir yatıştırıcı bir iğne yaparken, şimdi aklı kendi kardeşine gitmişti. Koskoca herif, hâlâ bir baltaya sap olmamıştı. Üstelik gelip gidip para diye asılıyordu. Tıpkı bu kadının oğlu gibi o da artist olacağım diye tutturmuştu.

Kardeşinin suratına bir şamar indirir gibi yapınca enjektör yere düştü, paramparça oldu.

Hastalar arka arkaya geliyordu. Bekleme salonu tıklım tıklım dolmuş, kimi bağırıyor, haykırıyor, kimi dövünüyor, kimi kendini yerden yere çarpıyordu.

Genç bir adam,

— Beni kurtarın, yoksa elimden cinayet çıkacak, diye saçını başını yoluyor, kafasını duvarlara vuruyordu.

— Karım, doktor karım... Evet. Meğer ben koynumda yılan besliyormuşum.

Karısı mı? Doktorun rengi uçtu. Acaba?.. Dünya bu... Kendi karısı da «benimle ilgilenmiyorsun» diye kaç defa dert yanmıştı!

Kendini yerden yere fırlatan başka bir hastanın ağzından lâf almak zor olmuştu. Zavallıyı alacaklısı icraya vermişti. Yarın eşyalarını haczedeceklerdi.

Doktor bunları dinlerken, saçları diken diken oldu. Ayni felâket kendi başına da gelebilirdi.

— Düşünün doktor, diyordu hasta, evime, yatak odama yabancılar, polisler, icra memurları girecek... Eşyalarımı...

Bu muayenehaneyi açmak için doktor bir kaç yerden senetle borç para almıştı. Faizlerini ödediği

halde, yine de alacaklılar sıkıştırıyorlardı. Doktor hiddetten burnunun ucuna kadar kızardı.

— Sizin neyiniz var?

— Belli değil mi? Anlamıyor musunuz doktor bey?.. Baksanıza ne haldeyim? Kahve yok, çay yok, insan ne olur? Şimdi nal mıhı da yokmuş, nal mıhı!.. Düşünün doktor bey, rica ederim düşünün, bir memlekette nal mıhı bile olmazsa, o memleketin sonu ne olur?

Doktor da aradığı ilâçları bulamıyordu. Hele tıbbî âletler hiç yoktu.

Sinirli hasta bağırıyordu :

— Nal mıhı olmazsa, ne olur? Memleket batar. Uçuruma yuvarlanıyoruz. Nal mıhı meselesini halletmek...

Doktorun yüzü birden değişti. Bakışları başkalaştı, ağzı çarpıldı. Saçını başını yola yola bağırmaya, haykırmaya, çırpınmaya başladı :

— Nal mıhı!... Nal mıhı!... Nal mıhı!... Temiz nal mıhı isteriz!... Sağlam nal mıhı isteriz!... Bol nal mıhı isteriz!..

Sinir doktoru, bağıra bağıra sokaklara uğradı :

— Nal mıhı!... Nal mıhı!... Nal mıhı!...

BABIÂLİ CANAVARI

Bre efendiler! Sözlüklerde ayıp diye bir kelime vardır, hiç mi gözünüze çarpmadı? İnsaf, dinin yarısı... Vazgeçtik, insaf çeyrek din olsa, yine böyle yazılmaz. Hanginizin tavuğuna kış dedim, bu kadar mı hıncınız vardı?

«Aziz name» adlı kitabım yüzünden aranıyordum. Sonunda yakalandım. İngiliz, Mısır ve İran devlet başkanlarının açtığı dâvadan altı ay yatıp, çıktım.

Polis tarafından yakalandığım gün, bu haberi veren gazeteleri okuyalım; biri şöyle yazıyor:

«Sivil polisler dün gece her tarafı basmışlar ve Aziz'i bir kahvede saç-sakal karışmış bir vaziyette kıskıvrak tutmuşlardır. Aziz Nesin polise de karşı gelmişse de, elinden bir kaza çıkmasına meydan verilmemiştir!»

Bir başkası şöyle yazıyor :

«Aziz Nesin ifadesinde, geceleri parklarda, kırlarda, sabahçı kahvelerinde geçiriyorum, demiştir.»

Başka birini okuyalım: «Aziz Nesin'in yurttan dışarı kaçmış bulunması ihtimali de ileri sürülmüş... Ni-

hayet Aziz Nesin, Kadıköyünde bir şaraphaneye girerken yakalanmıştır.»

Hele bir de şunu okuyalım:« Polisin bütün aramalarına rağmen sol temayüllü bazı şahıslar tarafından Kasımpaşada, Beyoğlunda, Taksim civarında, şehrin daha başka semtlerinde saklanmakta olan, mütemadiyen yer değiştiren suçlu, bir türlü bulunamamaktaydı. Dört aydan beri halî firarda bulunan Aziz Nesin'in, emniyet memurları tarafından nihayet yeri keşfedilmiş, firarî Kadıköyünde rıhtım civarında bir meyhanede, üç kişi ile kafayı çekerken körkütük bir halde yakalanmıştır.»

Bre canına yandığımın işi... Meğer ben neymişim? Gazeteleri okuyunca kendi kendimden korkmaya başladım. Ankara Canavarı, Adapazarı Canavarı, Niğde Canavarı gibi, bir de yeni Babıâli Canavarı... Bundan bir süre önce de bazı gazeteler «Türklüğe hakaret suçundan arandığı» mı yazıyorlardı. Bütün bunların neden böyle yazıldığını elbette anlıyorsunuz. İşin doğrusunu bir de ben anlatayım,

Kaçıyordum, neden ve kimden kaçtığımı mahkemede açıkladım. Kadıköyde bir evin bir odasını tuttum. Hiç kimseyle görüşüp konuşmadan okuyordum, çalışıyordum. Teşbihte hata olmaz, nasıl şeytan camiye girmezse, polis de kütüphaneye girmez düşüncesiyle, bütün günlerimi İstanbul kütüphanelerinde okumakla geçiriyordum.

Yalnızlıktan, kimseyle konuşmamaktan ve durup dinlenmeden çalışmaktan, sinirlerim bozulmuş, bunalmıştım. Sokak aralarında dolaşıyor ve şöyle düşünüyordum: Rahat bir evde oturmak, huzur içinde çalış-

mak, korkusuz yazmak, hiç, hiç nasip olmıyacak mı? Felekten hiç kâm almıyacak mıyım?

İşte bu düşüncelerle Mühürdar'a gelmiştim. Deniz, tatlı mırıltılarla dik kıyıya çarpıyor, ılık bir meltem saçlarımı okşuyor, dolunay, denizde pırılpırıl... Karşıda İstanbul ışılışıl... Baktım önümde gazino, radyoda hafif bir müzik...

Kendi kendime,

— İşte, dedim, felekten kâm almak istiyordum, tam fırsat!

Önceden işittiğime göre, bu gazinoya Ahmet Rasim, Mahmut Yesari de gelirmiş. Cebime baktım, onbeş lira var. Hemen girdim.

— Bir bira, kaşar peyniri, kavun...

Gel keyfim gel! Bu benim kırk yılın başında yaptığım iştir. Ay, deniz, müzik, bira... Oh!..

Bir şey eksik, yanıbaşımda bir de sevgilim olsa... Hayal âlemine dalmışım. Sağ yanımdaki sandalyenin arkalığına kolumu uzattım, sarıldım ve varsaydım ki yanıbaşımda bir sevgilim vardır. Kulağım müzikte, gözlerim karşı kıyıdaki İstanbul sergisinin renkli ışıklarında, kolum sevgilimin omuzunda...

— Garson bir bira daha!

Kendikendime «bu akşam hovardalığın üstünde oğlum, her zaman kısmet olmaz» diyordum. Tam bu sırada, iskemleye sarılmış olan sağ kolumun altında bir kıpırdama oldu. Dokundum, sıcak, canlı bir şey... Hayalimi bozmamak için, başımı çevirip bakmıyordum. Demek ki, istediğim sevgili yanıbaşıma gelmişti.

Tatlı bir ses kulağıma fısıldadı :

— Aziz Bey!

— Canım!

— Aziz Bey!

— Yavrum!

Fakat sevgilimin sesi gittikçe kalınlaşıyordu:

— Aziz Bey!

— Emret ciğerim!

— Müdüriyete kadar gideceğiz!

Bir de başımı çevirdim ki, benim sevgili sandığım, meğer Birinci Şube memuruymuş.

Kendisine,

— Bugün Cumartesi, müdüriyette iki gece geçirmiyeyim, müsaade et de Pazartesi geleyim! diye rica ettim,

— Olmaz! dedi.

— Öyleyse şu biramı içeyim... dedim.

Yine,

— Olmaz! dedi. Hattâ üstelik, içtiğim biranın parasını ödemek için ısrar edecek kadar nezaket gösterdi. Tabiî kabul etmedim ve tıpış tıpış, konuşa konuşa gittik. Hepsi bundan ibaret.

İşte Babıâli Canavarı böyle yakalandı. Bir şeycikler demem, gözün kör olsun Felek! Kırk yılın başında, senden bir gece çalayım, dedim, onu da fitil fitil burnumdan getirdin!

(1950 de çıkmıştır)

EK :

Bu gerçek olay, 1948 de başımdan geçmiştir. CHP tek parti yönetiminin en zorba günlerini yaşıyorduk.

Sonra, çok partili düzen geldi. DP iktidara geçti. Derken DP iktidarının zorbalığı başladı. İşimiz, zor-

balar ve zorbalıkla savaş olduğundan, bu kez kalemimizi yeni zorbalığa yönelttik.

Yıl 1959... Baskının arttığı en zorlu günlerde, zorbalarla en keskin çatışmadayız. Birgün, Kadıköy'den İstanbul'a giden vapurun lüks mevkiinde, yukarda anlattığım olaydaki kalın sesli sivil polisi gördüm. Görmezden gelip, salonda bir yere oturdum. Aradan on yıl geçtiği için, bu sivil polis de komiser muavinliğine ya da komiserliğe yükselmiştir, diye düşünüyordum.

Adam beni görüp geldi, yanımdaki boş koltuğa oturdu. Konuşmaya başladı. Yazılarımı, iktidarla olan mücadelemi aşırılıkla övüyor, beni göklere çıkarıyordu. Ben «Yurdu kurtaran aslan» dım. O da koyu CHP liydi ve hükümete verip veriştiriyordu.

Pek şaştım, pek...

Ama bundan daha şaşırtıcı birşey oldu.

— Şimdi komiser misiniz? dedim.

— Yok canım, dedi, çoktan ayrıldım polislikten.. Bu heriflere polislik yapılır mı? Müteahhitim...

Kendi adına inşaat yapıyormuş. Apartmanları yapıp yapıp satıyormuş... Ama yapı gereçleri öyle pahalıymış ki... Kolay bulunmuyormuş da...

Köprü'de ayrılınca bu eski polis ve yeni inşaatçının arkasından bir süre düşünekaldım.

Benim pek şaştığım bu küçük olaya, kimbilir, belki de siz hiç şaşmıyacaksınız.

TEBELLEŞ

Saat dokuzdan önce resmî dairelerde çalışmaya başlanmadığını bildiğim halde, her zamanki gibi, saat sekizde oradaydım.

Beşinci, altıncı dereceden insanlardan nefret ederim; yani odacı, kapıcı, hademe gibi insanlardan... Onlardan nefretim, korkumdan ileri geliyor. Bu türlü insanlar her nerde görseler, hepsi de beni eskiden tanıyorlarmış gibi horlar, aşağılarlar. Çünkü, üstümün başımın eski püskülüğüne bakıp, beni de, kendilerinden biri sanıyorlar. Bu aşağı tabaka insanları, birbirlerine, yani kendilerinden birine hiç dayanamazlar. Oysa büyük, önemli kişilerden hiç zarar gelmez. Bunlardan hiç biri, yıllardanberi beni kovmamıştır. Kovmaları gerekirse, bu işi kendileri yapmaz, işte bu beşinci, altıncı dereceden insanlara yaptırırlar.

İki hademe, sopaların uçlarına bağladıkları ıslak çuvalla, büyük dış kapının mermer merdiven basamaklarını siliyorlar. Beni görüp yine ordan kovmamaları için karşı kaldırıma geçtim. Memurların geldiklerini görebilmem için ordan büsbütün uzaklaşamaz-

dım. Bulunduğum yerden, büyük kapıdan kim girse görebilirdim.

Yağmur da yağıyor... Yırtık ayakkaplarımdan ayaklarımın su alması önemli değil de, çantamın içindeki evrakın ıslanmasından korktuğum için, çantayı ceketimin altına almaya çalıştım. (Hademeler, kapıcılar, çantamın bavul olduğunu söyliyerek benimle sözde alay ediyorlar. Evet, büyük bir çanta, ama hiç de bavul değil...)

Sahanlıkta yanyana gelen iki hademe, ellerindeki sopalara dayanarak bişeyler konuştular. Bana bakışlarından, benim için konuştuklarını anladım. «Yine gelmiş...» diyorlardı belki de. Şu miras işim yoluna girip de paralar elime geçince, geleceğim yine buraya, bu pis, bu aşağılık insanların hepsine bol paralar dağıtacağım. Sevdiğimden değil, onlardan nefret ettiğim için yapacağım bunu, onları aşağılamak için... Aylıklarından daha çok paralar vereceğim onlara... Paraları avuçlarına koymadan önce, o kâğıtları şöyle birkaç kez burunlarına değdirerek sallıyacağım. O zaman görmek isterdim onların karşımda nasıl saygıyla eğildiklerini... Kendileriyle bir sınıftan olmadığımı birden anlıyacaklar o zaman.

Odacılar bir bir gelmeye başladılar. Onlara görünmemek için köşenin öbür yanına çekildim, duvara yapıştım. Onlar, sokakta bile görseler beni kovalamaya kalkarlar. Hele o yanpiri, ecişbücüşü odacı...

İşte memurlar da tektük gelmeye başladılar.

Karşıdaki pastacı dükkânının kapısından duvardaki saate baktım, dokuza on var.

Yüzünü hiç tıraşlı görmediğim o gözlüklü adam önümden geçiyordu. Bu dairede çalışanların hepsini

tanıyorum artık. Çoğunun adlarını, ne iş yaptıklarını da biliyorum. Yalnız bu gözlüklü adamın, hangi odada çalıştığını bilmiyorum. Ama onu her sabah gelirken görürüm. Bir elinde saplı kara bir çanta, öbür elinde gazeteye sarılı bir küçük paket vardır her zaman; gazeteye tek bir sefertası sarılmış sanıyorum. Bana doğru gelirken gülümsüyordu. Onun gülümsemesinden yüreklenerek sokuldum, «Günaydın» dedim. Onun da beni selâmlıyacağını umuyordum. Ama o «Niçin dün size müdür beyin odacısı bağırıyordu?» dedi. «Siz bu ayaktakımını bilirsiniz herhalde» dedim, «Onlarla, ortaklaşa sözlüğüm olmadığı için anlaşamıyoruz.» Karşımda durdu, süzerek baktı bana. «Yağmur hızlandı» dedi. «Estağfurullah» dedim. Sıksık ben bu türlü yanlışlıklar yapar, sonra birden çok utanırım. Hiç yeri değilken «Estağfurullah» sözü ağzımdan kaçıverdi birden. Böyle durumlarda, başkaları benimle alay eder, sanki benim utandığım yetmezmiş gibi.. Oysa bu adam hiç gülmedi. «Bizde bir işiniz mi var?» dedi. «Evet» dedim, «bir miras işlemi için iki yıldır her gün geliyorum bu daireye... Tabiî pazar ve resmî tatil günleri değil...» «Islanıyorsunuz, gelin benimle» dedi. Birlikte yürüdük. Dört basamak merdiveni çıktık. Kapıdan girdik. Elinde tepsiyle kahve götüren bir hademe beni görünce, gözlüklü adamın arkasına doğru çekildim. Benim çekingenliğimi anlayan adam, hademeye karşı beni koruduğunu belli edecek biçimde bana dirseğiyle yaklaştı. Bu dairede birinci kattan aşağıda yer olduğunu bilmiyordum. Oysa, döne döne iki merdivenden inip bir bodrum katma geldik. Burası az ışıklı elektrik lâmbasıyla aydınlatılmış uzun bir koridordu. O uzun koridoru yürüdük. Koridor bana

öyle uzun geldi ki, o binadan çıkıp başka birçok binaların altından bir tünelden geçiyormuşum sandım. Uzun koridorların duvarlarında hiç kapı olmayışı beni büsbütün şaşırttı. Koridorun dibinde kapı vardı. O kapıyı açınca burnuma keskin bir amonyak kokusu geldi. Arkasından ben de yönelince «Siz de girecek misiniz?» dedi. «Siz çağırmıştınız» dedim. «Ama burası aptesane» dedi. «Ben sizin çalıştığınız oda sanmıştım» dedim. «Ben yandaki odada çalışıyorum» dedi. Sonra «Tutun şunları biraz» diye ekledi, saplı kara çantasıyla paketi elime tutuşturdu. Bekledim onu kapı önünde. O uzun koridorda hiç kimse görünmüyordu, çıt da yoktu. O denli çok bekledim ki, gözlüklü adamın içerden çıkmasından artık umudumu kesmeye başladım. Çantasıyla paketini bana bırakmamış olsa, dönüp gidecektim. Kapıyı açıp ben de aptesaneye girmek istedim ama, kapı açılmıyordu, içerden kitlemiş olacaktı. Bir süre daha bekledikten sonra kapıyı vurdum. İçerden «Girin!» diye bir ses geldi. «Affedersiniz, kapıyı sürgülemişsiniz galiba...» dedim. «Tabîî, sürgülerim, burası aptesane» dedi içerden. «Ama girin dediniz bana». «Siz kapıyı vurunca, birden kendimi çalışma odamda sandım da ondan»... «Ben ne yapayım burada?» diye sordum. «Burada da mı rahat yok insana?» diye bağırdı içerden. «Çantanızı, paketinizi bırakıp gidebilir miyim?» diye sordum. «Tabîî, gidebilirsiniz» dedi. «Ama gidemem ki...» dedim. «Neden?» diye sordu. «Amonyak tüten bu kapı önünde o kadar çok bekledim ki, burda dura dura benim de aptesim geldi en sonunda... Artık gidemem...» dedim, «Öyleyse bekleyin, ben size yardım edeceğim» dedi. «Bana en büyük yardımınız, or-

dan çabuk çıkmanızdır. Yoksa çok kötü durumda kalacağım» dedim. «Nasıl olsa o kadar beklediniz, beklediğiniz kadar beklemiyeceksiniz» dedi. Kendi çantamı da, onun çantasıyla paketini de yere bırakıp, iki büklüm, kıvranmaya başladım. Bir sağ ayağımın, bir sol ayağımın üstünde durarak kendimi tutmaya çalıştım. Tam o sırada arkamdan ayak sesleri duydum. Utancımdan arkama dönüp bakamadım. Konuşmalarından gelenlerin iki kişi olduğunu anladım. Yanımdan geçerken biri, «Bu adam ne yapıyor burada?» diye öbürüne sordu. Öbürü de ona «Galiba dans ediyor herif» dedikten sonra kendi cevabıyla yetinmiyerek bana sordu: «Ne yapıyorsun orada?» «Siz iyi tahmin etmiştiniz» dedim. Tam bu sırada kapı açıldı. Gözlüklü adam dışarı çıktı. İçeriye atıldım. Ama öyle dardı ki, çantamla birlikte giremiyeceğim için, çantamı dışarda bırakıp kendimi attım içeri. İçeri girince aptestim olmadığını anlayıp şaştım kendime. Neden kıvranıp durmuştum öyleyse? Durumumu düşünürken birden kapı açıldı. Acelemden kapıyı sürgülemeyi unuttuğumu o zaman görüp, kapıyı açan kadına «Affedersiniz» dedim. Kadın, «Sülüman Bey burada mı?» dedi. «Yok» dedim. Kadın kaşlarını çatıp «Nerde öyleyse?» dedi. Bunu öyle bir sordu ki, soruşundan, Sülüman Beyin nerde olduğunu benim bilmem gerektiği ortaya çıkıyordu. Deminki gözlüklü adamın Sülüman Bey olduğunu sanarak, «Az önce çıktı burdan, ama nereye gittiğini bilmiyorum» dedim. «İkiniz oraya nasıl sığdınız?» diye sordu. «O çıktıktan sonra ben girmiştim.» dedim. «Şimdi ne olacak?» dedi. Kadın, kapıyı iyice kapadığı için «Müsaade ederseniz ben buradan çıkacağım» dedim.

«Onu söylemiyorum» dedi, «Sülüman Bey'i nerden bulacağım?» Birden yine o hiç yeri olmayan bir söz ağzımdan kaçıverdi: «Teşekkür ederim». Kadın Kahkahalarla gülmeye başladı. Dönüp gitti. Utancımdan her yanıma ateş bastı. Dışarda çantam yoktu. Birden deliye döndüm. Miras hakkımı isbatlayan bütün belgeler çantamın içindeydi. Şaşkınlıktan ne yapacağımı bilmediğim için «Sülüman Beeey!» diye bağırmaya başladım. Uzun ve basık tavanlı koridorda sesim üstüste birkaç kez yankılandı: «Sülüman Beeey... Sülüman beeey... Sülüman...» kadının arkasından koştum, ama onu bulamadım. Ters yana koştuğumu, neden sonra anladım. Koridorun dibinde, sağa sola iki koridor daha uzanıyordu. Ben, geldiğim koridora dikey başka bir koridor üzerinde koştuğumu en sonunda anladım. Geri dönüp, yukarı kata çıkmak istedimse de, geldiğim yolu, bu koridora indiğimiz merdiveni bulamadım bitürlü. Sağa sola saparak birçok koridorlarda koşarak dönüp dolaştım. İki elimi ağzıma boru yapıp bir daha «Sülüman Beeey!» diye bağırdım. Sesim yine yankılandı ama, bukez benim sesim yankı olarak: «Efendiiim!» diye derin bir yerden geliyordu. Biyandan «Sülüman Beeey!» diye bağırarak, çok derinlerden «Efendiiiim!» diyen sese doğru yürümeye başladım. Gide gide sonunda kendimi bir kapı önünde buldum. Açılan kapıdan demin konuştuğum kadın çıktı.

«Sülüman Bey'i gördünüz mü?» diye sordum. «Hangi Sülüman Bey'i?» dedi. Hangisi olduğunu bilmiyorum, bana Sülüman Bey gerekli» dedim. «Ama çok Sülüman Bey var, hangisini arıyorsunuz?» dedi. «Çantamı alanı»dedim. «Sizin de mi çantanızı aldı?

Ben de onu arıyorum. Bulursanız bana da söyleyin» dedi. «Çok affedersiniz, rahatsız ediyorum sizi, burdan yukarı nasıl çıkacağım?» dedim. Kadın «Merdivenden tabii» dedi. Ben de ona «Çok tabii» dedim. Koridordan yürüdüm. Bitürlü merdiveni bulamadım. Kadına, merdivenin yerini sormak için geri döndüm, ama bukez o kapıyı da bulamadım. Yine iki elimi ağzıma boru yapıp «Sülüman Beeey!» diye bağırdım. Yine sesim yankılanır gibi derinden o «Efendiiim!» sesi geldi. Yürüdüm sese doğru. Karşıma birden merdiven çıkınca, basamakları atlıyarak yukarı çıktım. Birinci katta gidip gelen memurlar, işleri için gelmiş yurttaşlar, odacılar vardı. Odacılar kovsalar değil, dövseler bile burdan gidemem artık... Çantam kaybolduktan *sonra* ben nasıl olsa mahvolmuşum demektir. Odacılardan birine «Sülüman Bey nerde?» dedim. Çok sert sormuş olmalıyım ki, odacı benim önemli kişi olduğumu sanarak, «Üçüncü katta, sağdaki ilk oda...» dedi. Basamakları atlıya atlıya çıktım. Sağdaki ilk odaya... girerken odacı tutmak istediyse de, ben daldım içeri... Çok geniş, güzel, iyi döşeli bir odaydı burası. Eşyalar klâsik biçimdeydi. Tam karşıdaki çok büyük masada orta yaşlı, çok iyi giyimli bir adam oturuyordu. Ben içeri girince adam ayağa kalktı. Bana doğru geldi. Elimi sıktı. «Hoş geldiniz» dedi. «Hoş bulduk» dedim. Çok kibardı, «Buyurun efendim» diyerek bana masasının önündeki koltuğu gösterdi. «Tabii oturdum. Adam o kadar rahat davranışlıydı ki, karşısında telâşımdan utandım. «Ben Sülüman Bey'i arıyorum efendim» dedim. «Evet benim» dedi. «Ama benim aptesanede gördüğüm siz değilsiniz» dedim. «Olabilir, o başka Sülüman Bey'dir»

dedi. Sonra ekledi: «Ne yapacaktınız onu?» «Çantamı almıştı da...» dedim. Parmaklarıyla masanın camına vurarak «Nasıl verdiniz çantanızı?» dedi. Anlatmak zorunda kaldım.

«Hangi Sülüman Bey?» diye bir daha sordu. «Haa, demek çantaları alan Sülüman Bey...»

Büyük bir sevinçle «İşte o, tanıyor musunuz?» dedim. Soğukkanlılıkla «Tanımıyorum» dedi. «Çanta alan Sülüman Bey dediniz ama...» «Siz söylediniz ya...» dedi.

Kapı vuruldu. Sülüman Bey «Gir!» dedi. Demin ben içeri girmek isterken engel olmak isteyen odacıyla bir iyi giyimli adam içeri girdi. Odacı, dimdik ayakta durdu. Burda memur olduğunu sandığım iyi giyimli adam, Sülüman Bey'in kulağına eğilip bişeyler söyledi. Söylerken aradabir yangözle de bana bakışından benim için bişeyler söylediğini sezinledim. Sülüman Bey de bana bakmaya başladı. Fısıltısından, o memurun Sülüman Bey'e benim için «Deli...» dediğini duydum. Birkaç kez bu deli sözü kulağıma çarptı. Sülüman Bey de, kulağına fısıldayan adama «yaaa...», «Öyle miiii?...», «Hııımmm...» deyip duruyordu. Fısıldayan adam doğruldu, bana kızgın kızgın baktı. Odacı omuzumu dürttü, eliyle dışarı çıkmamı işaret etti. Birden fırladım, Sülüman Bey'e «Ben hakkımı arıyorum Beyefendi» dedim, «Benim için söyledikleri doğru değil.» «Anlıyorum efendim» dedi. Öbürlerine «Teşekkür ederim, gidebilirsiniz...» dedi. Onlar gittiler Ben ayaktaydım. Ne yapmam gerektiğini kestiremiyordum. «Oturunuz rica ederim» dedi. Teşekkür ettim. «Çantanız eski miydi?» dedi. «Evet, eskiydi...» dedim. «İçinde ne vardı?» «Miras işimin belgeleri vardı.»

Parmaklarını çıtlattı. «Ne iş yapıyorsunuz?» dedi. «Bu miras işinin arkasından koşmaktan başka bir iş yapamıyorum ki...» dedim.

Sağ elinin parmaklarıyla masa camında durmadan tempolu sesler çıkarıyor, bu trampet oyunundan parmakları yorulunca da önce bir elinin, sonra öbür elinin parmaklarını ayası içine alıp çıtlatıyordu. Bu yaptıkları hiç arasız, sürekli olduğu için sinir bozucuydu.

«Çantam kaybolduysa, ben mahvoldum demektir, kendimi öldürürüm» dedim. «Merak etmeyin» dedi. «Bu dairede çalışan bir Süleyman Bey aldığına göre çantanız, kaybolmaz, nasıl olsa bulunur. Demek içinde miras belgeleriniz vardı?» «Evet Sülüman Bey.. Miras...» dedim. «Ne mirası?» diye sordu. «Bu dairede çalışan herkes bilir benim miras işimi» dedim, «çünkü hepsine anlatmışımdır. Yalnız çantamı bıraktığım Sülüman Bey'le bir de size anlatmamıştım. Çünkü sizi daha ilk görüyorum.» «Ben de bu daireye daha yeni geldim de...» dedi. «Müsaade ederseniz, size de anlatayım...» dedim. Cam üstünde trampet çalmaktan yorulan parmaklarını çıtlatarak, «Çok memnun olurum, anlatın rica ederim» dedi. Miras işimi anlatmamı isteyen, hem de bunun için bana rica eden adamı, hayatımda ilk görüyorum; buna çok sevindim.

«Padişah zamanında...» diye söze başlamıştım ki, sözümü kesip «Hangi padişah?» diye sordu. «İran'a savaş açan padişah...» dedim. «Haa, anladım, demek o padişah...» dedi. «Evet, o padişah...» dedim. Gözlerim hep onun, camda tıkırdayan parmaklarında olduğu için, zihnimi bitürlü toparlıyamıyordum. «Anlatın, anlatın siz...» dedi. «Padişah İran'a savaş

açınca... Tabiî, o zamanki savaşta haberleşme için güvercin kullanılıyor. Dedemin dedesinin dedesi, güvercine çok meraklıymış. Evinde çok cins güvercinler yetiştirirmiş. Padişah çağırmış, savaş sırasında, haber güvercinlerinin yiyim, içim ve her türlü gereksinim işlerini ona vermiş. Bu görevine karşılık da, Padişah şehirdeki bütün güvercinlerin terslerini ona bağışlamış. Büyük dedemin dedesi, ordu savaştan dönerken yolda ölmüş. Tabii bütün serveti, çocuklarına kalıyor miras olarak. Ama bu miras işlemi öyle uzun sürüyor ki, onlar da hayatlarında bu mirasa kavuşamıyorlar. Bilirsiniz, güvercin kakaları çok değerli çiçek gübresidir, çok para eder... Ama, rica ederim yeter artık!» Ben böyle bağırınca «Ne var?» dedi. «Daha ne olsun» dedim, «siz öyle parmaklarınızla camda dümbelek çaldıkça ben anlatamam ki... Aklım parmaklarınıza gidiyor, ne anlatacağımı şaşırıyorum.» «Siz de, böyle parmaklarınızla trampete çalabilir misiniz cam üstünde?» dedi. «Ne var onu yapamıyacak!» dedim. «Yapın da görelim...» dedi. Ben de parmaklarımla masasının camında trampete çalmaya başladım. Kendisi gibi güzel çalamadığımı söyledi. «Bak, işte böyle...» dedi. Büyük masanın bir başında ben, öbür başında o, parmaklarımızı cama vurarak dümbelek sesleri çıkarıyorduk ki, birden kapı vuruldu... Sülüman Bey, parmaklarını cama vurmaya devam ederek «Girin» dedi. Elinde yazılı kâğıtlarla şişman bir adam girdi içeri, Sülüman Bey'e «İmza için getirdim, imzalar mısınız?» dedi. Ancak o zaman, camdan parmaklarını kaldırıp, önüne konulan kâğıtları imzaya başladı. Tabiî, ben o sırada, devlet dairesinin resmiyetini bozmamak için, parmaklarımı cama vurmuyordum. Ama

Sülüman Bey «Siz devam edin lütfen» deyince, ben de devam ettim. Önüne konulan bütün kâğıtları imzaladıktan sonra o şişman adama «Siz hakem olun, hangimiz daha iyi çalıyoruz?» dedi. İkimiz birden parmaklarımızı cama vurmaya başladık. Şişman adam, büyük bir şaşkınlık içinde bir bana, bir Sülüman Bey'e bakınıp durdu. Sonra bişey söylemeden dışarı çıktı. Miras işimde bana yardım edeceğini düşünerek «Siz daha iyi çalıyorsunuz» dedim. «Tabii» dedi, «Kırkiki yıldanberi hiç durmadan egzersiz yapıyorum...»

«Demek, siz bu daireye yeni geldiniz?» dedim. «Evet, bu sabah geldim» dedi. «Nereden geldiniz?». «Evden...» «Müdürsünüz, değil mi?» «Yoo...»

Yine parmaklarını cama vurmaya başladı. «Memur musunuz?» dedim. Memur olmadığını, memurluktan nefret ettiğini söyledi. Burada niçin bulunduğunu sordum. Sabahleyin evden çıkmış, canı sıkılıyormuş. İçerde ne yapıyorlar diye merak edip bu daireye girmiş, gezmiş içerde... Bu odanın kapısı önünden geçerken, odacı kapıyı açıp eğilmiş «buyurun» demiş... «Bu durumda içeri girmemek nezaketsizlik olurdu» dedi. Hem konuşuyor, yem de parmaklarını cama vurup duruyordu. Az önce, önüne getirilen resmî yazıları imzaladığını söyleyince de, kendisinin kimseye herhangi birşey imzalamak istediğini söylemediğini, ama imzalaması için önüne getirilen evrakı geri çevirmenin doğru olmıyacağını anlattı. «Öyleyse, ben demindenberi size miras işimi boşuna anlatıp duruyorum» dedim. «Hiç de boşuna değil, ikimiz de vakit geçirdik» dedi. Kızgınlıktan kan beynime sıçramıştı. Tek kelime söylemeden dışarı çıktım. Kapı önünde duran odacıya, içerdekinin kim olduğunu sordum.

Başka yere tâyin olunan eski müdürün yerine gelen yeni müdür olabileceğini söyledi. Müdür olmasaymış, ne diye buraya girip masaya oturacakmış. Adının Sülüman olduğunu da kendisi söylemiş. Benim için bu adamın yada başka birisinin müdür olması arasında hiç bir ayrım olmadığı için sesimi çıkarmadım. Her zaman beni çok horlayan bu odacı, Müdür Sülüman Bey'in benimle ilgilendiğine tanık olduktan sonra bana karşı olan durumunu değiştirmişti. Ben merdivenden inerken, dairenin görevlileri, her zamanki gibi arkamdan alay etmeye başladılar. Bu alaycıların arasında kara önlüklü iki kadın ve bir de küçük memur vardı. Gülüşmeleri arasında «Güvercinci», «güvercin kakaları», «kaçık» gibi sözcükler kulağıma çalınıyordu. Bu türlü aşağılamalara alışık olduğum için, alaylarına aldırmıyordum; yeter ki bir kendini bilmez hademe, beni arkamdan iterek kapı dışına bırakmasın. Merdivenin üçüncü, dördüncü basamağına ayağımı atmıştım ki, arkamdaki alaylı gülüşmeler birden bıçakla kesilir gibi durunca, dönüp geriye baktım. Sülüman Bey'in odacısı, onları çevresine toplamış fısırfısır bişeyler söylüyordu. Herhalde, Müdür'ün benimle ilgilendiğini anlatıyordu onlara ki, bakışlarındaki o küçümseme sönmüştü, indim merdivenden. Birinci kat girişinden aşağı, o deminki bodrum kata inecek, çantamı alan Sülüman Bey'i arayacaktım. Ama inilecek merdiveni bulamadım. O mermer geniş yerde birkaç kez dolandım, az önce indiğim merdiveni bulamadım. Öğle paydosu olduğu için, kimi memurlar yemek yemek için dışarı çıkıyor, kimisi de içerde yemeğe hazırlanıyordu. Önümden geçenlerden birine, aşağıya nasıl inileceğini sordum. Adam, aşağıya inilemiyece-

ğini söyleyince, yasak olup olmadığını sordum. «Çünkü aşağısı yoktur» dedi. Azönce aşağı inmiş olduğumu söyleyince de, onüç yıldır burda çalıştığını, bu binada bodrum katı olduğunu bilmediğini söyledi. «Siz de bu dairede çalışıyorsunuz, değil mi?» dedi. Cevap vermemi beklemeden «Sizi her gün burada görüyorum. Dikkatimden hiç birşey kaçmaz, en devamlı memur sizsiniz. En erken gelip en geç gidiyorsunuz. Hangi servistesiniz?» dedi. Sorusunu cevaplandıracaktım ki, merdiven altındaki küçük odadan çıkan bıyıklı adam koşarak geldi, «Hadi çık çabuk buradan... Başka işimiz yok da delilerle mi uğraşacağım...» diye bağırmaya başladı. Ben de ona bağırmaya başladım. Çantamı almadan bir yere gitmiyeceğimi söyledim. Koşuşan başkaları, beni zorla dışarı atmak istiyorlardı. Bu gürültüyle çevremiz kalabalıklaştı. Kimisi beni haklı buluyor, eskiden tanıyanlar da dışarı çıkarmak için beni iteliyorlardı ki bu sırada iriyarı bir adam «Yurttaşa böyle davranmaya hakkınız yok...» diye beni itenlerin üstüne yürüdü. Beni bırakanlar bu adamın üstüne yürüdüler. Bukez, ben onları ayırmaya çalışırken, azönce aşağı inilecek merdiveni sorduğum adam, elimden tutup beni kalem odasına soktu. Adama teşekkür ettim, bu iyiliğini unutmıyacağımı, mirasım elime geçince kendisine gereken yardımı yapacağımı söyledim. Mirasımın ne olduğunu sordu. Ben de anlattım. «Elimde padişahın tuğrasını taşıyan ferman var. Bu fermanda şehirdeki bütün güvercin gübrelerinin ailemizin olduğu, padişahın bize bağışladığı yazılı. Bilirsiniz, bizim devlet dairelerinden kolay iş çıkmaz. Siz de memursunuz ama, gücünüze gitmesin böyle söylediğim için... Ne babam, ne babamın

babası, hakları olan mirası alabildi. Zavallılar yoksulluk içinde ölmüşler.»

Ben anlatırken adam, masasının üstüne koyduğu sefertasından öğle yemeğini yiyordu. Tek çatalı olduğuna aldırmadan bana da yememi söyledi. Azönce karnımı doyurduğum yalanını söyledim. «Mirasınız çok büyük servet» dedi. «Evet, ama herkes sizin gibi anlayışlı davranmıyor bana...» dedim. Bu miras işimi, dairede başkalarından da duymuş. Çok ilginç bulduğundan anlattım. «Çok erken devlet kapılarına düştüm. İlk dilekçemi, bundan kırküç yıl önce vermiştim.» Bu sözüme pek şaşarak «Kaç yaşındasınız?» dedi. «Kırküç yaşımdayım. Bunda şaşacak bişey yok. Çünkü, kırküç yıl önce o dilekçeyi annem bana gebeyken vermiş. Miras benim olduğuna göre, dilekçeyi annemin karnındayken, annemin eliyle ben vermiş sayılmaz mıyım?» «Gayet tabiî» dedi, «Çok teşekkür ederim» dedim. «Bütün memurlar sizin gibi anlayışlı olsalardı, ben mirasımı çoktan almış olurdum. Benim ailem çok genişmiş, çok kalabalıkmış... Ama en sonunda yalnız ben kalmışım. Miras yalnız benim hakkım şimdi.» Mirasımı elde edince, birçok akrabalarımın ortaya çıkabileceğini söyledi. «Bizde rüşvet vermeden resmî dairelerden iş çıkmadığını siz benden iyi bilirsiniz. Ama rica ederim, üzerinize alınmayınız. Zavallı annem miras arkasından koşmaktan başka iş yapamadığı için, rüşvet verecek para bulamıyormuş. İşini yapmaya sözveren memurların evinde çamaşır yıkar, hizmetçilik, aşçılık yaparmış. Ama annemin bu davranışı, aleyhine olmuş. Çünkü annem, elinden her türlü ev işi gelen iyi bir evkadını olduğundan, ilgili memurlar işini bitirirse, bir daha böyle parasız hiz-

metçi bulamıyacaklarından, bizim miras işimizi uzatıyor ve boyuna işlemi karıştırıyorlarmış. Hattâ, memurlar kendi aralarında bir program bile yapmışlar. Annemi hangi gün hangi memurun evinde çalıştırmak istiyorlarsa, bizim miras evrakını o memura havale ediyorlarmış. Komşularımızın bana sonradan söylediklerine göre, bir memur annemin evrakını başka bir memura havale etmek için, o memurla pazarlık ederek para alırmış. Sonunda anneciğim, bir memurdan başka memura nasıl devredildiğinin farkına varıp, durumu dairenin âmirine şikâyet edince, o âmir, vay alçaklar, diye bağırarak, annemi kendi evinde çalıştırmaya başlamış. Oysa babam ölmeden azönce miras eline geçmek üzereymiş. Ama o ölünce, annemi evlerinde, çalıştırmak için memurlar işlerimizi, büsbütün içinden çıkılmaz biçimde karıştırmışlar. Babam öldüğü zaman annem bana gebeymiş. Yine bir devlet dairesinde miras işimizi izlerken doğum ağrıları tutmuş, sonra da o daireden bir memurun evinde çamaşır yıkarken beni doğurmuş. Benim ilk çocukluk anılarım devlet daireleri olmuştur. Çünkü beni bırakacak kimsesi olmadığından, annem elimden tutar, miras işimiz için o daireden öbür daireye giderdi. Annem öldüğü zaman ben üç yaşımdaydım. O zaman, halam, bu miras işini üzerine almıştı. Bana sonradan anlatıldığına göre, halam beni, üç yaşında koca bir çocukken, kundaklayıp, öyle götürüyormuş dairelere ki, kundakta bir öksüz ve yetim çocuğu görerek acısınlar da, işimizi çabuk görsünler. Kundağın içinden çıkardığı elime dilekçeyi tutuşturmuş. Bana da öğretmişler, ben de dilekçeyi masadaki memura uzatmıştım.

Bir miras evrakının, Genelkurmay Başkanlığına

havale edilmesi inanılacak şey değildir. Ama bizi başlarından savmak için, Genelkurmay Başkanlığına göndermişler. Uygun bir gerekçe de bulmuşlar. Bu bizim mirasımız, Iran savaşındaki haberleşme güvercinleriyle ilgili olduğundan, işimizle Genelkurmay Başkanlığının ilgilenmesi gerekirmiş. Halam, bir yolunu bulup bir generalin karşısına çıktığı zaman, benim kundak içinden elimdeki dilekçeyi uzatmam, generali çok duygulandırmış, beni kucağına almış, ben de generalin göğsündeki madalyayla oynamışım. Bana hiç konuşmamam sıkıca tenbih edildiği halde, madalyayla oynarken yapılan tenbihi unutup konuşunca, general kundaktaki çocuğun konuşmasından, büyük şaşkınlığa uğramış... Genelkurmay Başkanlığından dilekçemize gelen cevapta, güvercin tersleri işiyle, Tarım Bakanlığının uğraşması gerektiği, bizim de Tarım Bakanlığına başvurmamız bildiriliyormuş. Halam da ölüp, miras dilekçemi kendim izlemeye başladığım zaman, dilekçemin Diyanet İşleri Başkanlığında bulunmasını hiç akıl alır mı? Ama, gerçek böyleydi. Çünkü, halam da işimizin sonuçlanması için, annem gibi, işimizle ilgili memurların evlerinde ev işleri görmeye başladığından, yeni doğan torununa baktırmak için, bizim evrakımızı, diyanet işlerinde çalışan bir memura havale etmişlerdi.»

Ben anlatırken yemeğini çoktan bitirmiş olan memur, başlangıçta beni dikkatle dinliyordu. Ama sonraları, yemek üstüne uyku bastırdığından, gözleri süzülmeye, esnemeye başladı. Gözleri dalıp dalıp gidiyordu. Aradabir, beni dinlediğini göstermek için, «Yaaa...», «vah vah...», «Evet...» gibi sözler söylüyor, dilini damağında çıklatıyor, bunları sözümle hiç

uymayan zamanlarda söylüyordu. Birara, gözleri öylesine daldı ki, gözbebekleri tüm görünmez oldu. Miras olayını anlatmayı kesip «Şimdi ben çantamı nasıl bulacağım?» diye sordum. O, beni hâlâ olayı anlatıyor sanıp «Yaaa, vah vah...» dedi. Sustum. O da, başını iki eline dayamıştı, sonra başını masaya dayadı. Horluyordu. Birara, kendi horultusundan sıçrayıp, «Sonra, ne oldu?» diye sordu. «Aşağı kata inilecek merdiveni bulamıyorum» dedim. «Ben onüç yıldır bu dairedeyim, böyle bir merdiven bilmiyorum. Ama umut kesilmez, siz yine arayın, belki bulursunuz.» dedi.

Teşekkür edip yanından çıktım. Kapıdan çıkar çıkmaz da, çantamı alan Sülüman Bey'le karşılaştım. Beni görünce «Nerdesiniz canım» dedi. «Herkes de bana çantasını bırakıp gidiyor. Gelin de çantanızı alın...» önden yürüdü, ben de arkasına takıldım. Arayıp da bitürlü bulamadığım merdiven hemen önümüzdeydi. .Neden ortadaki merdiveni göremediğimi anlıyamadım. İndik basamaklardan. Yine o koridorlardan geçtik. Sülüman Bey benimle hiç konuşmadığı için, ben de bu suskunluğu bozamıyordum saygımdan. Uzun koridoru geçtikten sonra, sağa sola, yine sola sağa birçok koridorlar geçtik. Büyük bir odaya girdik. Büyük odanın yarısına yakın yerini, üstüste atılmış çantalar kaplamıştı. «Sizin çantanız hangisiyse, alın» dedi. O kadar çantanın içinden kendiminkini aramaya başladım. Araya araya öyle yoruldum ki, birara çantaların üstüne çöktüm. İçeriye, elli yaşında gösteren, püskül kaşlı, sert bakışlı bir adam girdi. Sülüman Bey'e «Sizde apandisit bulunur mu?» diye sordu. Sülüman Bey «Var ama bana gerekli, veremem» dedi. «Ben de istemedim ki, yalnız var mı diye

sordum» dedi. Sonra beni gördü. «Uyuyor mu bu?» dedi. Sülüman Bey «Çok yorgun olacak, uyumuştur belki...» dedi. Beni uyuyor sandıklarından, onları yalancı çıkarmamak için uyurmuş gibi yaptım. «Demek, şimdi de bu daireye dadandı» dedi. Sülüman Bey «Tanıyor musunuz?» diye sordu. «Tabîî... Birkaç yıl da bizim dairede bulundu. Ona öyle alışmıştı ki arkadaşlar, bütün ayak işlerimizi ona gördürürdük. Hattâ, bir yıl kadar bizim kalemde hademe kullanmadık, bu gördü bütün işlerimizi...» Sülüman Bey «Sonra neden çıkardınız?» diye sordu. «Biz çıkarmadık» dedi, «kendisi istifa edip ayrıldı.» «İşler mi ağır geldi?» «Sanmıyorum. Önüne gelen döverdi zavallıyı. Hele şef, karısıyla kavga edip evinden çıktığı her sabah, hırsını bundan alırdı, karısıyla kavga etmediği sabah da hiç olmazdı ki... Neyse, ben gidiyorum. Demek, sizde apandisit var?» Sülüman Bey «Evet var. Niçin sordunuz?» dedi. Püskül kaşlı adam «Bakanlık soruyor da» dedi, «bundan sonra her ayın beşinde liste çıkartılıp bakanlığa gönderilecek, apandisit listesi... Memurların kaçta kaçında apandisit olduğunun istatistiğini yapıyoruz.» Sülüman Bey «Herkesin bir apandisiti vardır» dedi. Püskül kaşlı adam «Vardır ama» dedi, «ameliyatla apandisitini aldırmış olanlar bulunabilir.» Sülüman Bey «Niçin soruyorlar, bakan merak mı etmiş?» dedi. Öbürü «Sanmam» dedi, «devlet memurları kadrosunda konuşuldu ya, bakan da bu iddiayı yalanlamak için memurları çalıştıracak yeni işler çıkarıyor.» Püskül kaşlı adam çıktı. Sülüman Bey, masasındaki bir kâğıdı, birkaç kez katlayıp, kâğıdın sivri ucuyla dişlerini karıştırdı. Uyanmış gibi yaparak, yine çantamı aramaya başladım. Sülüman Bey

«Sizin evrakınız, bizim daireye nerden gönderildi?» diye sordu.

«Dışişleri Bakanlığından» dedim. «Güvercin kakalarıyla dışişlerinin ne ilişkisi var?» dedi, sonra ekledi:. «Yani, güvercinin dışkısı olmasından mı, dışişlerindeydi bu iş?» «Hayır... İran savaşı... O zamandan...» Ama Sülüman Bey'in benim miras işimin güvercin gübresiyle ilgisi olduğunu nerden biliyordu; buna pek şaştığım için «Siz nerden biliyorsunuz bunu?» dedim. «Herkes konuşuyor, bunu bilmeyen yok ki bizim dairede» dedi. «Müdür Bey bilmiyordu, sabahleyin ona da anlattım» dedim. «Müdür geldi mi?» diye sordu. Ben de, gelen adamın müdür olmadığını, ama onu herkesin müdür sandığını, canı sıkılıp sokakta dolaşırken bu daireye, sonra da müdürün odasına girip oturduğunu anlattım. Bu sözlerime hiç şaşmadı. Müdürün odasına oturduğuna göre, müdür sayılacağını söyledi. «Müdürle müdür olmıyanın farkı, yurttaşla arasına, birtakım başka kişilerin girmesidir; odacı filân gibi... Araya daha çok kişiler girerse, o zaman genel müdür, bakan filân olur bir insan. Bütün büyüklük, yurttaşla doğrudan doğruya konuşmayıp, araya aracıların girmesidir» dedi. Niçin araya, odacı, kapıcı, memur, özel kalem müdürü gibi kişilerin girdiğini sordum. «Bu aracılar girmezse, yurttaş onlara saygı duymaz çünkü» dedi, «hepimizin saygı duymaya ihtiyacımız vardır. Bütün bu dairedeki kalabalık, yurttaşların işlerinin kolay görülmesi için değil, saygı duyma gereksinmesini karşılamak içindir. Yurttaşlar bunun için vergi verirler.» «Başınız Sağolsun» dedim. Yine işte o, birden saçma ve yersiz konuşma huyum tepivermişti. Ama Sülüman Bey bu saçmalığıma hiç

şaşmadı. Kapı vuruldu. Sülüman Bey «Gir!» dedi. İçeriye bir kadın girdi. Daha önce koridorda görüp, birbirimize Sülüman Bey'i sorduğumuz kadındı. Kadın «Müdür Bey çağırmış da hazırlanayım biraz» dedi. Çanta yığınına gitti. Oradaki çantalardan birinden, bir çift takma memeyle, ayna, tarak, ruj filân gibi süslenme araçları çıkardı. Kadın, aynayı dayayacak bir yer aradı, sonra bana «Şunu tutar mısınız?» dedi. Aynayı tuttum. Kadın, önce önlüğünü çıkarıp, takma memeyi göğsüne güzelce yerleştirdi, aynada baktı kendine, Sülüman Bey'e «Nasıl oldu?» diye sordu. Sülüman Bey «Çok güzel ama, niçin her zaman takmıyorsunuz?» dedi. Kadın. «Her zaman takarsam Müdür Bey kıskanıyor, yalnız kendisi için takmamı istiyor» dedi. Elimde tuttuğum aynanın karşısında boyandı. Sülüman Bey, «Müdür yeni gelmiş, nasıl adam?» diye sordu. Kadın «Yeni mi gelmiş, hiç farketmedim» dedi, «Yüzüne bakmamıştım. Ama müdürler birbirine benzer...»

Kadın çıkınca, Sülüman Bey «Bu kadın, Müdür beyin sekreteridir. Çok namuslu kadındır. Yalnız Müdür Bey'in odasına giderken takma memelerini takar» dedi. Yeni müdürün adının da Sülüman olduğunu söyledim. «Sekreter, bütün müdürler birbirine benzer dedi ya... eski müdür de Sülüman'dı» dedi. «Siz de Sülüman'sınız, ama müdür değilsiniz» dedim. «Bütün müdürler Sülüman'dır ama, bütün Sülümanlar müdür değildir» dedi. Sonra derin bir düşünceye daldı, ekledi: «Yurttaşlarla benim aramda, bu dairenin birkaç kapısı, bir de bu uzun koridor var. Bak, kadın demin içeri girmek için kapıyı vurdu. Bu kadarı müdür olma-

ya yetmez, araya daha, odacıların, sekreterlerin filân girmesi gerekir ki, yurttaş saygı duysun...»

Bukez, sekreter kadın kapıyı vurmadan içeri daldı. «Sülüman Bey, bu yeni müdür, çok kurnaz bir adam» dedi, «bir deli varmış bizim daireye tebelleş olmuş, onu savmanın yolunu bulmuş...»

Sülüman Bey'in sekreter kadına susması için kaşgöz işaretleri yaptığını gördüm. Kadın «Kim o adam? Nerde acaba? Bir miras işi varmış... Müdür Bey istiyor» dedi. Ben, çantaların olduğu köşeye çekilmiştim. Sülüman Bey yanıma geldi, bir elini omuzuma attı. Kulağıma «Hiç üzülme, bişey yapamazlar» dedi. «Ben de sizinle birlikte geleceğim... Dövmeye, kovmaya kalkarlarsa ben önlerim...» «Sağolunuz... Mirasım elime geçince, ben de bu iyiliğinizin altında kalmıyacağım» dedim. Sülüman Bey kadına «İşte bu Bey...» dedi. Üçümüz çıktık odadan. Birinci kata gelince asansöre bindik. Kadın, altıncı katın düğmesine bastı. Ben «Ama Müdür Bey'in odası ikinci katta» dedim. Sülüman Bey «Olsun, önce altıncı kata çıkar, sonra ikinci kata ineriz» dedi. «Ama niçin?» diye sordum. «Anlattım ya size» dedi, «yanına ne kadar zorlukla girilirse, duyulan saygı da o kadar artar.» Sekreter kadının yüzü asıldı ve Sülüman Bey'in kulağına «Niçin devlet sırrını bir yabancıya açıklıyorsunuz?» diye fısıldadığını duydum. Sülüman Bey «Yabancı değil, o da bizden sayılır...» dedikten sonra kadının kulağına «Bizden farkı yok ki, baksana o da deli...» diye fısıldadığını duydum. Altıncı kata çıkıp, sonra ikinci kata indik, Müdür Bey'in odasına girdik. Ama Müdür, sabahleyin konuştuğum adam değildi. Müdür: «Ben Sülüman...» diye kendini tanıtarak elimi sıktı.

Sabahleyin burda başka bir müdür olduğunu söyledim. Müdür, onu götürdüklerini, yerine kendisinin geldiğini söyledi. Bize yer gösterdi, oturduk. «Bazı reformlar yapmak için geldim bu daireye» dedi. «Nereden geldiniz?» diye sordum. «Otelden geldim» dedi. «Sizden önceki müdür evden gelmişti» dedim. Şimdilik ev kiralayıncaya kadar otelde kaldığını söyledi. Ne gibi reformlar yapacağını sordum. «İlk iş olarak, istatistiğe önem vereceğim» dedi, «çünkü istatistik olmazsa, memleketin gerçek durumunu bilemeyiz. Onun için, her şeyden önce apandisit olan memurlarla olmayanların sayımını yaptırıyorum. Bu sayımdan çok olağanüstü sonuçlar elde ettik. Örneğin, her üçyüz memurdan birinin apandisitini aldırdığı gerçeğini öğrendik. Ama bundan da önemlisi, iki tane apandisiti olan bir memur bulundu. Müthiş bişey değil mi?» «Ne yaptınız bu adama?» diye sordum. «İkramiye vereceğiz» dedi. Parmaklarıyla, masa camı üstünde trampete çalmaya başladı. Hem anlatıyor, hem cama parmaklarını vuruyordu durmadan. Parmakları yorulunca da, ayasının içine alıp çıtlatıyordu. Eski müdürün de onun gibi parmaklariyle masa camında trampete çaldığını söyleyince, bunun çok tabiî olduğunu, müesseselerin devamı için prensiplerin bozulmayacağını söyledi, «Evet, reform yapacağım ama, prensipleri değiştirecek değilim. Örneğin, sekreterim yanıma gelirken, göğsüne gerekli eklemeyi yine yapacaktır; çünkü prensipler bozulmaz.» dedi.

Parmaklarının cama dokunuşlarını hızlandırarak «Yaptığım reformlardan biri de, sürüncemede kalmış işleri sonuçlandırmaktır.» dedi. «Sizi de bunun için çağırdım. Gelelim sizin işinize... Size müjdem var.

Dilekçenize cevap geldi. Hakkınız olan mirası elde ettiniz. Ailenizin dört kuşaklık tarihinden bu yana, şehirdeki güvercinlerin bütün kakaları sizin malınızdır. Ancak... Tarım Bakanlığı uzmanlarının yaptığı hesaba göre, her güvercin günde ortalama kırksekiz gram dışkı bıraktığına ve şehrimizde ortalama yirmibin serbest güvercin bulunduğuna ve her kuşak otuzüç yıl hesabıyla, dört kuşaklık süre olan yüzotuziki yılda, otuzaltı bin ton güvercin kakası... Yani otuzaltıbin ton güvercin kakası mirasınız var, bu gerçekleşmiştir. Bugünkü satış değerine göre, kilosu on liradan mirasınız üçbuçuk milyon lira tutar. Maliye, bunun yüzde onsekizi olan miktarını sizden miras vergisi olarak istemektedir; bu vergiyi siz ödemedikçe, mirasınız teslim edilmiyecektir.»

«Maliye Bakanlığı, vergiyi benden güvercin kakası olarak alsa, yani vergi miktarını alıp artanını bana verse, olmaz mı?» dedim. «Bilirsiniz ki vergiler, ayni değil, nakdi alınır» dedi, «para olarak ödemeniz gerekiyor.» «Öyleyse ben bu miras hakkımdan vazgeçtim» dedim. «Olamaz, miras sizin isteğiniz üzerine artık gerçekleştiği için vazgeçemezsiniz. Bu vergiyi ödeyeceksiniz, borcunuzdur.»

Teşekkür edip kalktım. Ben odadan çıkarken o hâlâ, parmaklarıyla masa camında trampete çalıyordu. Kapıdan çıkarken dönüp «Ne var yani, ben de öyle parmaklarımla masa camında trampete çalarım; eski müdürle yarıştık bile» dedim. Müdür, bu sözüme çok kızıp, makama hakaret diye zabıt tutmaya, kalktıysa da, öbür Sülüman Bey beni koruyup, «Üzüntüsünden ne dediğini bilmiyor, kusuruna bakmayın» diyerek beni dışarı çıkardı.

Peki, benım çantam ne olacak? İçinde yıllardanberi biriktirdiğim miras belgeleri vardı... Ben onları, elime geçen gazetelerden, tarih kitaplarından kesip kesip kâğıtlara yapıştırmış, yıllarca biriktirmiştim... Artık yaşlandım da, yenibaştan işe başlıyamam ki... Arkamdan «Ağlıyor zavallı...» dediklerini duydum. Merdiveni indim. Dairenin bütün memurları, hademeleri, odacıları, altkatta toplanmışlar, bana bakıyorlar. Hiç birinde ses yok. Benimle yıllarca alay eden sanki onlar değildi. Hepsi de üzgün... Odasına alıp, beni uyuklıyarak dinleyen memur önümü kesti, gözleri buğulanmıştı. Fısıldar gibi «Mirasınızı alınca, bana da bir pay ayıracağınızı söylemiştiniz. Payımı aldım, teşekkür ederim» dedi. Boğazına hıçkırık tıkandığı için daha çok konuşamadı. Beni birkaç kez kolumdan tutup merdivenden aşağı atan o yanpiri, ecişbücüş odacı, büyük kapı önünde gözleri dolmuş bana bakıyordu. Başım önümde basamaklardan indim. Yüzüme kaya gibi çarpan sessizliği yara yara, ite ite yürüdüm. Mirasımı alamasam, hiç olmazsa almak umudum vardı, yarın sabah memurlardan önce yine bu daireye gelecektim. Mirasımı aldım, ama umudumu verdim... Artık hiç bişey yok... Yeniden başlayamam ki, bütün belgeler gitti elimden...

Şurdan, şurdan... denize doğru... Ama hava da çok soğuk. Yağmur yağıyor. Kalabalığın içine girdim. Bu kalabalıktan hiç kimse benim verdiğim umudum karşılığında zengin olduğumu bilmiyor. Burdan aşağı.. deniz... Hayır, hava soğuk... En iyisi, işte bu kalabalığa dalıp, kalabalığın içinde boğulmak. Öyle yapacağım... Reform yapan yeni müdür, resmî daireleri benden kurtardı artık... Şöyle... Kalabalığa doğru,

kalabalığın içine, iyice dalıp boğulmak için... Birisi önüme durdu. Selâm verdi. İlkin tanıyamadım. Benimle alaylı alaylı konuşmasından, bir devlet dairesinde memur olduğunu anladım. Bütün memurlar ya beni tersler, kovar, ya da benimle alay ederler. Aybaşlarında ceplerinde paraları olduğu zaman pek öyle kızmazlar bana...

— Çoktanberi bizim daireye uğramaz oldunuz... dedi.

— Hangi daireydi? diye sordum.

Hatırlayamadığım için üzüntüsünü belirtti.

— Sizin güvercin kakaları mirasınız için. Bakanlıktan yazı geldi, belgelerinizi istiyorlar. Biz de sizi arıyorduk... dedi.

Budala! Sözde benimle alay ediyor. Mirasıma kavuşup zengin olunca gösteririm ben ona.

Şimdi gidip yeniden belgeler toplamalıyım. Kimbilir kaç yıl daha uğraşmam gerekir belgeleri bulup toplamam için. Kiloyla eski gazete satıcılarına gideceğim. En işime yarayan belgeler, eski gazetelerdeki tarih romanı tefrikalarından çıkıyor.

Ne olursa olsun, dünya güzel... Hele yeniden belgeleri toplıyayım da... İşte, Bakanlıktan cevap da gelmiş...

1946 yılında Markopaşa dergisinde, sonra YEPETAŞ ve FİL HAMDİ adlı kitaplarda «Güvercin kakaları» başlığıyla yayınlanmış olan bu hikâye, gözden geçirilip değiştirilerek yeniden yazılmıştır.

A. N.

DÜNYA MİZAH ŞAHESERİ
ALTIN PALMİYE
kazanan kitap
FİL HAMDİ

Türk Mizah Edebiyatının üstün değerini dünyaya ilk kabul ettiren eser FİL HAMDİ' dir. Aziz Nesin, 1956 yılında bu hikâyesiyle İtalya'da yapılan uluslararası Mizah yarışmasına katılmış birincilik alarak, yukarda resmi görülen ALTIN PALMİYE armağanını kazanmıştır. Tekin Yayınevi, FİL HAMDİ' nin dördüncü basımını kıvançla sunar.

Fiatı : 10 Lira